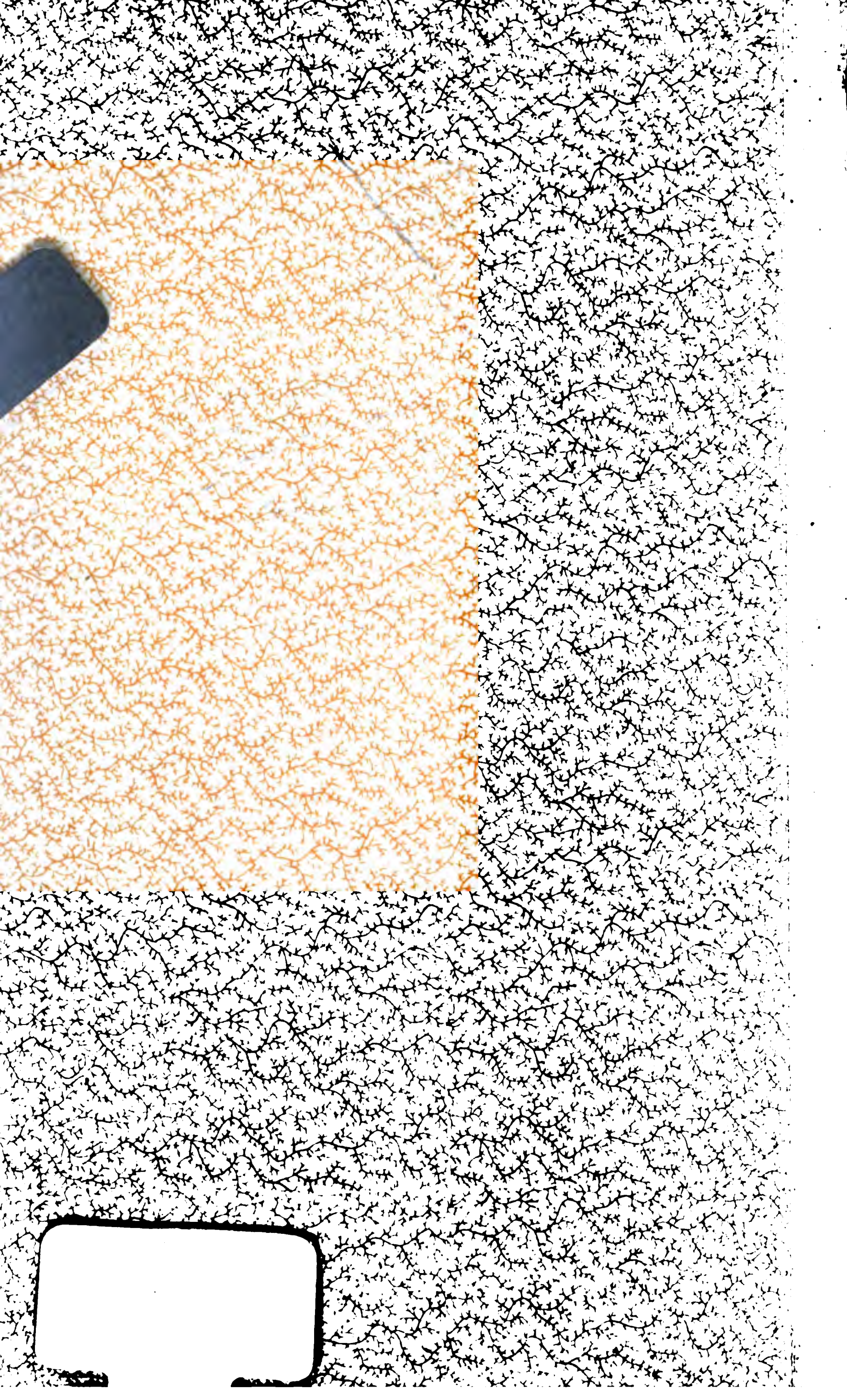

KELLGREN

I

NIQ
1811

C Kellgren

N I Q

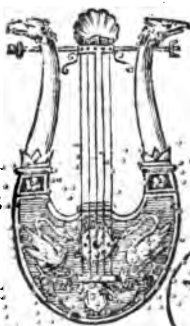
JOH. HENR. KELLGREN

Sergel mod. 1791. J. F. Martin grav. 1796.

JOH. HENR. KELLGRENS
SAMLADE
SKRIFTER.

FÖRSTA BANDET.

TREDJE UPLAGAN.

STOCKHOLM,
Tryckt hos JOHAN PEHR LINDH, 1811.

Underrättelse.

Denna Samling, börjad och fullbordad af Författaren sjelf kort för och under des sista sjukdom, innehåller hvad han ansåg för det minst odugliga af sina skrifter. Hans afsigt var, at intet annat skulle erkännas, än det som här finnes infördt: en rättighet som han trodde tilhöra en Författare.

Til följe deraf är här uteslutet: 1) *Nästan alt hvad han skref innan des smak blifvit stadgad genom lefnaden i Hufvudstaden, såsom* Saknaden, *en Ode tryckt i Åbo Tidningar;* Nyårstankar, *derst. och i Samlaren;* Ode öfver Aristidis död, *derst. och omtryckt i Stockholms-Posten;* Ode til Konungen, *af Sällskapet* Aurora; *och många andra stycken, som den tiden, äfven af kännare, mycket gillades.* 2) *En hop Divertissementer för Hofvet och andra dylika tillfällighets-verser.* 3) *En mängd smärre verser, införde i Stockholms-Posten, och hvilka så mycket heldre blifvit uteslutne, som de blott varit skrifne för dagen.* 4) *Stycken, som til äfventyrs kunnat stöta, genom en altför stor frihet,*

såsom Hjertat *af Boufflers m. fl. — Men hvad som torde bevisa en verkelig stränghet hos Författaren mot sig sjelf, är at han vetat upoffra sådana stycken, som på sin tid väckt en allmän förtjusning, såsom* Sinnenas Förening ... *och sådane, som genom publika belöningar tyckts vunnit en viss stämpel af fullkomlighet, såsom Poemet:* En Ynglings inträde i verlden, *och prosaiska Afhandlingen:* Vore Menniskan lyckligare, om hon förutsåg sit öde i verlden? *båda bekrönte med högsta Priset i Kongl. Vitterhets-Academien.* *)

---

*) Huru mån Författaren varit at denna hans stränghet emot sig sjelf måtte noga upfyllas, visar et af honom den 27 December 1794 egenhändigt skrifvet Papper, stäldt til Assessoren Lenngren, hvilket, ibland de flere testamentariske dispositioner, dem han updrog bemälte Assessor at verkställa, äfven innehåller hvad som borde iakttagas i anseende til utgifvandet af hans Arbeten, och hvarvid han slutligen yttrar sig sålunda: "Jag "har väl sökt at inskränka Samlingen så mycket "min Egenkärlek tillåtit; men jag önskade at än-"nu någon Granskare ville pröfva om icke nå-"got kunde uteslåtas. Hvad jag heligt förbehål-

De skrifter som finnas intagne i denna Samling, äro vål til en betydande del förut tryckte; men några nästan aldeles omarbetade; och snart ingen enda som ej blifvit råttad och förbåttrad. Ty Författarens öfvertygelse var, at så litet et correct poem, utan annan förtjenst, duger til någon ting; så litet varar det bifall, som et Poem kan vinna för lysande snilledrag, starka tankar, lifliga bilder m. m. då den förstnämnde egenskapen saknas. Man mins en tid och citerar några dylika phraser, verser, tirader; men et helt Vitterhetsstycke, för at hinna til Efterverlden, måste helt och hållet vara skrifvet i et rent och ädelt språk. Erfarenheten bevisar det, och instämmer med Boileaus utsaga:

Sans la langue, en un mot, l'auteur le plus divin
Est toujours, quoiqu'il fasse, un méchant écrivain.

"ler mig, år at ingen ting måtte tillåggas". Om detta år et mårkligt prof af egen försakelse, i denna grad sållsynt hos Auctorer, så år det öfriga i samma paragraph et icke mindre af högaktning för en Vån och af Fåderneslandet högt förtjent Man, då det heter: "*Rosenstein* har lofvat skrif-"va et Företal; och detta anser jag för den stör-"sta heder som kan ske mit minne".

Med hvad granskning hela Samlingen blifvit öfversedd, visar sig genast vid minsta undersökning. Man jämföre til ex. Varning til Zemir, *med samma stycke under titel af* Varning til Chloe, *infördt i Stockholms-Posten* 1778, *N:o* 18.

Detta är alt, hvad man trodt angelåget vara at om dessa Skrifter förorda, hvilkas indelning är följande: I. THEATERSTYCKEN. *II.* ODER, CANTATER OCH ANDRE LYRISKE DIGTER. *III.* SATIRER, SAGOR, FABLER OCH ANDRA SKÄMTSAMMA SKRIFTER. *IV.* DIGTER I BLANDADE ÄMNEN. *V.* IMITATIONER OCH ÖFVERSÄTTNINGAR. *VI.* PROSAISKA SKRIFTER. — *De anmärkningar som här och der förekomma under texten, äro alle af Författaren, utom en och annan som på stället finnes undantagen.*

UTGIFVARNE.

JOHAN HENRIC KELLGRENS
Lefverne.

Allmänheten emottager nu samlade i et Verk Vitterhets-stycken, hvilka til största delen förut styckevis kände, med nöje, beundran och förtjusning blifvit läsne. Det Snille; det stora och sällsynta Snille, som dem författat; KELLGREN är ej mera. Han bortrycktes i det ögnablick, då han var sinnad at fullgöra hvad han kallade en skyldighet emot sine Läsare och emot sig sjelf. Efter en sträng räfst, sedan han förkastat stycken, dem han lika oböjlig granskare mot sig som emot andre ogillade; sedan han rättat och förbättrat flere, var hans föresats at utgifva alt hvad han dömde värdigt at läsas, värdigt at gå til efterverlden med stämpeln af et namn, om hvars varaktighet han, oaktadt all sin blygsamhet, icke borde tvifla. Han hade deruti, som i mycket annat, gifvit et efterdöme, hvilket alle store Författare borde följa. At han icke fick fullkomna hvad han tiltänkt, är likväl det minsta vi böre beklaga. Han medhann at sätta alt i ordning, och viss om sitt annalkande slut, updrog han verkställigheten af sin föresats åt en älskad Slägtinge och åt en Vän, *)

*) Des Systerson Notarien i Kongl. Commerce-Collegio Christ. Lengblom, åt hvilken han gjort testamente af sina Skrifter; och Kongl. Secreteraren Gustaf Regnér.

hvilka med skyndsamhet, omsorg och skicklighet svarat emot des förtroende.

Den rätta förlusten, som aldrig skall ersättas och derföre icke nog kan beklagas, behöfver icke af mig nämnas. Den kännes af alla dem, som högakta Snillets eld förenad med et moget vett, med manlighet i tankesättet, med värma för sanning, rättvisa och dygd; af alla dem, som tro at det är af någon vigt för et Folk at blifva uplyst; af någon heder för et Land at kunna framvisa mästerliga arbeten; af någon betydenhet för menskligheten, at under bekymmer, lidande och olyckor äga förråd af förståndets, känslans och smakens nöjen: rena och ädla i sin natur, oskyldiga och nyttiga i sin verkan; tilgängelige för alla utan lyckans och rikedomarnes biträde. Men mångdubbelt, men djupt, smärtande och beständigt kännes denna förlust af dem, hvilka KELLGREN hedrade med sin vänskap; af dem, hvilka ej allenast beundrade Skalden, utan älskade tillika den mest älskvärda menniska; af dem, til hvilka den störste af des medtäflare sagt:

Gråt Sångens första Son, om du bår nit för den;
Men dubbelt gråt, om du som vån,
Som Menniska och Vis hans vårde kånna hunnit.

Bland detta antal hade jag i flere år den lyckan, at vara, mera utmärkt af des förtroende än förtjent til något företräde.

De nöjsamma och uplysande stunder jag tilbragt i des sällskap äro försvundne. Nyttan är qvar och minnet på en gång smickrande och sårande. Det angenäma i hugkomsten försvinner dock äfven och gifver rum åt sorgen vid åtankan af den dag, då KELLGREN kallade mig til sin dödssäng och förkunnade mig den säkra öfvertygelse han sjelf ägde om vår förestående skilsmässa. Han yttrade at han i lifvet funnit en tröst i vår vänskap och tillade sin önskan, at jag efter des bortgång måtte bevara minnet af denna vänskap genom et Företal til des Arbeten; en önskan den han äfven i sin yttersta vilja förklarat. Hans blygsamma tankesätt tillät honom icke at känna hvad ära han gjorde mit namn at få förenas med hans. Tårar voro mit svar, och min enda känsla, den uprigtigaste och ifrigaste önskan at aldrig behöfva upfylla des begäran. Förgäfves var denna önskan, och des vilja måste nu efterkommas; men jag har insett, och alla Läsare inse med mig, huru litet et företal behöfves för KELLGRENS Arbeten. Det enda som kan öka värdet af des Skrifter är at känna värdet af des personliga egenskaper, af des enskilda och medborgliga upförande. En teckning af KELLGRENS lefnad, lynne och tankesätt blifver det enda förespråk jag mig tillåter. Teckningen skall blifva kort och enkel. En skickligare hand skall snart gifva honom et värdigt äreminne och efterverlden ännu flere. Men framför des Arbeten, hvilken är den dristi-

ge Talare eller Författare, som skulle våga et Loftal? Och om Snillen gifvas, som med framgång kunde våga det, så blefve det åtminstone öfverflödigt.

JOHAN HENRIC KELLGREN var född den 1 December 1751 på Floby Prästegård i Vestergöthland. Des fader var Kyrkoherden JONAS KELLGREN, Modren CHRISTINA ELISABETH AMINOFF et stilla, fromt och gudfruktigt Fruntimmer. Hans Farfader var Bonde och brukade Capitaines-Bostället Kellstorp i Kellby Församling, hvaraf slägtens namn blifvit taget.

Af sin fader tyckes KELLGREN hafva ärft sit snille, sit lynne och sin hufvudböjelse. Denne Prästman hade et fattande, rent och säkert förstånd, odladt och uplyst genom nyttiga kunskaper samt förknippadt med en stadig caracter. Han hade mycken kärlek och hog för vitterhet; skref stundom både Latinsk och Svensk vers; äfven för de vackra konster; hade någon kännedom af Målning och Bildhuggeri och spelade på åtskillige Instrumenter. Omsint fader ägde han både förmåga och vilja at utöfva en skyldighet, den en fader altid med större framgång än andre upfyller. Til des KELLGREN upnått 10 år, hade han ingen annan Lärománstare än denne fader och vän. Sonen visade tidigt mycken qvickhet. Man skall til äfventyrs le, om jag såsom bevis deraf anför, at han inan 5 års ålder läste rent och

obehindradt. En af tidehvarfvets störste Philosopher (d'Alembert) har likväl anmärkt at den möda förenandet af ögats och örats tecken, af bokstäfver och motsvarande ljud kostar hufvudet, öfverstiger all den möda, vi sedermera göre oss. På egen begäran fick KELLGREN då genast börja de Grammaticaliske studier och gjorde i alt hvad honom lärdes hastiga framsteg. Tyst och alfvarsam i sit upförande, deltog han sällan i barnlekar; satt merändels inne hos fadren, hvilken han nästan ständigt sysselsatte med frågor, dem en växande upmärksamhet och vettgirighet alstrade. Sådane smärre omständigheter, uphöjde af de närmaste vid den tid de inträffa, sedermera glömde eller öfversedde, höra til Lärdoms-Historien, då de angå en namnkunnig Författare; och altid til mennisko-snillets kännedom, hvilken icke skall hinna til fullkomlighet, innan man gifvit akt på det lilla som på det stora och samlat et vidsträckt och tilräckligt förråd af rön. Fördomarne äro knapt i något ämne flere och skadligare, än i Upfostrings-läran och i synnerhet den del deraf, som lär at tidigt kunna dömma barns egenskaper, böjelser och lynne, så mycket angelägnare at känna, som egenskapernes stadgande och förbättring, bristernes häfvande och ersättande, valet af läsning och andre öfningar deraf borde bero. KELLGRENS barna-framsteg gifva anledning at omnämna en af dessa fördomar. Föräldrar äro böjde at lätt tro sine barn röja ovanlige och tidige snillegåfvor; afun-

den, som misstycker eller halfvettet, som tror sig äga rätt at le åt en blind egenkärlek, underlåta sällan at uprepa det åldrade, men med all sin origtighet qvarblefne ordspråket: at qvicka barn merändels blifva dumme män. Ofta dömma föräldrar falskt af egenkärlek och en förlåtlig böjelse at hoppas hvad de önska och finna hvad de hoppas. Visserligen händer at et frö, som tidigt framter lofvande skott, vid mognaden gifver hel annan frukt än den man förväntat. Åfven händer at förträfflige snille-förmögenheter sent visa, utvekla och stadga sig; men jag är viss at hos de fleste af dem, som äro begåfvade med ovanligt snille, denna naturens skänk, för den rätta kännaren, redan i de första åren är synbar. Voltaire och Haller voro såsom barn öfver barn, blefvo såsom män öfver män och förblefvo såsom gubbar hvad de varit. Kellgrens snille syntes i des spädaste år; lyste, värmde, förundrade i des mannaålder; öfverlefde en af sjukdom föråldrad och nästan förstörd kroppsbyggnad.

Försöket at vederlägga en fördom är icke et afsteg i en Philosophs Lefverne. Om min hand vore mägtig at åt hans minne offra en hecatomb af fallne villfarelser, så skulle jag tro mig se hans aska lifvas och hans skugga skänka mig et bifall. Men återvändom til berättelsen. Den faderliga undervisningen förbyttes för Kellgren i den allmänna vid Skara Schola och Gymnasium.

På båda ställen utmärkte han sig genom en så skyndande tilväxt i kunskaper, at des Lärare tilstyrkte des tidigare flyttning; men hans fader ville icke dertil samtycka. Hans förnämsta hog var för Vitterhet. Vid ledige stunder läste han altid sådane vittre Arbeten, som han där å orten kunde öfverkomma, såsom Hollbergs Comedier, Dalins Svenska Argus, och använde dertil ofta hela nätterne. Hans skarpa omdöme visade sig redan i förakt för alt onödigt gräl, för alt som hade smak af barbari eller vidskepelse. Det röjde sig äfven i en stark böjelse för Satiren, detta foster af det rena förståndet och, icke såsom hopen tror, af ondskan, hvilken endast alstrar tadlet, förtydelserne och smädelsen. Icke är den Artisten, som ler åt en usel tafla, sämre menniska, än den okunnige, som beundrar densamma. Så ej heller den tänkande mannen elak derföre, at han finner löjligt hvad dåren högaktar och uphöjer. Ännu voro dock muntra och träffande drag i omgänget de enda Satirer KELLGRENS snille framtedde. Med dessa roade han sine jämnårige, för hvilka han i sit öfriga upförande förekom något alfvarsam, egensinnig och förbehållsam.

Hans fader tillät honom ändteligen 1768 at lemna Gymnastiske föreläsningarne och at resa til Åbo Academie, der fadren sjelf studerat och der KELLGREN fann för sig sin enda broder, den han igenom hela sin lef-

nad på det ömmaste älskat. *) Under de nio år, han der tilbragte, fortforo des vettgirighet och arbetsamhet. De förste tvenne åren i synnerhet var det svårt at någon gång draga honom från kammaren och boken til annat, än föreläsningars afhörande. Vid 16 års ålder hade han haft en feber, som var nära at sluta des dagar och lemnade svåra följder på des bröst. Et jämnt stillasittande grundlade nu den svaghet och ohelsa, som med åren ökades.

Medan han var vid Universitetet förlorade han sin fader (1771) och med honom all egen tilgång på penningar. Den satsen hade ännu icke blifvit framkläckt, för at göra föräldrars sorg och ynglingars förderf, at Snillet befriar ifrån de utvägar til föda, dem Samhällets skick gjort nödvändige; aldraminst troddes at egen öfvertygelse och förmätet påstående at man är et Snille, gaf rättighet at förakta och bryta detta skick. Men om ock denna lära då varit känd, hade den icke varit gjord för KELLGRENS sanna hufvud och verkliga stolthet, hvilke ansågo det föraktliga ligga i orklöshet, vingleri, öfverdrefne anspråk, som sluteligen föda et beroende, icke af en förtjent vedergällning, men af en förödmjukande hjelp. KELLGREN vidtog det medel til bärgning, som i alla tider varit nyttjadt af fattige Studerande, och bland dem af månge, hvilka i Samhället,

---

*) Prosten i Skatelöf Herr *Jonas Kellgren.*

eller i den lärda verlden blifvit store och ansedde Män; jag menar at undervisa förmögnares barn. Dermed fortfor han äfven i Hufvudstaden, til des omständigheterne tilläto honom at öfvergifva denna mödosamma, men i verket hedrande bana.

Med beröm aflade KELLGREN de bruklige lärdoms-prof. Med beröm blef han tjuguet år gammal Philosophiæ Magister (1772) och med allmänt bifall tvenne år derefter Docens i Vitterheten, den han icke endast kände, men redan med framgång idkat. Kort efter ankomsten til Åbo hade han gjort sine förste Poëtiske försök, som bestodo i verser vid tilfälligheter. At de varit öfver mängden af sådane verser är troligt; men at Författaren var öfver mängden af begynnande författare är säkert. Vid den tid, då egenkärleken ofta är störst och blindast, var hans, om icke aldeles qväfd, åtminstone förbytt i tvekan och fruktan, det ägta Snillets vanligaste följeslagare. Han återtog altid sine vers och förstörde dem. Om vi kunde framdraga desse och andre försök, dem han dömt til en dylik glömska, så skulle de til äfventyrs trösta mången försökare. Men de Lärdomar äro dem utan tvifvel nyttigare, som KELLGREN både med pennan och efterdömet lemnat; at man har rätt at försöka sine krafter på egen och vänners, aldrig på Allmänhetens bekostnad; at ingen ting är farligare och mera dödande för Snillet, än at hastigt tro sig fullkomlig; at intet arbete är värdt

at se dagsljuset, som icke tål den fullaste dag och aldrig fruktar en förestående natt. Välmeningen, tilfället, svagheten trodde han aldrig kunna ursäkta en skrift, men väl författaren, så länge han icke med sine svaga foster gäckade förnuftet och smaken, eller vanvårdade Allmänhetens helgade rätt. Om några af des tryckta arbeten sedermera af honom sjelf blifvit förkastade, så bevisar det likväl icke emot detta anförande. Utgifvandet har ej altid berodt af honom sjelf. De äga en verkelig förtjenst, ehuru de sakna fullkomligheten. Några bland dem skulle intaga et märkligt rum i andre Samlingar och i denna endast förlora genom jämnförelsen.

För at gå långt i Vetenskaperne äro snille och arbetsamhet tilräcklige och ensligheten befordrar ofta framstegen. Vitterhets-Idkaren behöfver känna menniskan och verlden, behöfver se den förra i de större verkningskretsar och i det mera odlade omgänget. Originale författare kunna träffas på alla ställen, men knapt lärer något land kunna framvisa i Vitterheten någon författare af en allmän, stadgad och fullkomnad smak, som icke tilbragt en betydlig del af sin lefnad i Hufvudstaden. Denna anmärkning, som ofta blifvit gjord, finner rum och tillämpning i Kellgrens lefverne. Han sökte af öfvertygelse tillfälle at få vistas i Stockholm och fick et af de önskeligaste i sin ställning och för sit ändamål, då han (1777)

emottog til undervisning då varande General-Lieutenanten Grefve MEJERFELTS*) tvenne söner. Han förblef flere år i detta hus, der, som i de öfrige, hvarest han upfyllt samma kall, älskad af dem han handledde och aktad af deras föräldrar. Jag har varit vittne til den ifver, hvarmed han böd til at hjelpa et af dessa hus, som igenom fadrens frånfälle blifvit försatt i bekymmersamma omständigheter. Alla hans vänner hafva sett hans sorg, då Grefvarne MEYERFELT i deras bästa ålder bortrycktes. Dessa drag hafva icke bordt förtigas. De måla hans hjertelag, som var älskande och ömt, men ömt utan svaghet.

KELLGRENS rykte hade föregått honom til Hufvudstaden genom skaldestycken dem han vid slutet af sit vistande i Åbo hade författat, och som nu förbättrade blefvo alt mer och mer kända. *Mina Löjen* började den namnkunnighet han sedermera ständigt ökade och utvidgade. Satiren är kanske det säkraste medel at skyndsamt behaga en hel Allmänhet. De öfrige Vitterhets-slag förutsätta en känsla, den icke alle äga. Få gifvas, som icke le och icke le gerna. Också ehuru mycket Satiren klandras af vana, af verkelig eller tilgjord fromhet, läses den och älskas, åtminstone i hemlighet, af nästan alla; af den tänkande, som inser des värde och nytta; af månge, emedan egenkärleken

*) Sedermera Fältmarskalk och en af Rikets Herrar.

finner sig smickrad och känner sig höjas, då den ler åt andras fel och svagheter; men af de fleste ur det enkla skäl, at menniskan är född och böjd för löjet. KELLGREN skref likväl äfven för inbildningen och känslan. *Sinnenas Förening* vann et bifall, som han sedermera sjelf jäfvat både i afseende på smaken och sederne, dem han i det närmaste trodde oskiljaktige. *Ode til Bacchus och Kärleken* väckte en beundran, den mästerstycken aldrig förlora. Och i de senare åren hafve vi af honom emottagit det förträffliga stycket *Nya Skapelsen.*

Vänskapen, som iklåder sig personernes art, blir hos uplyste och verksamme menniskor et medel til befordran af allmän nytta. Likhet i tankesätt knöt emellan KELLGREN och nu varande Assessoren i Commerce-Collegio CARL LENNGREN et vänskaps-band, hvilket inbördes aktning och förtroende oafbrutit sammanhöll och döden först uplöste til den öfverlefvandes beständiga sorg. De började tilsammans (1778 d. 29 October) utgifvandet af Dagbladet *Stockholms-Posten.* Detta Dagblad har en heder, som af få sådane blifvit delt eller lärer delas, at hafva bidragit at göra epoch i Landets Vitterhet genom KELLGRENS granskningar, de grundreglor, de omdömen han upgifvit, understödde af stycken värdige at tjena til mönster. Man har stundom beskyllt honom at vara för sträng Granskare, och månge hafva

hafva önskat at det hvassare skämtet altid varit bannlyst. Et försvar kunde sökas i svårigheten, hälst vid yngre år, at tilbaka hålla en satirisk anda, i värman af hans caracter och den billiga harm, en god författare känner, då han ser smaken lika vanvårdad af dem, som skrifva och dem som läsa och dömma; ändteligen kunde detta försvar sökas i den vana, som nästan förbytt til lag i alla tider öfverlemnat usle författare til det åtlöje, de sig sjelfve underkastat. Jag vill endast anföra at flere critiker blifvit KELLGREN tilegnade, dem han aldrig skrifvit; at han sjelf ogillat visse af sine förste granskningar; at han hade gjort sig til en helig lag at aldrig angripa författares person eller enskilda upförande, en rättvisa den hans fiender icke gjort honom. Och om lika fullt en eller annan anledning til klagan skulle öfverblifva, skall jag be des anklagare pröfva, om icke felen öfvervägas och öfverskylas af den nytta han åstadkommit. Tiden medgifver icke at undersöka, hurudan vår Svenske Boileau fann Smaken och hurudan han lemnade den. Ännu mindre vill jag återkalla minnet af de strider, han för smaken och förnuftet vågat, från hvilka han skördat ära, det är sant, men äfven hemburit ledsamheter och qval, dem hans vänner kände. Verkan är synlig och ostridig. Om medlen må några korta anmärkningar tillåtas. En begynnares svaghet kan förtjena skonsamhet; den har KELLGREN vid de fle-

ste tilfällen visat och altid, då han såg skymten af en verkelig talang. Gode författares fel böra med varsamhet och aktning uptäckas och häremot har han så litet felat, at man beskyllt honom för efterlåtenhet. Men är frågan om förnuftets, om sanningens heliga rätt, om en Nations uplysning, tankesätt och smak; är frågan at i sin linda qväfva eller i sine utbrott tygla en uppenbar dårskap och fanatisme, vare sig i Religion, Politik, Vetenskaper eller Vitterhet, då är den rättsintes ifver förlåtlig, äfven berömlig och nödig; då är Satiren förnuftets vapen, lika tillåtlig som skyndsam och säker i sina följder. Skäl och bevis verka vid sådane tilfällen långsamt; åtlöjet är et bloss, hvars sken dåren och bedragaren fly eller trotsa med en magtlös fräckhet, men som varnar, uplyser och leder Allmänheten.

Denna fördel af Satiren insåg KELLGREN och nyttjade med en mästares förmåga, stundom resande sig med en Juvenalisk ifver, stundom lekande och len, som i de bekante stycken *Ljusets Fiender* och *Jordens Skapelse*. Han inskränkte icke sin åtgärd til granskningen öfver Vitterhets-arbeten; ej heller var Satiren det enda medel han använde. Han sträckte sin verksamhet til alle de ämnen, der hans insigter tilläto honom at gagna med det rätta Snillets varsamhet at icke vidröra dem han icke förstod. Fullkomligen i bredd med sit tidehvarf och öfver det samma i en vis måtta och en philo-

sophisk billighet, har han i det nämnde Dagblad dels i anledning af utkomne Arbeten, dels vid andre tilfällen skänkt Svenska Allmänheten afhandlingar, som skulle hafva prydt *Tatler* eller *Spectator* och hvilka förtjenade at samlas för at utgöra en Bok, som i alla tider skulle läsas med lika mycket nöje som nytta. Efterverlden skulle då blifva i stånd, at fullkomligen dömma, huru mycket han bidragit til sin samtids förädling i tankesätt och smak.

Länge hafva Svenske Vitterhets-Idkare antingen måst uppoffra sin tid åt andre yrken eller strida med brist och fattigdom. En fördom har dömt dem oskicklige til allmänna värf, en annan ovärdige all belöning af det Allmänna, om de ensamt följde den stråt böjelsen för dem tycktes utvisa. Vida öfver dessa fördomar var den Konung, under hvars Spira Kellgren til sin och Svenska Vitterhetens lycka, var född at lefva. Gustaf den Tredje, med en stadgad öfvertygelse om värdet och nödvändigheten af de skilnader och företräden Samhälls-ordningen infört, ägde et lika stort begrep om et annat företräde, som Naturen oföränderligen fastställt för dem hon skänkt snille och öfverlägsne egenskaper. Hans största begär var odödligheten, och han visste at urskilja dessa sällsynta människor, hvilka genom bedrifter eller snille-alster en gång skulle lemna sine namn åt minnet för at omgifva hans

eget och utmärka hans tidehvarf hos de sednaste åldrar. KELLGREN kunde för honom ej länge blifva dold. At han hade varit skicklig til sysslors skötande, derom kunna icke de tvifla, som känt hans rediga begrep, säkra omdöme, arbetsamhet, noggranhet och värma för alt hvad som var rätt eller nyttigt. Hade hans hog varit lika stor med hans skicklighet, hade han helt visst i tjenstevägen af Konungen emottagit vedermälen af samma bevågenhet, som andre Vitterhets-Idkare erfarit. Men GUSTAF tänkte, at et Snille sådant som KELLGRENS tilräckeligen och mest gagnade genom Skrifter, och at de medel, som til en så stor del användas på Rikens anseende, icke förspillas, då de gifvas åt dem, hvilka hedra sit Fädernesland genom sin egen namnkunnighet. Ingen slags ära gafs som han icke ville hafva til sin och Sveriges. Han lyckönskade sig at kunna förbehålla KELLGREN ensam åt Sång-Gudinnorne och at i honom gifva det första efterdöme af en Svensk, som funnit bärgning utan at vara annat än Vitter. För at utmärka honom för den hop, som dömmer efter titlar och rang, gaf Konungen honom fullmagt at vara des Hand-Secreterare. För at sätta honom i stånd, at med sinnets ledighet arbeta och med värdighet och beqvämlighet tilbringa sit lif, gaf han honom pensioner, som efter hand ökades, KELLGREN fick härigenom upfylla den önskan des valspråk uttryckte, at blifva:

Alt vid sin Lyra, *) och han blef nog til sin egen och sit Fäderneslands heder.

Konungen gynnade bland Vitterhets-öfningar i synnerhet de Theatraliska. Det första Kellgren skref för Theatern, var en Prolog, som upfördes på Drottningholm (1778), då hoppet at se Konungahuset förökt med en Åttling af Gustaf och Sophia Magdalena gjordes Allmänheten bekant. Om denna Prolog yttrade sig författaren til Musiken, at han önskade at altid finna verser så lämpelige til samljudets styrka och behaglighet. Detta Kellgrens första försök förebådade den som en dag skulle blifva en fullkomnad mästare i Lyriske Skaldekonsten. Efter Konungens egna planer sammanskref han sedermera *Gustaf Wasa*, den Svenska Lyriska Theaterns ära, värdig det namn den bär och de händelser den återkallar, som aldrig än utan förtjusning blifvit läst eller åskådad; *Christina*, rik på skönheter af det första slag; *Gustaf Adolph och Ebba Brahe* med några brister, dem Allmänheten trodt sig upträcka, men med förtjenster, i synnerhet i det naiva, hvilka äro sällsynte i vårt språk och kanske af detta skäl undfallit mängden. Ännu et arbete af Kellgrens hand, *Æneas i Carthago*, skall snart pryda Scenen, och göra honom och des vän Kraus på en gång beundrade och saknade.

---

*) Kellgren förde i sit Sigill en Lyra med omskrift: *Omnis in hoc sum.*

Då GUSTAF III stiftade Svenska Academien, blef KELLGREN en bland de 13 Ledamöter, dem Konungen sjelf utnämnde. Genom lottning blef han des första Directeur, och GUSTAF fägnade sig at se lyckan instämma med des önskan och föresats at visa det Snillet i Vittra Samfund jämnar allá skilnader af börd och rang. Samma hedersrum i Academien emottog KELLGREN kort för sin död. Hans nit för inrättningen visade sig vid alla tilfällen. Hans granskningar och omdömen voro rättvise. De svar han å Academiens vägnar gifvit, utmärka sig bland sådane skrifter. Han hade åtagit sig utarbetandet af en bokstaf i Svenska Ordboken, men hann icke mer än göra upställningen. Vid granskningen af de redan utarbetade bokstäfver, voro des anmärkningar altid uplysande. I allmänhet hafva få författare varit mera angelägne om renhet och rätthet i Språket.

Den största nytta har KELLGREN gjort Språket genom sina skrifter. Man hyser i allmånhet en förvänd tanka, då man med otålighet fordrar reglor och ordböcker för språk, som icke ännu blifvit tilräckeligen utarbetade. Hvart hade Virgilius och Cicero hunnit, om de varit fjättrade af band, som Cato Censor och Ennius fått pålägga? Reglor och Samlingar af ord äro födde af språken; icke språken af dem. De följa och böra följa de förändringar hvart och et språk undergår, och om de med någon grad af

oförånderlighet kunna stadgas, är det då först, när språket genom gode författare blifvit bragt til en fullkomlighet, som svårligen kan öfverträffas. Kellgren hade i detta som i alla andra ämnen sunda och rätta begrep. Lika hatare af sjelfsvåld, som af obilligt tvång, visste han skilja emellan de lagar, hvilka antingen höra til alla språk i gemen eller hvart och et särskildt tungomåls oombytlige art, och dem som vanan infördt, hvilka likasom sjelfva vanan böra vara ändring och förbättring underkastade. Nya ord, nya vändningar ansåg han för en vinst, icke för en skada. Då vi från Fransyskan hämtat vår mesta uplysning och vår mesta smak, trodde han icke otillåtligt at med Svenskan införlifva vissa af det språkets ord, talesätt och ordställningar. Kanske har han häruti stundom gått för långt, och i allmänhet torde vara önskeligt, at man snarare sökte rikta vårt modersmål från de Språk, som dermed til ursprung, ljud och lynne äro mera närslägtade. Det står likväl fast, at Kellgren varit bland dem, hvilka mest bidragit til Svenska Språkets tilväxt och odling, både i den obundna och bundna stilen. Hans prosa var ren, tydlig, bindande och välljudande. Ofta röjde sig Skalden i bildrika uttryck; men altid Philosophen i ordens och sjelfva bildernes rigtighet, i ordning och styrka.

Det tilhör Skalderne at upgifva och bestämma, hvad Svenska Skaldekonsten genom

honom vunnit. Ånnu dömde aldrig någon annan än Konstnären med fullkomlig säkerhet om konsten i des finare delar och i des hela vidd. Tusende anmärkningar och upptäckter, som födas af utöfningen, undfalla, äfven den skarpsyntaste kännare. Man behöfver likvål icke ens vara kännare, utan blott älskare och läsare, för at blifva varse de märkeliga och lyckliga ändringar och förbättringar, KELLGREN gjort i vår Skaldekonst. En dristigare utflygt; mera växling i versernes takt och ljud; et lyckligt bruk af de fordom förkastade dactyler; flere nya versslag, särdeles för det lätta och skämtsamma; välljudet i allmänhet växladt, ökadt, förhöjdt, synas utgöra det hufvudsakeliga, som utmärkte honom från des närmaste föregångare och som ger honom et rum bland skapande Snillen. För sine efterföljare skall han tjena til mönster af rigtighet, noggranhet och egentlighet i stil. Då det snille och den smak, som råda i hans arbeten, försäkra dem, at i alla tider väcka nöje och beundran, kunne vi med trygghet förutsäga at inga ändringar i Språket och des Verskonst skola beröfva honom den äran, at för skrifsättet räknas bland Classiske Författare. I mera än en af Svenska Snillet förut obanad väg har han med framgång vågat de första försök. I intet af de Skaldeslag han vidrört har han misslyckats; i några är han ostridigt den förste; i de fleste i bredd med de förste. Hans smak sträckte sig til alt och han hade den sällsynta rätt-

visan at icke fördömma hvad som ej instämde med des enskilda tycke. Hans känsla var sann och stark, snarare fin än öm; hans bildnings-gåfva var behaglig och lekande, mera än rik och målande; båda altid styrde och tyglade af förnuftet. Med åren tycktes han mindre lyda deras ingifvelser och af dem endast behålla förmågan, at gjuta behag öfver alla ämnen, äfven de torraste. Tankekraften och förnuftet voro de rådande egenskaper i hans skrifter, som i hans hufvud. De visade sig lika i skämtet och det alfvarsamma; i det minsta han skref, igenkände man den djupsinniga tänkaren, som med et philosophiskt öga sett öfver Verlden, Samhället, Menniskan, hennes lynne, gerningar och kunskaper. Det löjliga frestade och förnöjde honom; det sanna öfverväldigade hela hans själ. Om man i et drag vill innefatta des förnämsta Poëtiska förtjenst, bör man kalla honom Behagens, det goda Skämtets och Förnuftets Skald.

En författare målar sig merendels i sina skrifter. Kellgrens vänner behöfva icke frukta, at hans skola jäfva det omdöme en närmare kännedom af hans personlige egenskaper hos dem fästat. De behöfva endast förbehålla honom den rättvisa, at dömmas efter den allmänna stämpel, som des arbeten bära, icke efter några drag, som kunnat undfalla des ungdom och en lekande qvickhet, ej heller efter lofoffer, som någon gång kunnat synas öfverdrifne, ehuru af honom gifne åt en Välgörare. Det är

omöjligt at blifva en så stor Skald som Kellgren var, utan at erfara en mängd af skiljaktige, växlande och lifliga känslor och sinnesrörelser, och det är kanske lika omöjligt at altid emotstå deras verkningar. Qvick, eldig, känslofull, lättrörd, häftig, otålig, böjd för nöjet förenade han likväl med dessa från vissa snillen oskiljaktige egenskaper andra, som synas motstridige: stadga, alfvare, ihärdighet, manlighet, sinnesstyrka. Ytan var, om detta uttryck får nyttjas, rörlig; bottnen fast. Hans ungdom offrade åt nöjet. Sinnesrörelserne växlade hans timmar och öfvergången från den ena til den andra var stundom lätt och hastig; men förnuftet och klokheten styrde hans vandel, hans gerningar och beslut. Desse sednare voro merändels oryggelige; och han gick sällan miste om sina ändamål. Han ombytte ton, ändrade de meningar han orätt kunnat hysa, blygdes icke, at erkänna misstag; men upoffrade för inga bevekelser, grundsatser, dem han med en sann öfvertygelse fattat. Alt hvad han började, fortsatte han med drift och fullbordade med besked. I sin tilgifvenhet för anhörige, vänner och Fäderneslandet var han oföränderlig. Kellgren älskade sit Fädernesland, icke af fördom eller derföre at en slump låtit honom der födas, men af öfvertygelse och pligt, och derföre at det inneslöt en samling af menniskor, födde med rättighet at i Samhället blifva lycklige. Han dömde alla Nationer med opartiskhet och sträckte sin kärlek til hela

menniskoslägtet. Förtryck och orättvisa, på hvad vrå af jordklotet de' funnos, sårade hans hjerta och satte honom i den största ifver. Vackra gerningar, stora och ädelmodiga företag, en gladare utsigt för menskligheten rörde honom ända til tårar. *Jag har gråtit som et barn, eller rättare, jag har gråtit som en man,* skref han til en vän vid första tidningen om en händelse, den han trodde skola göra menskligheteṅs lycka och som han sedermera med en verkelig sorg och en sann afsky en tid såg göra des fasa och förskräckelse.

Emot enskilda var han redlig, men lemnade icke lätt sit förtroende. Den slughet, et skarpt förstånd föder och en stadig caracter gör möjelig i utöfningen, nyttjade han til försvar, aldrig til vapen at skada. I omgänget med vänner var han glad och skämtsam, när hans helsa det tillät. Bland obekante tystlåten, höflig, utan at altid vara fördragande och undfallande. I tvister tog han lätt hetta, i synnerhet om ämnet var af vigt. Af alt älskade han högst sanningen, den han sade och skref med frimodighet. För det han trodde vara rätt, fruktade han aldrig at göra sig ovänner. Hans kärlek för Vitterheten geck, som han sjelf yttrat, ända til passion. *) En ny talang,

*) Jag kan ej afhålla mig at införa följande utdrag af et bref, skrifvet kort för hans död til en af våre gode Författare, der han säger om sig sjelf: -- "Det var en liten man i vår litteraira verld. "Hans talanger voro små. Han hade kanhända

et nytt slag, försatte honom i den största glädje, och af den orättvisa hans fiender gjort honom, är det kanske den största, at hafva beskyllt honom för en uteslutände smak. I en af des mest bekante strider var det aldrig nyheten, aldrig versslaget eller skaldeslaget han angrep, men sammanblandningen, origtigheten, öfverdriften och framför alt skrytet och oredan. Ömtålig vid anfall visade han likväl aldrig begär at berömmas. Köld och obemärksamhet hos mängden eller hos de högre förtröto honom mera för Vitterhetens än för des egen skull. Han satte värde på kännares bifall, utan at göra sig möda at söka det och kände en verkelig plåga från denna class af beundrare, hvilka med besök och ärebetygelser likasom belägra Snillen och borttaga en dyrbar tid. Ensligheten eller några Vänner voro målet för des begär. Des behof voro få och inskränkte, och hvad han ägde, altid tilräckeligt. Den som skulle hafva kallat honom en känslofull vis, hade i tvenne ord målat hans caracter.

"icke hvad man kallar Snille. Hans flesta skrif- "ter hade liten vidd och vigt. Men han hade "en egenskap, kanske i högre grad, än någon "af sina medbröder: det var et nit, en värma "för Svenska Vitterhetens förkofran och heder, "som följde honom beständigt genom et plåg- "samt lif, och som ännu var hans sista passion "i den stund han skref dessa rader."

Redan i de yngre åren hade KELLGREN en svag och vacklande helsa. Vid 16 års ålder fick han en svår feber, som tycktes lemna följder på dess bröst. Kanske hade en jämnare och starkare rörelse kunnat förbättra en af naturen svag sammansättning, som deremot af stillasittande, arbetsamhet, hufvudbry och täta sinnesrörelser försämrades. Den största ordentlighet och varsamhet, och den ömmaste vård af en skickelig Läkare, som tillika var des vän, *) kunna snarare sägas hafva utdragit med döden, än förlängt lifvet. Bräcklighet och sjukdomens beskaffenhet emotstodo all hjelp och den otålighet plågorne födde, gjorde dessa ännu mera känbare. Den dag, som skulle beröfva Sverige et af sine störste Snillen, inföll den 20 April 1795. KELLGREN slocknade stilla och frimodigt. Efter des eget förordnande fördes han i tysthet til vår allmänna moder, Jorden. Hans begrafning hade det utmärkta, at den bevistades af ingen, som icke älskat honom, medan han lefde och då med en sorgbunden tystnad eller varma tårar beklagade hans död. Tolf af des vänner hade låtit prägla en Skådepenning, **) som utdeltes. De ämna äfven med en Min-

---

*) Assessoren Henric Gahn, i hvars hus han flere år bodde.

**) Denna penning föreställer å ena sidan KELLGRENS Bröstbild med omskrifvet namn; å den andra läses: *Poëtæ, Philosopho, Civi, Amico Lugentes Amicj. MDCCXCV.*

nesvård utmärka det rum på S:t Jacobs Kyrkogård, der hans ben djupt ner i mullen förvaras. Vid åsyn af denna minnesvård, skall det namn, som blir des enda prydnad, väcka hugkomsten af alt hvad lifvet har behagligt och ljuft; och midt ibland förödmjukande vedermälen af menniskans förgänglighet säga at hon är stor genom Dygden, Tanken och Snillet. Jag lyder denna ingifvelse och vänder Läsaren ifrån KELLGRENS beklagansvärda bortgång til de Skrifter, i hvilka han beständigt skall lefva; föresättande mig sjelf at under et lif, som med åren ämnas åt nya förluster, i tysthet sörja hvad jag ägt eller söka en tröst i minnet af lyckligare dagar.

NILS VON ROSENSTEIN.

FÖRSTA

FÖRSTA BANDETS INNEHÅLL.

THEATERSTYCKEN.

THEATERSTYCKEN.

GUSTAF WASA,

LYRISK TRAGEDIE

I

TRE ACTER.

FÖRSTA GÅNGEN UPPFÖRD

DEN 19 JANUARII 1786.

GUSTAF WASA,

LYRISK TRAGEDIE

I

TRE ACTER.

FÖRSTA GÅNGEN UPFÖRD

DEN 19 JANUARII 1786.

Om något Theaterstycke, betraktadt i afseende på ämnets vigt, planens dristighet, personernes värde, händelsernes evigt fästade minne, och verkan af deras utgång til et helt Rikes lycka, om i alla dessa afseenden något Dramatiskt arbete förtjenar et utmärkt och ypperligt rum i Svenska Snillets historia; vågar jag påstå, at detta rum bör tilhöra Tragedien GUSTAF WASA. Uprigtigheten af detta fritt yttrade omdömme skall skydda mig för all misstanka af egit beröm, och förvandla det til et offer af skyldig vördnad. I sanning, at med full styrka fatta vidden af den stora Rikshvälfning som är ämnet för denna Dram, och at återkalla den på Scenen i all sin höghet, til et Skådespel, värdigt at gifvas et fritt Folk; dertill kräfdes en dubbel skyldskap i börd och snille med den Hjelten, hvars ärestod derigenom nu af samma hand å nyo reses. Men at genom sin själ öpna en väg til lyriskt uttryck för de stora känslor som födde detta verk, härtil fordrades mindre at vara Skald, än en rättskaffens Svensk; och mit enda högmod är at förtjena denna heder. Nationer! viljen J veta hvad rum förtjensten tildelar edra ännu lefvande Regenter, viljen J härutinnan förekomma efterverldens enda osvikeliga dom; så gifven akt med hvad känsla af förtjusning eller afund de anse minnet af Store Män bland sina

företrädare. En elak Förste önskar ingen ting högre, än at kunna utplåna ända til namnet af alla de Hjeltar som besutit hans thron; då deremot en vis och dygdig Konung, genom vördnad och nit för Store Förfäders ära, visar sig vuxen at sjelf med dem jämföras.

De ändringar i händelsernas sanna förlopp, som naturen af et Dramatiskt arbete fordrat, äro af så ringa betydelse, och röra en så allmänt och väl känd tidepunkt, at ingen förvillelse deraf sannolikt kan upkomma. Allenast har man trott både nyttigt och behageligt, at genom några få historiska anmärkningar uplysa eller påminna Läsaren om en del af de förekommande Personers öden.

PERSONERNE.

GUSTAF ERICSSON WASA, Svensk Riddersman, utkorad til Riksföreståndare på Riksdagen i Wadstena.

CHRISTJERN II. med tilnamnet Tyran, Konung i Danemark och Norrige, våldskråktare af Svenska Thronen.

SEVERIN NORRBY (*a*), Stor-Amiral i Danemark.

CHRISTINA GYLLENSTJERNA (*b*), Riksföreståndaren Sten Stures Enka.

CECILIA af EKA, Gustaf Wasas Mor.

MARGARETA WASA (*c*), Gustafs Syster och Joachim Brahes Enka.

ANNA BJELKE (*d*), Riks-Rådet och Ståthållaren på Calmare Slott Johan Månsson Natt och Dags Enka.

Svenske Riddare af Gustafs parti:

LARS SIGGESSON SPARRE (*e*), Sveriges Råd och Riks-Marsk.

STEN ERICSSON LEJONHUFVUD (*f*).

GUSTAF OLOFSSON STENBOCK (*g*).

ERIC FLEMMING.

AXEL POSSE til Hellekis.

THORD BONDE (*h*).

KNUT ERICSSON KURK (*i*).

PEDER OLOFSSON HÅRD (*k*).

SVANTE STURE (*l*), Riksföreståndaren Sten Stures Son, et barn om 5 år.

PEHR BRAHE (*m*), Joachim Brahes och Margareta Wasas Son, et ungt barn.

ANDERS PEHRSSON (*q*).

En Dansk Krigshårold.

Tvånne Officerare af Christjerns Armée.

En Norrbys Vapendragare.

En Fångvaktare.

En Dansk Soldat.

Sveriges Skydds-Ångel.

Eric Wasas (*n*) Skugga.

Sten Stures (*p*) Skugga.

Joachim Brahes Skugga.

Tvånne unga Ribbingars (*o*) Skuggor.

Fångslade Enkor och Barn på Slottet i Stockholm.

Herrar och Fruer vid Christjerns Hof.

Svenske Riddersmån och Soldater.

Christjerns Soldater.

Genier i Odödlighetens Tempel.

De Svenske Herrars Skuggor som blifvit mördade vid blodbadet i Stockholm.

Glada och lyckliga Drömmar.

Grymma och olyckliga Drömmar.

Scenen år i Stockholm.

GUSTAF WASA.

FÖRSTA ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatren föreställer et hvalf under Slottet i Stockholm, der de förnämste Svenske Herrars Fruer, Enkor och Barn af CHRISTJERN *hållas fångslige. Detta underjordiska hvalf är endast uplyst af en lampa, som sprider et svagt och bedröfligt sken. Vid Theatrens öpnande ser man midt uti fängelset* GUSTAFS *Mor* CECILIA AF EKA, *tillika med sin Dotter,* JOACHIM BRAHES *Enka,* MARGARETA WASA, *som håller sin Son den unga* PEHR BRAHE *i famnen.* ANNA BJELKE *sitter bredevid dem. Man ser de öfriga Svenska Fruntimer, sittande på stenar här och der med sina Barn. Alla visa tecken af den yttersta sorg och förtviflan.*

CECILIA AF EKA. MARGARETA WASA. ANNA BJELKE. DE ÖFRIGE FÅNGSLADE QVINNOR OCH BARN.

CHOR.

Himmel! hör vårt rop uti nöden!
Är du ej mer de olyckligas far?
Sänd oss hämd eller skänk oss döden,
Bryt våra band eller slut våra dar.

CECILIA.

Min son! du, som med blygd skall båra
Blott tyngden af et vördadt namn:
Jag dör — men ej uti din famn;
Du lefver — men förutan åra.

MARGARETA.

Min bror!

CECILIA.

Min Son!

BÅDA.

Men ach! vår röst
I dessa grafvars djup förswinner;
Vår klagan hinner ej dit bröst!

CHOR.

Vår klagan ej till Himlen hinner;
Nej, döden år vår enda tröst.

MARGARETA, *som omfamnar sin Son.*

O du! som föddes för at lida,
Min son! hvad skall dit öde bli?

TILSAMMANS *med de öfriga Fruarnæ, som alla med ömhet tryc-ka sina Barn i famnen.*

J, kåra barn! som vid vår sida
Förenen spåda klagoskri:
Er lefnad skall i tårar skrida,
I brist, förakt och slafveri.
Hvad edra mödrars hjertan svida
At se er födde för at lida,
At offer eller trålar bli!

CECILIA.

Men hvad? skall bojans tyngd också vår själ förtrycka?
Och känna vi ej mer vårt blod?
Jo, Gustaf är min son — han lefver — och hans mod
Skall oss ännu ur träldomsdjupet rycka.

MARGARETA.

Hvad vill en enskild Ådlings dygd
Emot Tyrannens magt och lycka? —
Nej, han skall störta sig med blygd —
Alt skall förgås — han sjelf, hans namn och fosterbygd.

CECILIA.

Men, hatet hos et folk som lårt at frihet dyrka!
Men, ropet af en allmän nöd! . . .

MARGARETA.

Des hat är utan våld, des rop förutan styrka:
Och Sverge är ej mer, från sina Sturars död.

CECILIA.

Man sagt, at Sturens son uti sin moders armar
Af våra bergsbor hyllad är;
At hämd, allena hämd är detta folks begär.

ANNA.

Kan hända Himlen sig förbarmar,
Och vår befrielse är när.

CECILIA OCH ANNA.

Ja glädoms! — Himlen ej utur Tyrannens snaror
Hans lif förgäfves räddat har.

ALLA TRE.

Må, spåda barn! dit namn, din ungdom, dina faror
Med ömhet yrka dit försvar!

CHOR.

Du enda hopp hos de förtryckta,
At njuta hämd mot sin tyran;
Må ej den glada stråle flykta,
Som våg til våra hjertan fann!

ANDRA SCENEN.

FÅNGVAKTAREN. EN SOLDAT. STURENS UNGA SON.. DE FÖRRE.

CECILIA.

Til dessa grafvars djup man gallren öpnas hör.
Hvem är det usla rof man hit ur dagen för?

SOLDATEN, *öfverlämnande et Barn åt Fångvaktaren.*

Uti din säkra vård en dyrbar fånge lämnas:
Dig snart skall kunnigt bli hvad öde honom ämnas.

CECILIA.

Et barn! Men hvad o Gud! den unga Sturen! — Fort!
Fort, skyndom oss at dö - Min son! min son är slagen.

MARGARETA.

Ach! skulle så vår hämd af Himlen bli bedragen.
Och detta var den hjelp, som vi förvänta bordt!

(De förnämste Fruarne omgifva Barnet och trycka det i sina armar; de öfrige sträcka sina händer mot himmelen och omfamna sina Barn.)

CHOR.

O Gud! Du våra bittra öden
Til sista rågan upfyllt har.
O Gud! så vägra då ej döden
At sluta våra usla dar!

TREDJE SCENEN.

EN OFFICER. DE FÖRRE.

OFFICEREN.

Olyckelige! qväfven neder
En brottslig klagan! — Fort! til Christjern följen mig,
At höra eder dom, det straff han er bereder.

CHOR.

År det til döden du oss leder?
Vålan! vi glade följa dig.

MARGARETA, *i det hon omfamnar sin Son.*

Min son! en mordisk glafven
Skall skära af dit lif i början af sit lopp!

CECILIA OCH ANNA, *i det de omfamna unga Sturen och Pehr Brahe.*

Ach ömkansvärda barn! at följa er i grafven,
Det är vårt enda hopp.

ALLA TRE.

År det til döden du oss leder;
Så vet, det är vårt enda hopp.

OFFICEREN.

Gån, dröjen icke mer; er Konung väntar eder.

CHOR.

Ja döden, döden är vårt hopp.

(De gå alla bort.)

FJERDE SCENEN.

Theatren förändras, och föreställer förnämsta Salen på Slottet i Stockholm, tilredd för en högtid. Näst efter sit Hof, omgifven af Vakt, anländer CHRISTJERN *och intager sin thron. En myckenhet folk har samlat sig til högtiden.*

CHRISTJERN. FOLKET.

CHRISTJERN.

Sen mer än sexton år försvunnit
I krigets faror och besvär,
Jag af en rättvis hämd omsider målet hunnit;
Och Sverge under oket är.
Det ädla blod, som från des hjerta flutit,
Uti mit säkra våld för evigt lämnat har
En svag och sårad kropp, som lydigt kedjan drar,
Sen mot min dolda list han all sin styrka brutit.
Den stolta Göthens dygd, hans oförskräckta mod,
Hans hat för utländskt Kungablod,
Hans nit för segrens lön, hans trots mot dödens fara;
Alt vikit för min hand, som mera vist förstod
At politikens nät med krigets vapen para,
Och mina bödlars jern med mina härars magt.
Sten Sture är ej mer; och bojorne förvara

Hans maka och hans son til mål för mit förakt.
J, Danamänners käcka skara,
Som med mit våldes vidd förökt er åras glans!
Gån, at med lekar, sång och dans
Er sällhet och mit lof på denna dag förklara.
Må mit beröm de slagnas blygd,
Er glädje deras qval föröka!
Må nödens barn et fåfängt skygd
För sina tysta tårar söka!
Må slafven håpen och förskräckt
Bland sina fäders bål se frögdeeldar svåfva,
Och, nedböjd uti stoftet, båfva
At lågan med hans blod på nytt skall blifva släckt!
Det skall en vållust för mit öra,
En vållust för mit hjerta bli,
At edra glada sånger höra
Bland mina trälars klogoskri.

CHOR AF FOLKET.

Förkunnom högt vår Hjeltes åra!
Må hundra folk af ryktets Gud
Hans storverk med förundran lära!
Må agget, vid vår glädjes ljud
Förtvifladt, sina bojor tåra!
Må lydnad honom offer båra,
Och sjelfsvåld darra vid hans bud!

(Ballet.)

EN FRUNTIMERS-RÖST.

Genom visdom, mod och styrka

Du en trotsig ovån fällt.
Måtte nu i segrens tält
Friden dina nöjen yrka,
Och dit folk, förnöjdt och sällt,
Den Monarkens dygder dyrka
Som des heder återställt!

EN KARL-RÖST.

Du trygg på stridens bana.
Gick hårarne emot:
Din röst oss hördes mana,
Du log åt farans hot:
De flydde för din' fana
Och föllo för din fot.

CHOR.

Förkunnom högt vår hjeltes åra m. m.

FEMTE SCENEN.

SEVERIN NORRBY. DE FÖRRE.

NORRBY, *som med hastighet kommer in på Theatren.*

Monark! Än är ej tid att fridens nöjen smaka;
Än är ej gränsen satt för dina segrars lopp;
Än hota stormarne at skaka
Den Thron, hvarpå du nyss med möda stigit opp.
Et grufligt vapengny man hör från alla kanter,
Och ren en stridbar tropp med flygande baner,

Från

Från alla skogars sköt och alla klippors branter
Liksom en vredgad ström på fältet rusar ner.
Man Gustaf Wasa främst för dem i spetsen ser,
Som äggar deras mod och tyglar deras ifver,
Och deras spridda lopp en stadgad ordning gifver.
Min Konung, dröjom icke mer
At på försigtig vakt mot deras anfall vara.

CHÖR AF FOLKET.

O Himmel! se vår nöd: o Himmel! oss försvara.

CHRISTJERN.

Försagda folk, som utan mod och själ
Den heder ej förtjent at lyda mit befäl;
Jag lefver — *(stiger opp från sin thron.)*
Och J vågen frukta!
Hvad! skulle ej min hand uti et ögnablick
En hop förmåtna bofvar tukta!
Förenta utan val och styrda utan skick? —
J, tappre Höfvitsmän, som vid er Konungs sida
Til större segrars mål ur större faror gått,
Gen bud, at ny förstärkning sprida
Kring murar, vallar, torn och slott.
Må detta uprorsband til nästa morgon blott
Uppå sin död, sin flykt och sina bojor bida!
(Til en af sina Officerare, som han qvarhållit.)
Gå, låt de fångar föras hit,
Som under Slottets hvalf förvaras.

SJETTE SCENEN.

CHRISTJERN. NORRBY.

NORRBY.

Min flotta våntar dem. Mit vakna trohetsnit
Försåkrat deras vård, och råder at de sparas
Til borgen för din såkerhet.
Ren staden vackla ses uti sin hörsamhet,
Och nya farors hot omkring din hjessa svåfva.

CHRISTJERN.

Hvad? talar du til mig? — Vet, svage Höfding, vet,
Det hör ej Christjern til at för en Gustaf båfva.

NORRBY.

Min Prins, om fordom någon gång
Din godhet stigit ned at mina rådslag gilla,
Så tillåt at min själ sig yppar utan tvång.
Jag lårt at til din tjenst mit blod i striden spilla,
Men ej som Hofman smickra dig;
Och minst då faran visar sig,
Med et bedrågligt hopp din tjusta ...n förvilla.
Jag vet, hvad du, min Prins, med råtta vånta bör
Utaf dig sjelf, din hår, och framför alt din lycka;
Men lyckán ofta högst en Kung til åran för,
At honom djupast ned uti en afgrund rycka.
Tro, at det gifs en magt, som mera gålla plår
Ån ödets lösa nåd och krigarns köpta hår,
Som öfver mensklig krets den svagas dygder höjer,
Som vapenlösa barn på hjeltar segra lår,

Och som, ju mer hon qvåfs, des större utbrott röjer--
Det kärleken för Frihet är.
Förakta ej et folk, som eldadt af des låga,
Och förelyst af Gustafs mod,
At hämnas sit förtryck och sina Herrars blod,
Med en fanatisk fröjd et hatadt lif skall våga.
Törhända tror du än i Gustaf finna qvar
Den yngling utan drift och stadga och förmåga,
Som fordom i dit våld til gislan lemnad var:
Men nej, deri du dig bedrar.
I motgång och besvår han sina dygder öfvat,
Och våra hårar ren med blygd och undran pröfvat,
Vid Köping, Westerås, och sist vid Salas strand,
Hvad man bör frukta af hans hand.
En Sture tycks på nytt sig up ur grafven häfva,
Som til sit Rikes räddning går.

CHRISTJERN.

Min vän, jag ingen ting förstår
Af dessa farors hot, som för dit öga svåfva.
Hvad! då min säkra magt på fruktan grundad står,
Då Sverges Riddersmän för svärd och bilor stupat
Och folket, utan stöd, i blygd och brist fördjupadt
Til jorden fallit ned at kyssa mina spår;
Hvad! Norrby djerfs du då väl tänka,
At denna usla hop mit välde skulle kränka?
Nej vet, en enda blick förslår
At dem i dödens afgrund sänka.

Alt åt min vundna Thron en evig styrka spår,
Sen denna bof, hvars fjät jag fåfängt låtit söka,
Sen Gustaf sjelf i dag uti sin yra går
At mina offers antal öka.
Du känner denna Borg, du vet den största magt
Är til des anfall altför ringa,
Du vet ock til hvad höjd jag här min fruktan bragt.
Men vore den ej nog at folkets lydnad tvinga,
Och om man minsta spår til någon resning fann;
Alt utan möda stillas kan,
Blott några hufvun mer för bödelsyxan springa.

NORRBY.

Ja, redan Stockholm utan knot
Vid sina bojors tyngd ses lyda och förtvina;
Men svag den lydnad är, som föds af bödlars hot.
Den tappra Sturens son, den trotsiga Christina,
Som i en qvinnas bröst en hjeltes dygder bär,
Christina som så högt af folket älskad är,
Än sina landsmän muntra vågar
At samla styrka, mod och tröst.
Ren hoppet uti slafvens bröst
Och hämden i hans ögon lågar,
Sen han förvissad är af hennes djerfva röst,
At Gustaf til des räddning tågar.
Kanske din hand til blodbad sträckt,
Emot försigtigheten felat,
Då denna qvinnan ej med Rådet och sin slägt

Et lika nesligt öde delar:
Men sedan hämdens dag försvann,
Hör nu din mildhet til at i des rum regera.
Ja, Prins, det är ej blod, det är ej stränghet mera,
Som nu din Thron befästa kan.
At endast mörda och förstöra,
Och bildn til sin scepter göra,
Och fasan til sin viljas tolk,
Kan snart det lydigaste folk
Til raseri och upror föra.
Om ingen miskund lämnar hopp,
Men hämden ouphörligt ryter,
Så råds at slafven oket bryter,
Och hvad i mod och styrka tryter
Af hans förtviflan fylles opp.

CHRISTJERN.

Til hvilken veklig dygd vill du mit bröst försvaga!
Vet, trälen som i dag förtryckt af sina band
Ej djerfs at sucka eller klaga,
I morgon smekt utaf sin Herres hand
Skall snart hans envåldsrätt i vådlig tvifvel draga
Och hvarje mildhetsprof för prof af fruktan taga.
Af alla tiders rön den sanning styrka vann,
At genom feghet blott en Thron förloras kan.
Du känner den regeringslära,
Åt hvilken all min tid jag företrädet gaf,
At mer med straffets bål, än genom stridens glaf,

Ej endast folkets mod men ock des dygd förfåra;
Ty ägde slafven hopp at kunna dö med åra,
Min vän, han lefde icke slaf —
Du sjelf, mit högmod, krigets våda,
Alt hörs mig äfven nu til samma medel råda,
Och ej i dag åt lyckans nåd förtro
Den krona jag så dyrt betalat med min ro.
(Fångarne anlända.)

SJUNDE SCENEN.

CECILIA. MARGARETA. ANNA. UNGA STUREN. FÅNGSLADE QVINNOR OCH BARN.

DE FÖRRE.

CHRISTJERN, *som fullföljer sit tal til Norrby, visande på fångarne.*

Se der det fasta vårn, som skall min Thron försvara!
Se der den såkra magt, hvarmed jag segra skall!

CECILIA, *som med stolthet går fram mot Christjern.*

Välan, hvi dröjer du? Barbar, fyll up dit kall:
Det höfves en Tyran, at ingen värnlös spara.
Med våldsrått du mit fosterland
I slafveri och nöd fördjupat:
Min son i dina rånkor stupat,
Min maka för din bödels hand;
Och du en qvinna skulle glömma!
Som eldat dessa Hjeltars mod? —

Nej gå, var snar; låt bålet strömma
Af dina sista offers blod!

CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

Ja gå, var snar; låt bålet strömma
Af dina sista offers blod.

CHOR.

Ja gå, var snar; låt bålet strömma
Af dina sista offers blod.

CHRISTJERN.

Hvad? djerfva! skall jag längre lida
Ert trots och edra smådeskri?
Nej, fåfängt i sit raseri
Skall Gustaf för er räddning strida.

CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

CECILIA.

Min son! du lefver än! du lefver och är fri!

MARGARETA.

Min bror! du lefver än! du lefver och är fri!

ANNA.

Hvad? Gustaf lefver än! han lefver och är fri!

Tilsamman.

ALLA TRE.

Vår död från denna stund skall mindre smärtsam bli.

CHRISTJERN.

Er död? Förmätna hopp! — och vågen J väl tänka
At jag min oförrätt ej bättre hämnas vet?
Nej bäfven! — Christjern går, at eder lifvet skänka,
Et lif som i förakt, och brist, och uselhet ....

(Til Vakten.)

Vakt! gån och fören Sturens enka
Til dessa rum.

NORRBY, *med bestörtning.*

Men hvad?

CHRISTJERN, *afsides, til Norrby.*

Hon sjelf förnedras skall,
At strida för min sak och hasta Wasas fall;
Hon sjelf hans djerfhet skall, förskräcka
Med faran för en moders dar;
Ja, om han än af son har någon känsla qvar,
Skall han med sjelfmant nit sin hand i bojan räcka.
Ej nog, at jag med vapnens tvång
Hans djerfva anhang störtar neder;
Ej nog, at Segrens Gud bereder
Hans död och Sverges undergång:
Nej, jag skall segra på hans heder;
Nej, jag befläcka skall hans dygd,
Då jag hans svaga bröst förleder
At trolöst bryta sina eder
Emot en älskad fosterbygd.
Alt hvad mit hjerta mest behagar,
Min hämd, min vredes raseri,
Alt lofvar, at bland mina dagar
Skall denna dagen sällast bli.

(Tar unga Sturen från Cecilia, och låter dölja honom bland Vakten.)

OTTONDE SCENEN.

CHRISTINA GYLLENSTJERNA. DE FÖRRE.

CHRISTINA.

Försynen vare lof, som aldrig återvänder
At höra den förtrycktas bön!
Förskräcks, Tyran, förskräcks! ty redo är din lön;
Den väntar dig i hämnarns händer.
Ja, stunden ändtlig kommen är,
Som Himlen utsett har at Sverges bojor lossa:
Se ut från dina torn, kän Gustaf och hans här,
Och vet, at det är han, som skall din spira krossa.
Barbar! som aldrig än förstod
At genom annan magt än svek och illbragd råda,
Vet, du en hjelte snart får skåda,
Som endast segra lärt med dygd och mannamod.

QUATUOR.

CHRISTINA, CECILIA, MARGARETA OCH ANNA.

Du vålnad af en vördad maka!
J, skuggor af de Hjeltars tropp,
Som fordom varit Sverges hopp!
Ach skynden, skynden er tilbaka,
Gån, bjuden hela afgrunds här
At i Tyrannens hjerta rasa,
Och för hans tankar och begär
Beständigt breda ut den fasa,
Som lastens fjät förvilla plär!

CHOR.

Gån, bjuden hela afgrunds hår
At i Tyrannens hjerta rasa,
Och för hans tankar och begår
Beståndigt breda ut den fasa,
Som lastens fjät förvilla plår.

CHRISTINA, CECILIA, MARGARETA
OCH ANNA.

Och J, som förr åt fallna trålar
Er tappra arm til räddning sträckt!
J, Svenske Riddersmanna själar,
Carl Knutson! Puke! Engelbrecht!
Gån, svåfven öfver Gustafs fana,
Gån! at hans mod i striden mana;
Må ert exempel, edra namn
Den eld hos edra landsmån nära,
Som lär dem, genom vapnens åra
Förlossas ur förtryckets famn!

CHOR.

Gån, svåfven öfver Gustafs fana,
Gån at hans mod i striden mana!
Må ert exempel, edra namn
Den eld hos edra landsmån nära,
Som lär dem, genom vapnens åra
Förlossas ur förtryckets famn.

CHRISTJERN, *til Christina.*

Jag blott kan ömka och beklaga

Et utbrott af så svagt och fruktlöst raseri;
Och vill ej annan hämd uppå din djerfhet taga,
Än at du sjelf skall utsedd bli
At främja mina värf och störta dit parti.
Gå, skynda dig til Gustafs läger,
Säg, at jag i mit våld hans moders dagar äger,
Vis honom ut det rum, där hon sit fängsel har;
Säg, at sig dolken redan höjer
Som sönderslita skall det sköt som honom bar,
Om han til nästa dag för Stockholms murar dröjer.
Men ångrar han sit öfverdåd
Och förr än dagens lopp sig lyktar,
Hans djerfva här förströdd utur min åsyn flyktar,
Skall jag ännu i höjden af min nåd
Och trött at låta blodet strömma,
Åt modren frihet ge, och sonens brott förglömma.

CHRISTINA.

Nej, ingen plågohamn sin grymhet längre sträckt!
Tyran! och det är mig du vill i omsorg gifva
Et värf, som afgrund sjelf til fasa skulle väckt!
Hvem, jag til Sverges fall et nesligt medel blifva
Uti en bödels hand, som mördat all min slägt? —
Hvem jag, en Hjeltes dygd förleda
Och snaran för hans fötter breda
Och bära döden i hans själ? —
Barbar! du känner mig ej väl.

CHRISTJERN.

Jag känner alt dit hat och din förmåtna yra;
Jag känner ock den hand som kan din djerfhet styra:
Gå, öfvervåga väl din svaghet och min magt;
En pant, en dyrbar pant skall för din lydnad svara —
Christina, du är mor — nog af — du ser den fara
Som . . . .

(Lyfter dolken öfver hennes Son, den Norrby hittils hållit dold för hennes åsyn.)

CHRISTINA, *med yttersta förskräckelse.*

Grymme, hvad? min son!

CHRISTJERN, *med köld.*

Du kan des dagar spara:
Lyd hvad jag dig har förelagt. —
Du, Norrby, gå, var snar, förkunna dessa djerfva,
At höjden af min hämd skall likna deras brott;
At döden väntar dem; at det är ångren blott,
Som detta ögnablick kan deras nåd förvärfva.

(Han går.)

NIONDE SCENEN.

CHRISTINA. NORRBY. CECILIA. MARGARETA. ANNA. UNGA STUREN. FÅNGSLADE QVINNOR OCH BARN.

CHRISTINA.

Från Thronen uti bojor sänkt,
Af bödelsbilan skild från maka, slägt och vänner,

Och än med deras blod bestänkt,
Mit hjerta intet stöd och ingen tilflykt känner.
Du, enda hopp mig återstod,
Min son, min tröst i plågans dagar!
Hvad? äger dygden några lagar
Som fordra af min hand dit blod? —
Min son! skall då dit spåda bröst
Af mig det sista stynget lida? —
Nej, dessa pligter gå för vida:
Nej, jag är mor, och bör ej strida
Mot hjertats och naturens röst.

(*Til Norrby.*)

Ach! Herre, i min nöd jag til er ömkan flyr:
Jag lärt, uti den dygd som edert hjerta styr,
At fienden från hjelten skilja:
Jag sett förtryckarns vån ge den förtryckta stöd.
Nej aldrig, aldrig med er vilja,
Den grymme Christjerns hand så grufligt offer böd.
Med tapperhet i stridens våda
Ni eder Kung försvara vet;
Men ej at utan afsky skåda
En vild Tyrans omenskligheet.

NORRBY.

Rörd af de grymma qval, som eder själ förtrycka,
Jag er beklaga bör, och kan ej göra mer:
Er dygd förtjent en bättre lycka;
Men dygden blir et brott der envåld lagar ger.

Kanske i lyckans sköt, bekrönt med segrens lager,
Och i et lugn som ej hans strånghet nödig gjort,
At Christjern af min hand et motstånd tåla bordt:
Men då i dag på nytt et moln sig sammandrager,
Som hota kan hans Thron, som hota kan hans dar,
Jag intet annat råd ån af hans fara tar,
Och tolk af håmdens bud, jag fasar — men jag lyder.

CECILIA, *til Christina.*

Glöm, glöm at du år mor, mins blott at du år slaf,
At Sverge år det — hör den röst, som Himlen tyder,
Den röst som ropar håmd utur din makas graf.
Gå, bed min Son med svaghet ej förnedra
Det blod, som honom lifvet gaf.
Såg, om jag stupa skall för mina bödlars glaf,
Skall dock mit stoft sig af hans seger hedra.

QUINTETTE.

CHRISTINA. CECILIA.
MARGARETA. ANNA.

Kårlek för en fosterbygd!
Ädla kånsla, rena låga!
Stöd (des/mit) mod och (des/min) förmåga
At til svaga trålars blygd
Detta grymma offer våga,
Som du kråfver af min dygd.

NORRBY, *afsides.*

Kårlek för en fosterbygd!
O hur mägtig år din låga!
Himmel! skall så mycken plåga
Löna en så ädel dygd.

CHRISTINA, *til Norrby, sedan hon med tårar omfamnat sin Son och lemnat honom i Cicilias armar.*

Kom Norrby, skyndom oss; dit hjerta snart skall såga
Om jag förtjent en Stures kårlek åga.

(De gå alla bort.)

ANDRA ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatren föreställer GUSTAFS *tält, der man ser hans säng, bäddad med en björnhud, och hans vapen hängande öfver hufvudgården. Genom fonden af tältet, som är öpet, ser man en del af* GUSTAFS *låger, upslagit på Munklägret. På ena sidan är en vik af hafvet, och på den andra en del af Staden. I fonden af Theatren ses en del af Danska lägret, och längst fram* CHRISTJERNS *tält. Flere poster stå på vakt. Båda lägren äro åtskilda genom Norrström.*

GUSTAF. LARS SIGGESSON SPARRE. STEN ERICSSON LEJONHUFVUD. GUSTAF OLOFSSON STENBOCK. ERIC FLEMMING.
DE ÖFRIGE HUFVUDMÅN I ARMEEN.

GUSTAF.

J, Svenske Riddersmän, uti hvars tappra mod
Ert fosterland et värn mot tyranniét funnit;
J, som med ädel börd en ädel anda vunnit,
Och edra fäders dygd med edra fäders blod!
Du, oförskräckte Sten! du Sparre-namnets heder,
Förfarne Stenbock! ädle Thord!
Och du, som från dig sjelf din hela ära leder,
Du Pehrson! trogne vän, som et försåtligt mord

Ifrån min hjessa undanröjde;
Och J, som aldrig än er rygg för oket böjde,
J, Dalakarlar! raska tropp,
Som, då min röst dit bistånd hördes mana,
Bland alla först til vapnen lopp
At följa mina fjät och Frihets-Gudens fana: —
Se här det mål utaf vår bana,
Der segren kröna skall vår möda och vårt hopp —
Här, på en vördad Thron, hvars hägnad Sverge njutit
I edra fäders sälla dar,
En bödel, en Tyran sit välde uprest har: —
Här, på er frihets graf, det ädla blodet flutit,
Som mot förtryck och våld var fordom ert försvar.
Förgäfves detta blod til Himlen hördes klaga,
Och ropa hämd af edra bröders hand,
Af dessa slätters barn, som darrande och svaga
Med tystnad sänkte sig i slafveriets band.
J skogens raska Folk! J Söner af det Land
Som trålar aldrig än uti sit sköte närde,
J voren de, som edra landsmän lärde
At känna rätt sin magt och fylla rätt sitt kall.
Ren fiendernas täta fall
Omsider öpen våg för edra vapen lämnat;
Fullkomnen då det värf, hvartil er Himlen ämnat,
Et enda anfall än — och Sverge räddas skall.

EN RIDDARE.

Nej, Gustaf, din skall hedern vara,

At

At hafva frälst dit land från nöd och slafveri:
Den förste uti stridens fara
Skall du ock först i segrens åra bli.
Med dig vi alla äro lika
I hat mot vår tyran, i nit för Sverges väl;
Men uti tapperhet och rådslag och befäl
För din förtjenst vi alla vika.
Ja, Himlen vare lof! den tid försvunnen är,
Då för det nesliga begär
At, sjelf en kufvad slaf, på sina likar råda,
Man såg en son sin far, en far sin son förråda;
Då afund mot en inländsk dygd
Et evigt tvedrägtsfrö i bröders sinnen kastat
Och man för enskild hämd, för enskild vinning hastat
At störta i förtryck sin glömda fosterbygd —
Nu, då vårt olycksmått sin höjd omsider hunnit
Och vi med uplyst syn de grymma villor funnit
Som fordra all vår sorg, vår fasa och vår blygd, —
Om någon Svensk ännu en annan känsla andas
Än afsky för tyrannens lag;
Hans blod, vi svärje det, hans blod på denna dag
Med fiendernas blod skall blandas.
Om man ej än en Svensk beträdt,
At mot sin Höfding trohet brutit;
Om mången okänd främlings rätt
Sit skydd af våra vapen njutit;
O du, som all vår kärlek har,

Vår Vån, vår Skyddsgud och vår Far!
Hvad prof bör icke du begåra
Af Svears tapperhet och mod,
Då vi för frihet vapen båra,
Då Sverges vål och Gustafs åra
Skall blifva priset för vårt blod?

CHOR.

O du, som all vår kårlek har m. m.

GUSTAF.

Ådla skuggor, vördade fåder,
Sverges Hjeltar och Riddersmån!
Om ånnu des sållhet er glåder,
Gifven friheten lif igen.
Skola edra helgade grafvar
Trampas af tyranner och slafvar?
Nej, må tråldomens blotta namn
Edra vreda vålnader våcka,
Och er arm sig håmnande stråcka
Ur den eviga nattens famn!

CHOR.

Ådla skuggor, vördade fåder,
Sverges Hjeltar och Riddersmån!
Om ånnu des sållhet er glåder,
Gifven friheten lif igen!

(Mot slutet af denna Chor hör man ljudet af trompeter som båda en Harolds ankomst. Tvånne Riddare gå at taga honom emot.)

ANDRA SCENEN.

EN HÅROLD FRÅN DANSKA LÅGRET.

DE FÖRRE.

(Man ser en Krigshårold komma från Danska Lågret med Norrby och Christina Gyllenstjerna, åtföljde af några Vapendragare. Norrby och Christina stadna utanför Lågret, och Hårolden införes i Gustafs tält.)

HÅROLDEN.

Din Kung, o Gustaf! til dig sånder
Den tappraste bland sina hjeltars hår;
Den ådle Norrby sjelf, som til dit låger långer,
Et samtal snart af dig begår;
Han lemna vill en gisslan dig i hånder
Til prof utaf den nåd, som Christjern för dig bår.

GUSTAF.

Hvad? tror tyrannen mig bedraga,
Då på min hår han icke segra rår? —
(Ger sin handske åt Hårolden.)
Låt Norrby denna pant utaf min trohet taga;
Såg, at han trygg mig nalkas får.
(Hårolden går bort.)
(Til sina Riddare.)
Gån, tappre Krigsmån, gån, at alt til storm bereda;
Jag Christjerns budskap hår tar medlertid emot.
Kanske han hoppas ån mig genom svek förleda,
Men jag ej fruktar mer hans rånkor ån hans hot.
(Riddarne gå bort.)

TREDJE SCENEN.

GUSTAF. NORRBY. CHRISTINA.

NORRBY.

Uppå min Konungs ord jag går at dig bebåda
En stor, en oförmodad nåd:
Af aktning för dit mod han ömmar för den våda,
Hvari dig störtat har dit blinda öfverdåd;
Han heldre som en far, vill dig til lydnad råda,
Än straffa et försök som väcker hans förakt.
En ädling, huru djerft! det högmod vågar hysa,
At strida mot en Konungs magt,
Hvars stolta hjessa höljs af trenne Kronors pragt,
Hvars Kronor dubbelt högt af lagrens åra lysa.

GUSTAF, *med stolthet.*

Jag trott, en värdig Riddersman
För Riddersmanna dygd bordt mera aktning bära.
Hvad? Sevrin Norrby hoppas kan
At genom hot en ädlings bröst förfära!
Mit fosterland i slafveri,
I fattigdom, förakt och plågor,
Min hela slägt förödd af bödlars jern och lågor,
Och jordens klagorop, och Himlens hämdeskri:
Se här de grymma skäl som mig i vapen bringa —
Gå, möt mig uppå stridens fält,
Sök der at mig til lydnad tvinga,
Men nyttja ej et språk som, hatadt och förståldt,
En Hjeltes hjerta bör förringa.

Gå såg, at under fjättrar böjd,
Och då mit blod för bilan flyter,
Jag ej mit ådla öde byter
Med en tyran på Thronens höjd.
Och skulle Sverge ej förlossas
Ur sina bojor af min hand,
Skall dock min åra bli, at krossas
I gruset af mit fosterland.

NORRBY.

Jag min förundran ej kan neka
At detta stolta mod, som dig i fallet för,
Men, om en ovåns råd dig misstånkt vara bör,
Må dock dit hjerta sig beveka
Utaf en röst som, mera kår,
I hela folkets namn din hörsamhet begår —.

(Til Christina, som stadnat utanför tältet.)

Gån, tråden hit, min Fru, at eder pligt bevaka;
Förkunnen för hvars lif hans lydnad ansvar bår.

(Hon tråder fram.)

GUSTAF, *som, då han igenkånner Christina, springer tilbaka af förskråckelse.*

Hvad ser jag? — Sturens egen maka
Tyrannens samråd! —

CHRISTINA.

Håll! — jag blott hans fånge år —
Du mera billigt borde dömma
En dygd, hvars gifna rön ej någon tvekan tål,
Hvad! skulle jag så nesligt glömma

Alt hvad jag skyldig år mig sjelf och min gemål?
Hur dyrt det nöje man mig lämnar
At här et ögnablick dit samtal äga få!
Hur svårt för dig at undangå
Det grufliga försåt man dina dygder åmnar!
Men Gustaf! vackla ej — Betänk,
At din ståndaktighet et Rikes frihet gäller;
At flera seklers vål blir dina vapens skänk;
At hela Norden ren på dig sit öga ställer —
Se hår den dom tyrannen afsagt har.

(Hon ger honom et bref.)

GUSTAF, *läser.*

"Än Gustaf! än år dig en timma qvar
"At dit förnuft til sansning återkalla.
"Kom, at med ödmjukhet för mina fötter falla,
"Så framt du frälsa vill en älskad moders dar:
"Vet, hennes lif beror utaf dit svar;
"Lyd, eller se des blod från dessa murar svalla."

(Med fasa.)

Hvad har jag sett? — Och detta val, barbar!
Och detta val et prof utaf din mildhet var! —

(Med förtviflan.)

Och du! hvars grymma röst til hämd mig hördes mana,
Som våpnade min hand, som eldade mit mod,
Hvi föll jag ej med blygd vid början af min bana?

(Med raseri.)

Förbannad bli min hämd, förbannad segrens fana

Den stund hon fårgas skall utaf en moders blod!
Hvad plågodjup omkring mig svåfva!
Hvad kånslor strida i mit bröst!
Skall jag naturens rop förqvåfva?
Skall jag förakta årans röst?
Om jag mit fosterland försvarar,
En moders graf jag öpna skall;
Om jag en moders dar bevarar,
Jag sjelf skall hasta Sverges fall.
Men hvad? — mit löfte öfvergifva
Och bli förrådare och slaf! . . .
Men hvad? — så långt min grymhet drifva,
Med egen hand at sönderrifva
Det sköte som mig lifvet gaf! . . . .
Om mina qval din ömkan våcka,
O Du, som verldars spira bår!
Låt af dit ljus en stråle råcka
Det hjerta som du leda plår!
Såg hvilket brott bör mig beflåcka?
Såg hvilket offer du begår?

CHRISTINA.

Jag all din sorg och din förtviflan delar:
Jag båfvar för en sons, du för en moders död;
Men om du sjelf i tro mot fosterlandet felar,
Du sjelf, des sista hopp, des frihets enda stöd,
Mån dermed frålsas kan en ålskad moders dagar?
Ach! såg mig, ådle Riddersman,

Då du ej kränka råds et helgadt löftes lagar,
Hvad trohet väntar du utaf en låg tyran? —
Du fordrar Himlens råd — kan mer des vilja röjas?
Du ser den svagas gråt och mensklighetens blygd.
Kan du med större prof utaf des nåd förnöjas,
Än då han hvarje dag ger dina vapen skygd? —
'Se Sverge — se ej mer, och låt dit hjerta höjas
Ur kretsen af en vanlig dygd.
Om ödets domar innebära
At med et dyrbart blod vår frihet lösas bör;
Betag då ej din mor en ära
Som verldens undran får, och hjeltars afund gör.
Vet, då des ädla hjessa dignar
På bålet under bödlars hand!,
Hon nögd det grymma slag välsignar,
Som slutar hennes lif och Sverges träldoms band:
Men råds, då du din heder mister,
Om hennes dagar mer än Sverges frihet mån,
Råds, at af sorg des hjerta brister
Vid åsyn af en brottslig son.
Hvad har jag sagt? Mån jag väl glömmer
Hvars död jag med mit råd i dag beseglat har? —
O du min maka, och des far!
Förlåt, at jag din son fördömmer
At offras för et folk, hvars skydd du fordom var.
Jag såg dit blod för Sverge gjutas,
Din son bör följa dina spår;

Mit lif skall med hans dagar slutas,
Men jag min pligt fullkomna får.

DUO.

GUSTAF OCH CHRISTINA.

Ådla dygder, dem vi dyrka,
Gån, at våra hjertan styrka!
Sverges vål på er beror.

CHRISTINA. GUSTAF.
Men ach min Son! Men ach min mor!

BÅDA.

Du, hvars röst vår ömhet sårar,
Du, som ropar i vårt blod,
Tag, natur, tag våra tårar,
Men försvaga ej vårt mod!

NORRBY.

Mit bröst vid edra plågor blöder:
Som fiende, jag dock er dygd beundra vet —
Er dygd!...hvad såger jag?--en grym omensklighet,
Som blott sig på förtviflan stöder —
Hvad Gustaf! hoppas du, at för en moders mord
Dig Himmelen til lön en seger skall förära?
Nej, frukta för hans håmd, och kom at nåd begåra
Då Christjerns mildhet ån . . .

GUSTAF.

Hans mildhet — hvilket ord! —
Det år då hår jag bör des verkan låra,
Beskrifven med det blod, som nyligt strömmat ner

Från dessa murars höjd, dem jag förfårad ser
En faders stungna lemmar båra! —
O Gud! — och det är du, som Rikens öden styr! ...

NORRBY.

Ren tiden skyndar, dagen flyr;
Hvad svar skall jag din Konung gifva?

GUSTAF, *sedan han en stund, lutad mot et bord, med armen under hufvudet, stått fördjupad i sin sorg, reser han sig hastigt up, och säger:*

Väl an! du om mit svar skall genast kunnig blifva.

(Han går ut ur tältet at röpa fram Cheferne och de förnämsta Soldater i Arméen.)

J, som med mandom, tro och nit
För fosterland och frihet vapen fören;
Gån, ädle Stridsmän, skynden hit;
Er Höfding ropar eder — hören!

FJERDE SCENEN.

KRIGSMÅN AF GUSTAFS ARMÉE,
som komma hastigt in från alla sidor.
DE FÖRRE.

GUSTAF.

Gån, tråden fram, och lyssnen til mit tal —
Om någon utaf er, vid mistning af en maka,
En syster eller mor, blef yrkad at försaka
Sit fosterlands beskydd; hvad blef väl edert val?

EN SOLDAT.

Du sett oss barn och far och mor och maka lämna,
At under dit befäl oss på tyrannen hämna.

QUATUOR.

Om någon enda i din hår
Så dyra pligter skulle kränka,
Må strax hans blod den jord bestänka
Som et så nedrigt foster bär!

EN ANNAN.

Må han sin makas afsky väcka!

EN ANNAN.

Må han sin faders syn förskräcka!

EN ANNAN.

Må han förskutna armar sträcka
Mot en förnedrad moders famn!

ALLA FYRA.

Ja, må en evig skam befläcka
Hans död, hans minne och hans namn!

CHOR. *(De draga ut sina svärd och slå på sköldarne.)*

Nej, Gustaf, vet, vi en för alla
Vid våra sköldar svärja det:
Vi skola segra eller falla,
Men aldrig svika dina fjät.

GUSTAF.

Väl, Norrby! du har hört, hvad du din Kung skall svara.

NORRBY.

Jag går, för Christjern at förklara

Hvad jag med undran hört och sett.

(Han ger handsken tilbaka.)

Se här den pant du af din trohet gett:
Din mor är i mit våld—Du snart skall varse blifva,
Om Norrbys hjerta lärt at dygden aktning gifva.
Farväl!

(Til Christina.)

Och ni, min Fru, gån, at med ödmjuk röst,
Med tårar och med bön er vreda Konung röra.

CHRISTINA.

Ach! på en tigers vilda bröst
Hvad verkan vill min bön och mina tårar göra?
Men Gustaf —.

NORRBY.

Dröjom ej.

CHRISTINA.

Välan! vi skiljas böra —
I morgon denna hand i Stockholm väntar dig.

GUSTAF.

Ja, hämnad eller död, du der skall finna mig.

(Norrby och Christina föras tilbaka af tvenne Svenske Riddare ända til förposterne.)

FEMTE SCENEN.

GUSTAF. SVENSKA RIDDARE OCH SOLDATER.

GUSTAF.

J Stridsmän! gån, och omsorg dragen

At lågret tidigt hvila må.
I morgon, mina barn, i morgon är den dagen,
Då Sverge af vår hand skall hämd och frihet få —
Hör, Sparre! näst til mig skall du befälet äga;
(Han ger honom et papper.)
I denna plan du slagets ordning ser.
Var mån, at alt med noghet öfverväga —
Dig Stenbock! jag den fana ger,
Som i Sten Stures tid jag sjelf på krigets bana
Så mången gång med heder bar;
(Han ger honom Svenska Baneret.)
Må i din hand hon blifva segrens fana —
Thord Bonde! dig jag utsett har,
At med din raska här dig först i elden våga —
Och du, Sten Ericsson! skall vid min sida tåga
Från rum til rum, från tropp til tropp,
At ägga knektens mod och lifva stridens låga —
Må dagens första skymt på dessa granars topp
Signalen til vårt anfall blifva.
(De gå alla bort. Man hör retraiten bådas med pukor och trompeter, och tältet tilslutes åt Lägrets sida.)

SJETTE SCENEN.

GUSTAF, *ensam.*

Omsider får jag då et obehindradt lopp
Åt mina qväfda tårar gifva.

Grymma, sorgsna klagoskri,
Som på nytt i hjertat våckas,
Ach! hur grufligt ropen J:
"Bödel! må din själ förskråckas!
"Skall din hand, hvad raseri!
"Med en moders mord beflåckas?"
Men förgåfves ropen J.
Ingen hjelp kan henne råckas;
Nej, des blod skall offrådt bli.
Hvad mig glådt at vapen draga
För mit tryckta fosterland,
I det hopp, at lagren taga
Af en ålskad moders hand! —
Hvad jag nu med fasa skådar
Denna hjeltars Guda-lott,
Då des skörd min ånger bådar,
Och min åra blir et brott!
Men hvilket okåndt lugn i mina sinnen gjutes! —
Af sjelfva plågans tyngd som på mit hjerta rår
Jag mattad och förtryckt, en lindring njuta får;
Min kånsla flyr, mit öga slutes.

(Han kastar sig vårdslöst på sin sång, med armen stödd mot bordet, på hvilket står en lampa som uplyser Theatren.)

SJUNDE SCENEN.

GUSTAF, *sofvande.* SVERGES SKYDDSÅNGEL, *som nedstiger på en sky, hållande i högra handen en diamants-spira, och stödjande den andra på hufvudet af et lejon, som håller i sina klor en himmelsblå glob med Sverges tre Kronor.*

SKYDDSÅNGELEN.

Slå, Gustaf! bort din sorg; vis farorne förakt;
Tag an den muntra dygd som stora själar egnar,
Och känn i mig den Gudamagt,
Som detta Rikes vålfård hägnar.
Strid, Hjelte, strid; och vet, at för dit svärd
Skall envåld fly, och Sverges bojor falla:
Hör Segrens Gud dig til sit tempel kalla.
Strid, Hjelte, strid och blif en spira värd.
Ja, tidehvarf från tidehvarf
Din ätt skall Sverges Krona båra:
Dit namn skall bli des Kungars åra,
Och dina dygder deras arf.
Glada Drömmars lätta tropp!
Gån, at Hjeltens oro mildra:
Gån, at för hans tankar skildra
Glansen af hans ödens lopp!
Men J, som fasans skepnad fören!
Församlens i tyrannens bröst;

Fort, skynden er, hans lugn förstören,
Med plågans hot och hämdens röst.

(Skyddsängeln försvinner. Under en ljuflig musik visa sig de behaglige Drömmarne uti lätta skyar, dansa kring Gustaf och beströ honom med rosor och wallmo. Vid en olika ljuflig och mera liflig musik kommer en Dröm som föreställer ÅRAN, *at kröna Gustaf med lagrar, medan en annan under* SEGRENS *skapnad lägger en trophée för hans fötter. De formera alla en grouppe kring Gustafs säng. Under en faslig musik upstiga ur jorden de grymma och olyckliga Drömmarne kring Christjerns tält, som visar sig i fonden något öpet och der denna Prins ses ligga på sin säng uti en orolig sömn.* FÖRRÅDERIET *går at lemna honom en krona och en sköld med Sveriges vapen.* SAMVETSAGGET *omgifver honom med sina ormar.* HATET *skakar en fackla öfver hans hufvud, under det at* HÄMDEN *krossar hans krona och rycker af honom Svenska skölden den han skyndar at lemna åt en lycklig Dröm, som föreställer* PALLAS, *hvilken tillika med* SEGREN *går at uphänga skölden öfver Gustafs hufvud, då emedlertid de olycklige Drömmarne binda Christjern med kedjor, och derpå försvinna under jorden. --- Theatren förvandlas och visar Gustaf i drömmen en föresyn af sin strid, sin seger och sin åra. På ljusa skyar föreställas oräkneliga hårar i silfverharnesk, hvars särskilde divisioner manas och anföras af Rykten på vingade hästar. Ända ned ifrån Gustafs läger stiga de högre och högre, öfverst up öfver Stockholms murar, som tyckas gränsa til himmelen. Der, i spetsen för hela denna Armée och åtföljd af sina Generaler, ser man Gustaf tåga fram på Zodiaquen, fästa sin fot på Kräftans tecken, och resa sit Standar ofvan uppå fästningen. Detta, som man ser, utmärker tiden då Stockholm intogs. --- Åter förändras Theatren och visar, tvärt igenom en Sol, Odödlighetens Tempel, med Gustafs Ärestod i fonden. Den omgifves af Genier, som sjunga en Chor.* ÅRAN *tillika med* SEGREN *och* PALLAS *följde af de lycklige Drömmarne, gå at kröna den med blommor.)*

OT-

OTTONDE SCENEN.

GUSTAF, *sofvande.* LYCKLIGA DRÖMMAR. GENIER.

CHOR AF GENIERNE.

Dig, Gustaf, som dit Folk ur nöd och träldom ledde,
Vi resa denna ärestod:
Den frihet, som din dygd åt Svea Folk beredde,
Är ännu vårdad af dit blod.

(Odödlighetens Tempel försvinner och Theatren föreställer åter Gustafs Tält, tillslutit åt Lägrets sida.)

NIONDE SCENEN.

GUSTAF *ensam, som upvaknar.*

Hvad ljuflig dröm! hvad bild af sälla tider!
Hur lyckligt är min själ af denna syn förbytt!
De grymma sorgers moln för hoppets strålar flytt,
En hög och himmelsk kraft sig i mit väsen sprider —
Men dagen bryter in, och för den sista gång
Des ljus til mina ögon hinner,
Om Sverge ej i dag utur et nesligt tvång
Utaf min hand sin räddning vinner.
Du Gud, som Svea Land dit stöd
I flere seklers tid förlänat;
Kom, fräls ur slafveri och nöd
Et folk som dig med trohet tjenat!
För dig min tanka synlig är: —
Om högmod, om et falskt begär

Til Kunglig magt och glans och heder
Jag i et brotsligt hjerta bär;
Låt mig i striden störtas neder
Och gif blott segren åt min här.
Men om en ren och ädel ifver
Allena herrskar i min själ;
Om för din tjenst och Sverges väl
Jag mig i dödens faror gifver;
O Gud! o Härars Gud! befall,
At denna hand förtrycket hämnas!
Blott af din nåd kan segren lämnas,
Blott til dit lof han egnas skall.

(Han går ut ur tältet.)

TREDJE ACTEN.

Theatren föreställer det inre af Christjerns *Tält. Man ser denna Prins ligga helt bevåpnad på sin säng. En dunkel lampa uplyser Theatren.*

FÖRSTA SCENEN.

Christjern *ensam, som vaknar up med förskräckelse.*

Hvar är jag? — Himmel hjelp! — hvad grymma
plågohårar,
Som svåfva för min syn, som rasa i mit bröst! —
År då en Gud? — en Gud hvars röst
Med hotet af sin hämd den brotslige förfärar? —
Ach samvet! samvet håll! — förmildra dina slag! —
Men hvilken blygd! hvad svaghet! -- År det jag --
År det väl Christjern, som förskräckes
För dessa tomma skuggors tropp,
Som af en grumlad blod til hjernan ledas opp
Då tankans ljus af sömnen släckes? —
Nej, må en blindad verld i villans töcken se
De mörka Andars hop, dem våra Präster diktat
At aktning åt en lära ge
Som Altaret och Thronen riktat;
Men må et uplyst vett åt dessa sagor le!
Nej, Styrkan är den Gud, som Kungars dyrkan kräfver
Och allmänt fruktad är, fast han ej tempel har!
Den Gud som mina fjät til Svenska Thronen bar;

Som trotsar afunds hot och nödens klagan qvåfver:
Ja, fåfångt mot min arm den svaga sig förhåfver,
Då jag af styrkan har försvar.
Förmåtne Gustaf, frukta
Min hand förutan nåd
På denna dag skall tukta
Dit galna öfverdåd.
Dit fosterland skall falla,
I trots af alt dit mod,
Och sista droppan svalla
Af Sverges fria blod.
Ja! ryktets Gud skall båra
Til efterverldens famn,
Med glansen af min åra,
Föraktet af dit namn.

ANDRA SCENEN.

CHRISTJERN. NORRBY.

NORRBY.

Jag upfyllt har de bud, dem du mig föreskrifvit:
Christinas hand på nytt de tunga fjåttrar bår,
Och Wasas mor på flottan vårdad år —
Mit öga och min själ, som noga aktning gifvit
På Gustaf och hans tappra hår,
I deras vilda blick med håpnad varse blifvit
Det djerfva frihets-nit, det håmnande begår,

Som mer än menskligt mod i deras själar når —
At längre hot och tvång mot detta folk försöka,
Skall blott des raseri til dubbelt utbrott öka.
Jag läst i Gustafs själ — Stolt, men ej otacksam,
Om du i dag hans mor tilbaka sänder,
Skall af din mildhet rörd . . .

CHRISTJERN.

Hvad? — i förrädarns händer
Jag sjelf? . . . Gå, låt det skepp til stranden föras fram,
Der hon på däcket höjd, i band och jern må slutas;
Och må, då minsta skymt til anfall visar sig,
Des blod i sonens åsyn gjutas! . . .

NORRBY.

Nej, Christjern, denna pligt är icke gjord för mig —
Jag är soldat; och kan ej bödel vara —
Jag lyda lärt; men lyda utan blygd.
Befall — Jag skyndar glad i tusen dödars fara:
Mit gods, mit lif, mit blod, du ingen ting må spara:
Alt hör min Konung til — Mig tilhör blott min dygd!

DUO.

CHRISTJERN.

Hvad! du ej råds din hörsamhet neka?

NORRBY.

Ach! låt min bön ert hjerta beveka!

CHRISTJERN.

Nedrige, frukta! Jag ren i din själ
All des falskhet, des trolöshet skådar!

NORRBY.

Mindre jag fruktar den hämd du mig bådar,
Än de faror som hota dit väl.

BÅDA.

O Himmel! skall midt uti nöden	O Himmel! hvad grufliga öden!
Mit folk icke mer stå mig bi?	Hvart för dig et blindt raseri?
Men jag svär det vid hämden och döden,	Men jag svär, at i plågor och döden
Dina svek skola fruktlösa bli.	Mot dig sjelf din försvarare bli.

CHRISTJERN.

Ja, jag din afsigt röjt: du sökt mit folk behaga,
At trolöst höja dig uppå din Konungs fall.

NORRBY.

Jag endast sökt dig undandraga
Det hat, som innan kort dit välde störta skall.

CHRISTJERN.

Du hotar mig -- men vet, jag skall din djerfhet styra —
Vakt! fjättren honom —

(Vakten som kommit in, drar sig tilbaka med förskräckelse.)

Hvad! — J bäfven vid hans blick? —

NORRBY, *som sjelfvilligt går fram at låta fängsla sig.*

(Til Vakten.) *(Til Christjern.)*
Gån, lyden eder Kung — Mån i så nesligt skick
Den hand försänkas bordt... Men nej — din blinda yra
Ej reta bör min harm — hon blott min ömkan gör —
Om du mit trogna nit och mina tjenster glömmer,
Min heder och min pligt jag dock ej glömma bör.

CHRISTJERN.

Soldater, fort! . . .

NORRBY.

Farvål! . . .

(Han føres bort.)

CHRISTJERN, *til Vakten.*

Jag edra hufvun dømmer
Til ansvar før hans vård — Vålan! af håmdens bud
Jag sjelf skall blifva tolk . . . .

(Et tjockt mørker øfverhøljer Theatren. I det samma Christjern nalkas øpningen af tåltet, upstiga ur jorden de båda mørdade Ribbingarnes skuggor, och stånga honom vågen. De åro unga barn klådde i hvita svepningar, och blodige om halsen, med håret utslagit och hållande hvarann om lifvet.)

TREDJE SCENEN.

CHRISTJERN. FLERE SKUGGOR, *som efter hvarannan synas och førsvinna.*

CHRISTJERN.

Men hvilken syn, O Gud! —

DE TVÅ UNGA RIBBINGARNES SKUGGOR.

DUO.

Ur den mørka grafvens boning
Resa vi oss up til håmd.
Grymme! hoppas ej førskoning;
Straffets timma år beståmd.
Ungdom, oskuld, tårar, bøner,

Alt hvad menskjors ömkan röner,
Mot dit hat ej mägtigt var:
Men förskräcks! — En Gud och Far
Skall vårt blod tilbaka kråfva,
Barbar!
Fly och båfva!

STEN STURES SKUGGA, *under svepningen klädd i harnesk och en mantel af purpur; hufvudet bart och sidan blodig.*

O Du! hvars tyranni ett ohördt medel fann,
At öfver dödens gräns din vilda grymhet sträcka;
Känn skuggan af en Riddersman,
Hvars kalla stoft du sökt at skymfa och beflåcka.

(De Svenske Herrars skuggor som blifvit mördade på Christjerns befallning vid blodbadet i Stockholm resa sig up ur jorden.)

CHOR AF SKUGGORNE.

Du skall ej strafflöst långre rasa,
I blygd och trots af Himlens magt;
Du var et mål för jordens fasa;
Blif nu et mål för des förakt!

STEN STURES SKUGGA.

Du mot det fall skall fäfängt stråfva
Som håmdens Gud tyranner spar;

CHOR.

Dig Gustafs hand i dag skall häfva
Ifrån den Thron du sölat har.
Barbar!
Fly och båfva!

JOACHIM BRAHES SKUGGA.

Du gått att sluta mina dar,
Men du mit hat ej kunnat qvåfva:
Min hämd i döden lefver qvar.

CHOR.

Barbar!
Fly och båfva!

ERIC WASAS SKUGGA.

Min skugga skall i striden svåfva,
At vaka för min sons försvar.

CHOR.

Barbar!
Fly och båfva!

(Christjern har hela tiden vist den yttersta förskräckelse. Än vefvar han kappan för ansigtet, än tycks han med sina åtbörder anropa Skuggornes medlidande.)

CHRISTJERN.

Ach grymma här! håll opp! — håll opp at mig förfölja! --
I hvilken afgrund fly? -- I hvilket djup mig dölja? --

(Han kastar sig baklänges på sin säng, utsträcker armarne, och tycks med de häftigaste rörelser vilja drifva dem tilbaka.)

CHOR AF SKUGGORNE.

Tyran! som slutit har dit bröst
Mot den förtrycktas rop i nöden;
Hör nu förbannelsen och döden
Uti dit egit hjertas röst!
Du skall i striden se oss svåfva,
At våra söner ge försvar.

Barbar!
Fly och båfva!

(De sjunka ned i jorden. I det samma hör man en mousquetteri-salva, och på långt håll trompetter som blåsa alarm.)

CHOR, *bakom Theatren.*

Skyndom, skyndom i gevår!
Skyndom, fienden år hår.

FJERDE SCENEN.

CHRISTJERN. EN OFFICER, *som med hastighet kommer in på Theatren.*

OFFICEREN.

Ack Herre! vet, at på vårt låger
Den djerfve Gustaf ren et grufligt anfall gjort.
Man blott ånnu mot stadens port
En våg til råddning öpen åger.

CHRISTJERN, *ånnu förvillad af sin syn.*

Ack! skuggor, spöken, troll! nåd, nåd! -- förbarmen er!
Mit bröst af ormar tårdt, mit blod och mina tårar,
År det ej nog? —
(Kommer sig något före.)
Men hvad? Mån ån en dröm mig dårar?
(Blir varse Officeren.)
Hvad vill du? — Tala! såg! . . .

OFFICEREN.

Ach dröjom icke mer! . . .

CHOR, *bakom Theatren.*

Himmel hjelp! hvad gruflig fara;
Lågret öfverrumpladt är.
Fallom ut at oss försvara;
Skyndom, skyndom i gevär!

CHRISTJERN.

Hvad larm och rop . . .

OFFICEREN.

Mit råd skall ej dit mod behaga;
Men uti nödens tid det mig förlåtas bör: —
At inom Stadens mur oss strax tilbaka draga,
Se här den enda våg, som segren möjlig gör.

CHRISTJERN.

Hvad säger du -- Hvem jag för Gustaf flykten taga? --
Millioner uprorsmän och hela verldens magt
Kan ej uti min själ en lika fruktan jaga,
Som den en villosyn til mina sinnen bragt.

(Efter någon tystnad för at åter hämta sig, stiger han up, sätter hjelmen på sig med en trotsig upsyn och fortfar:)

Gå, at min lifvakt sammankalla;
I spetsen för mit folk jag sjelf mig visa vill.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. EN ANNAN OFFICER, *med lika hastighet.*

DEN SENARE OFFICEREN.

Fly, Konung! eller råds i Gustafs händer falla:

Fly! — om et ögnablick är icke tid dertil.
Vårt låger är förstördt, vårt folk til rygga drifvit,
Och Norrby, genom våld af egna landsmåns hand
Ur vaktens armar ryckt och löst från sina band,
Med hast til flottan sig begifvit —
Hans kärlek hos sit folk, hans välde och hans harm,
Alt hotar dig — men mest den tappre Gustafs arm,
För hvilken alt ses stupa och försvinna.

CHRISTJERN.

Jag går — om detta svärd ej honom störta kan,
Skall han åtminstone en dyrköpt seger vinna.
(Til förste Officeren.)
Til flottan genast far. Tyd Sevrin Norrby an,
At jag ännu hans brott förlåter,
Blott at han strax för bilan strömma låter
Det blod jag dömt at offras opp.
(Til den andra.)
Gå, flyg, var snar — Och du, til Slottet hasta:
Befall Christinas vakt, at högst från tornets topp
Den fångna hufvudstupa kasta —
Vid åsyn af des blod och sönderslitna kropp
Förrådarn darra skall, och hämmas i sit lopp.

SJETTE SCENEN.

Theatren förvandlas och föreställer Stockholms Fästning, flanquerad af torn. Mot fonden ser man Slottet, Tornet Tre Kronor, och spirorne af St. Nicolai och Riddarholms Kyrkorne. Hafvet är i fonden, der man finner en del af Danska Flottan ligga för ankar.

GUSTAF OCH HANS FOLK.

GUSTAF.

Vänner, skynden er in i striden!
Himlens Gud våra vapen styr:
Vänner, skynden er, nu är tiden:
Segren kallar er, Christjern flyr.

CHOR AF SVENSKARNE.

Fort til storms, alla tillika!
Följom Gustaf och segren åt!
Hvilken Svensk vågar at svika
På des modige fäders stråt?

(Man reser stormstegar; Danskarne kasta granater på de belägrande; dessa betäcka sig med sina sköldar, stegarne kullkastas, en del af soldaterne nedstörtas, och anfallet drifves tilbaka.)

CHOREN *fortfar.*

Hvad? skulle Göthers åttlingar vika?
Vika för slafvars darrande stål?
Nej, fallom an alla tillika!
Hämd och frihet är segrens mål.

(De föra fram kanoner, som göra brêche på muren; och resa åter up stormstegarne. Danskarne börja

ge vika. Gustaf fattar sjelf Svenska baneret, för det med ena handen, håller skölden öfver hufvudet med den andra, och stiger så up til brêchen, åtföljd af sine soldater. Då han hunnit högst up på muren, reser han der baneret. Danskarne öfvergifva brêchen och murarne; och medan et parti Svenskar tränger sig in genom öpningen, tåga de andra, följde af Cavalleriet, in öfver vindbron, som för dem blifvit nedfåld.)

GUSTAF, *i det han fattar standaret.*

Vånner, följen er Höfdings öden!
Ån et anfall, och segren år vår.

CHOR AF SOLDATERNE, *som följa honom til storms.*

Ja, vi följa vår Höfdings öden:
Då du bjuder, år segren vår.

CHOR AF SVENSKAR OCH DANSKAR *under stormen.*

SVENSKARNE.	DANSKARNE.
Flykten, fiender! håmden och döden	Gustaf kommer; och håmden och döden
Följa modige Svears spår.	Rusa tått uti Hjeltens spår.

GUSTAF, *i det han reser standaret på muren.*

Segren år vår! segren år vår!

CHOR AF BÅDA HÅRARNE.

SVENSKARNE.	DANSKARNE.
Våljen snart mellan flykten och döden!	Flyktom, flyktom! O nesliga öden!
Segren, segren, segren år vår.	Annan råddning ej återstår.

SJUNDE SCENEN.

Theatren förändras, och föreställer det inre åt Fästningsporten, af Stockholms yttre murar. Christjern, med sine Höfdingar och några få Soldater, kommer in och stadnar midt på Theatren.

CHRISTJERN.

Gå, skynden hit! kom, stadnen här,
At de förmåtnas anfall bida!

TVENNE AF HÖFDINGARNE.

Förmåtit är mot ödet strida;
Oss endast döden väntar här.

OTTONDE SCENEN.

EN DANSK OFFICER. DE FÖRRE.

OFFICEREN *til Christjern med yttersta häftighet och bestörtning.*

Fly hastigt härifrån — Din fiende, dit folk,
Alt denna stund sig mot dig vänder.
Afgrunder omge dig. Förräderiets dolk
Har väpnat Sevrin Norrbys händer.

CHOR.

Fly hän! förgäfves är at strida
Mot Norrbys arm och Gustafs här.

CHRISTJERN.

Nej, jag vid jord och Himmel svår,
At på förrädarns ankomst bida.

En af Soldaterne.

Se dår hans tropp!

En Annan.

Hör dår hans röst!

NIONDE SCENEN.

SEVRIN NORRBY. DE FÖRRE.

(Sevrin Norrby, med vårjan i handen, följd af en talrik tropp, kommer inrusande på Theatren. Båda tropparne hålla sig stilla under gevåren. Men Christjern springer fram at rånna vårjan genom Norrby, som undböjer stöten och kastar sin vårja för Christjerns fötter.)

Norrby, *med bestörtning.*

Hvad raseri! — Vålan, se hår! se hår mit bröst —

(Han öpnar sit bröst.)

(Med ömhet.)

Jag gick at för din råddning strida.

(Christjern med håpnad, ånger och glådje, omfamnar Norrby, och ger honom sin vårja tilbaka; under det Soldaterne ånnu visa sin fruktan och uprepa i

Chor.

Förgåfves år mot ödet strida:

En såker död oss våntar hår.

Norrby.

År ej er Konung vid er sida?

Och edert hopp försvunnit år!

Soldaterne.

Hvad hopp af mod och vapen bida,

Då döden oundviklig år?

Chri-

CHRISTJERN.

Vålan! så stupen vid min sida!
Er pligt, er heder det begår.

CHOR.

Vålan! vi stupa vid din sida.
At dö med dig, vår heder år.

(Striden börjas å nyo. Svenskarne och Danskarne drifva omsom hvarannan tilbaka. Ändteligen måste Christjern taga flykten; och hela Gustafs hår med canoner och full musik tågar in genom Fästnings-porten. Dalkarlarne sluta marchen.)

TIONDE SCENEN.

Theatren förändras, och föreställer Hamnen vid Stockholm. På ena sidan ser man Slottet med Tornet Tre Kronor: på den andra St. Nicolai Kyrka. I fonden visar sig Hafvet, och en del af CHRISTJERNS *Flotta, fårdig at lyfta ankar. Flere slupar tyckas vånta att föra Danskarne om bord.*

CHRISTJERN, *åtföljd af sin Lifvakt.*

Hvarthån? Hvarthån, försagde hopar?
Stån eder Konung bi! — Men nej; jag fåfångt ropar.

(Under föregående recitatif hör man på afstånd bullret af pukor, trummor och mousquetter. Detta buller, så vål som Svenskarnes segerrop, nalkas småningom. Man ser Danskarne springa öfver Theatren och fly åt hamnen. Officerarne samla dem och föra dem tilbaka i striden. Andre kasta sig i slupar, och skynda til Flottan.)

CHOR AF SVENSKARNE, *som ännu ej synas.*

Triumph! Triumph! seger och ära!

(Man ser öfver Stadsmurarne en häftig rörelse af pikar och mousquetter. Flere Danskar störtas ned från murarne, och bommen tilslutes. Qvinnor, så väl som karlar utan hjelm tränga hårdt på Danska Garnisonen.)

CHRISTJERN.

Välan! jag än om Slottet rår:
Des fasta värn ännu en fristad skall förära.

(I detsamma han nalkas Slottsporten, höres innanför et segerrop. Danska standaret på Tornet Tre Kronor fälles ned, och det Svenska upreses. Christina Gyllenstierna träder fram på en balcon öfver porten.)

CHOR, *innan för Slottet.*

Lefve Gustaf! Segren är vår.

ELLOFTE SCENEN.

CHRISTINA GYLLENSTIERNA. DE FÖRRE.

CHRISTINA.

Tyran, vik bort! — Alt hopp är dig betagit —
Vet, denna borg, som du försvara tänkt,
Är mer ej din — Det folk, som dina fjättrar dragit,
Med våld i dag sig sjelfva frihet skänkt —
Jag hatar dig för högt, at ej din död befara:
Fly derför hån! — var mon, at undan svärdet spara
Et lif som, i förakt, i brist och plågor sänkt,
För dig en grym och långsam död skall vara.

(Hon går tilbaka in i Slottet. Christjern, som af hennes tal blifvit, slagen som af en ljungeld, vaknar åter ur sin dvala vid Svenskarnes segerrop).

CHOR AF SVENSKAR *bakom Theatren.*

Lefve frihet och Fosterbygd!

CHRISTJERN, *med yttersta förtviflan.*

Hvad öde nödgas jag, o himmel, at förfara! —
Fly — och ej hämnas få! — O raseri och blygd!

(Han skyndar til hamnen med några få af sina Riddare och Soldater, at hufvudstupa begifva sig til Flottan. De., som ej kunna följa honom, lägga ned sina vapen vid Segervinnarens ankomst.)

TOLFTE SCENEN.

GUSTAF. SVENSKA RIDDARE OCH SOLDATER. CHRISTINA MED DE ÖFRIGE FÅNGARNE FRÅN SLOTTET. DANSKA SOLDATER. STOCKHOLMS INVÅNARE.

(Gustaf stiger fram med vårjan i handen, åtföljd af sit folk. Danskarne kasta sig til jorden och hela Theatren upfylles af Soldater, som ställa sig up på båda sidor.)

GUSTAF.

Soldater! hören opp, at låta blodet rinna! —
Hvad man med heder vann, med mildhet nyttjas bör.
Må mina fiender och mina landsmän finna,
At det är jag, som här befälet för.

(Han sätter in vårjan, ger skölden ifrån sig och tager af sig hjelmen.)

CHOR.

Triumph! Triumph! seger och åra!

TVENNE AF FRUNTIMREN, *som på Slottet hållits fångna.*

Vi segrat — Himlen vare åra,
Som ur Tyrannens hand en blodig spira ryckt!
Ja, Sverge skall ej mera båra
Det jern-ok som des skuldror tryckt.

GUSTAF.

Ach! — denna sålla dag, som fröjd och frihet råcker,
Åt mig allena fasa ger.
Min Mor! —

GUSTAF. (Hvad styng dit minne hos mig våcker!
MARGARETA. (Hvad ord, som all min smårta våcker!

TILSAMMANS.

Min Mor! kanske du år ej mer!
Om i dit blod i dag skall håmnas
Vår seger och tyrannens blygd,
Hvad tröst kan mer mit hjerta låmnas?

CHRISTINA.

Den tröst som stora sjålar åmnas,
Den tröst at lida för sin dygd.

(Vid slutet af denna Aria ser man en Vapendragare och et Fruntimmer anlånda til stranden, och nalkas Gustaf. I det samma går hela Danska Flottan til segels.)

TRETTONDE SCENEN.

GUSTAF. CECILIA AF EKA. EN NORRBYS VAPENDRAGARE. RIDDARE. SOLDATER. SVENSKA FOLKET.

DUO.

GUSTAF.

Men himmel! ser jag rätt? hvad oförmodad lycka? (r)
Min Mor! . . .

CECILIA.

Min Son!

GUSTAF.

Du lefver! . . .

CECILIA.

Du är här! . . .

BÅDA.

Jag får då än en gång i mina armar trycka
GUSTAF. (Hvad näst mit fosterland i verlden kärast är.
CECILIA. (En älskad son, som mig och Sverge värdig är.

GUSTAF.

Jag mina pligter lydnad gifvit,
Som redlig Svensk och Riddersman:
Men ach! min ömma Mor! om du ej räddad blifvit,
Jag segren och mig sjelf med fasa skådat an.

BÅDA.

Men sedan farans hot försvunnit,
Må glädjen råda i vår själ!

Natur och frihet seger vunnit;
Vårt lif år frålst, med Sverges vål.

GUSTAF.

Men ach!...uti min famn...ur dina bödlars hånder...
Såg... af hvad underverk år du vål återförd?...

NORREYS VAPENDRAGARE, *som hårtils hållit sig afsides,*

Vid åsyn af er sorg och edra dygder rörd,
Den ådle Norrby sjelf er mor tilbaka sånder —

GUSTAF,

Hvem, han? — hvad hör jag? — kan det vara?
O himmel! på hvad sått min tacksamhet förklara? —
(Til sit folk.)
Gån, lösen alla fångars band,
Och lemnen dem til pris i Sevrin Norrbys hand.
(Vapendragaren går bort.)

FJORTONDE SCENEN.

GUSTAF WASA. CECILIA AF EKA. CHRISTINA GYLLENSTJERNA. SVENSKA HERRAR OCH FRUER. RIDDARE. SOLDATER. FOLKET.

CHRISTINA, *som stiger ur Slottet, åtföljd af de förnåmste Svenske Herrar och Fruntimer, som Christjern dårstådes hållit fångslige.*

Kom, Gustaf, kom! den lön år fårdig
Som du med egna dygder vann;
I lyckan jåmn, i nöden hårdig,
Du båst et folk regera kan;
Och hvem år mer en Krona vårdig,
Ån den som störtat en tyran?

CHOR.

Kom, Gustaf, kom! den lön år fårdig,
Som du med egna dygder vann;
I lyckan jåmn, i nöden hårdig,
Du båst et folk regera kan.
Hvem år vål mer en Krona vårdig,
Ån den som störtat en tyran?

ALLMÅN CHOR.

Lefve den Hjelte, som Sverge förlossat!
Lefve vår Konung! lefve vår Far!
Svearnes bojor han modigt förkrossat,
Svearnes kårlek skydde hans dar!
Måtte hans namn genom seklerne råcka,
Vårdadt och lofvat i frihetens sång!
Måtte hans dygd hos nationerne våcka
Fasa och håmd mot tyranner och tvång!
Njute, til Folkets och Konungens heder,
Spiran sit vålde och lagen sin rått!
Pryde hans ått,
Til tusende leder,
Den Thron han beklådt!

(Under denna Chor gå de otta Riddare som åtföljt Gustaf och som ofvanföre åro upråknade, at höja honom på sina axlar. De uplyfta honom på en sköld som år lagd på standarer, och tecknad med Svenska vapnet. Man igenkånner dessa Herrar af vapnen på deras sköldar, som de hålla med ena handen, under det de båra up Gustaf med den andra. Sedan han således blifvit förd kring Theatren, uphöjes han på en Thron af trophéer der han emottager Kronan, och der de förnåma samt folket gifva honom betygelser af en undersåtelig vördnad.)

Historiska Uplysningar.

(*a*) Sevrin Norrby, Danemarks Rikes Råd och Amiral, en af de största Krigsmän i detta Tidehvarf. Han tjente Christjern med en frimodig tilgifvenhet så länge des grymheter ej hade skilt honom från Thronen; men då Norrby ej såg något hopp öfrigt för sin Herre at återvinna de Throner, från hvilka hans tyranni en gång hade störtat honom, upeldades Norrbys ärelystnad. Han bibehöll sig länge som Herre öfver Gottland, och hade blifvit en farlig fiende för Gustaf I. om Christina Gyllenstierna, som han hade fången, velat ingå med honom i förbund. Hans omsorg at frälsa de fleste af Svenska Adelen ur Christjerns händer, hade gjort honom många vänner; men ändteligen måste han öfvergifva Gottland, tvungen af Svenska och Danska Konungarne. Han lefde sedan i landsflykt hos Christjern, i Kejsar Carl V:s Hof, och blef slagen i de Italienska krigen under Kejsarens fanor.

(*b*) Christina Gyllenstierna, Riks-Rådet Nils Ericsson Gyllenstiernas och Fru Sigrid Eskilsdotter Baners dotter. Har varit en af de mest förtjente mot sit Fädernesland. Hennes ståndaktighet i motgång, hennes mod, hennes

tilgifvenhet för Riket bör göra hennes namn äfven så vördadt som stort. Vid 19 års ålder enka efter Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och moder för tvenne barn, Nils och Svante Sture, var hon den enda, som i den allmänna förvirringen ej glömde Riket. Hon försvarade Stockholm mot Christjern II. i 7 månader, och fast hon såg sig öfvergifven af de förnämsta hennes mans vänner, nekade hon ännu at böja hufvudet under oket, til des Borgerskapet och sjelfva besättningen på Slottet tvungo henne at ingå förlikning; och då öfverlemnade hon dock ej Slottet, förr än hon låtit i fredspardon intaga alla de Herrar som ännu ej underkastat sig Christjerns välde: och sedan dessa heliga löften af tyrannen blefvo brutne, emottog Christina sit öde med en hjeltemodig ståndaktighet, som kostat henne lifvet, om ej Sevrin Norrbys förböner förmått frälsa henne. Förd af denne Amiral i fångenskap til Gottland, emotstod hon ock med samma frimodighet alla de anbud, som hans ärelystnad gjorde henne, och som kunnat återföra henne på den Thron, som hon med Sturen förut besutit; men kärleken för Fäderneslandet öfvervann både ärelystnaden och des ömhet för sina barn, hvilka genom Gustaf I:s uphöjelse sågos för altid skilde från den värdighet så väl

deras fader som farfader beklädt. Frigifven efter Christjerns olycka, och återkommen til sit Fädernesland, som blifvit befriadt af Gustaf Ericssons hjeltemod, blef hon en af hans trognaste undersåtare; och sedan hon vid 19 års ålder visat den största själ och mandom, visade hon nu, 10 år derefter de mest stilla och fromma dygder (et sällsamt exempel!) och lefde i ro, sedan hon ingått et senare gifte med Riks-Rådet Johan Thuresson Roos, en son af den orolige och uproriske Riks-Marsken Thure Jöransson Roos. Med honom hade hon en son, Gustaf Johansson Roos, som vid Konung Eric XIV:s Kröning tillika med Svante Sture, hennes enda son af första giftet, blef til Grefvelig värdighet uphöjd. Christina slöt sin ärefulla lefnad 1559, tvenne månader efter des förföljares Christjern II:s död, och et år före des vän och fosterson Gustaf I, som hedrade henne med sin ömma saknad.

(c) MARGARETA WASA, den enda af Gustaf I:s systrar, som öfverlefde sin broders uphöjelse. Genom sit första gifte med Riks-Rådet och Riddaren Joachim Brahe, är hon stam-moder för Braheska Ätten. Hon gifte sig andra gången med Gref Johan af Hoija, Tysk Riks-Grefve och en af de utländningar som

med stor otacksamhet bemötte Gustaf I:s välgerningar.

(*d*) Anna Thuresdotter Bjelke försvarade Calmare Slott på samma tid, som Christina Gyllenstierna innehade Stockholm, och var den enda, med Riksföreståndarens enka, som motstod Christjern. Hon emottog Gustaf Wasa i Calmar, då han flyktig ur Christjerns fängelse återkom til Sverige, at frälsa det ur tyrannens händer. Hon öfverlemnade ej Calmar genom någon dagtingan, utan blef förd fången til Gottland, då Slottet genom storm blef af Norrby intagit.

(*e*) Lars Siggesson Sparre, Svea Rikes Råd och RiksMarsk, alla nuvarande Sparrars stamfader, var en af de 6 Herrar som jemte Gustaf Wasa gåfvos Christjern til gisslan 1518, då denne skulle hafva sammanträde i Stockholm med Riksföreståndaren Sten Sture den Yngre, och hvilka Christjern mot all folksrätt som fångar til Danemark bortförde. Han var son af Riks-Rådet Sigge Larsson Sparre til Skoteby och Fru Christina Månsdotter Natt och Dag. Han var Gustaf I:s trognaste vän, och blef af honom vid des död 1559 ömt saknad.

(*f*) Sten Ericsson Lejonhufvud, Drottning Margareta Lejonhufvuds broder,

stamfar til alla nu lefvande Grefvar Lejonhufvud. Hans åtskillige beskickningar til Frankrike, England, Hessen och Danemark, Konung Gustafs förtroende, och Konung Eric XIV:s misstroende, alt detta har gjort honom äfvenså namnkunnig i Svenska Historien, som den del han tog i alla de märkeliga händelser, som timade i detta tidehvarf. Han blef til döds sårad den 29 Sept. 1568 vid Konung Eric XIV:s afsättande, och dog tvenne dagar derefter. Uphöjd i Grefveligt Stånd efter des död, vid des systerson Johan III:s Kröning.

(*g*) Gustaf Olofsson Stenbock, Sveriges Rikes Råd och Marsk, stamfader för alla nu lefvande Stenbockar, en af de första Svenska Friherrar, vid Eric XIV:s Kröning. Var Drottning Catharina Stenbocks fader, och Drottning Margareta Lejonhufvuds svåger genom sit gifte med Brita Lejonhufvud, följakteligen Konung Gustaf I:s både svåger och svärfader.

(*h*) Thord Bonde, alla nu lefvande Bondars stamfader.

(*i*) Knut Ericsson Kurck, så väl som Eric Fleming, Axel Posse til Hellekis och Thord Bonde, alla fyra Rik-

sens Råd, undertecknade Strengnäs Val-Act 1523, genom hvilken Gustaf I. blef til Svea Konung uphöjd. Eric Fleming förde Svenska Flottan med heder och lycka.

(*k*) Peder Olofsson Hård til Häringe, Svea Rikes Råd, och af Konung Gustaf I. satt til Ståthållare på Stockholms Slott, då han det eröfrade från Christjerns folk den 21 Junii 1523.

(*l*) Svante Sture, Sveriges Rikes Råd och Riks-Marsk, Grefve til Stegeholm och Westervik, var vid Stockholms befrielse ej mer än 5 år gammal. Hans förstånd och snille skall ej varit svarande mot hans goda hjerta och nit för sit Fädernesland. Hans trohet mot Gustaf I. blef satt på många prof, men var aldrig tvifvelaktig, fastän kärleken och ärelystnaden tycktes båda förena sig at göra honom til Gustafs ovän; ty det var icke nog för honom at se Gustaf innehafva det äreställe, som syntes, genom hans faders och farfaders förtjenster, honom sjelf vara ämnadt. Brinnande af kärlek för Margareta Lejonhufvud, och redan med henne förlofvad, måste han dock lemna henne åt Gustaf til Gemål, och nöja sig med at blifva dens svåger, hvars älskare han varit. Han vägrade ofta med frimodighet Svenska Kronan, så väl då Lybeck

tvenne gånger erböd honom sit bistånd, som i synnerhet, och ännu med mera förakt, då den uproriske Dacken ville utropa honom för Konung. Sedan han vid 5 års ålder undsluppit Christjerns blodgirighet och Sevrin Norrbys politik, måste han i en hög ålder af 60 år och då han beklädde den högsta Rikets värdighet, se sig med de sina et offer för Eric XIV:s raseri, och blef tillika med sin son, Nils Sture, mördad af Konungens egen hand, på Upsala Slott den 4 Maji 1567.

(*m*) Pehr Brahe, Konung Gustaf I:s systerson, var endast tre år gammal vid Stockholms eröfring. Hans Fader, Joachim Brahe, miste lifvet vid blodbadet d. 4 November 1520. Modren, Margareta Wasa, lemnade vid sit senare gifte aldeles sin son uti Gustaf Ericssons vård. Af denne Konung blef han uphöjd til Riks-Råds-värdigheten och af Konung Eric XIV. til Grefve af Visingsborg och Riks-Drots. Han var stamfader för Grefvarne Brahe, en lärd man, mycket brukad i Rikets värf och känd i den lärda verlden af des Historia om Konung Gustafs regering.

(*n*) Eric Johansson Wasa til Rydboholm, Sveriges Rikes Råd, Konung Gustaf den I:s fader, var den förste af de

verldslige Herrar, som måste böja sit oskyldiga hufvud under bödelsyxan, då Christjern upoffrade de förnämsta af Sveriges Adel och medborgare, den 4 November 1520.

(o) Af alla de grymheter, som Christjern utöfvade under des korta men blodiga regering, var de begge unga RIBBINGARS mord den mest omenskliga och minst tjenande til hans afsigter. Desse begge oskyldiga tyrannens offer voro Lindorm Ribbings söner, den ena otta, den andra fem år. När den yngre brodren såg den äldres blod, sade han til bödeln: Kära fläcka icke så mina kläder, jag får bannor af min mor. Bödeln rörd kastade svärdet ifrån sig, men Christjern lät strax kalla fram en annan, som först halshögg barnet och sedan den medlidande.

(p) STEN STURE DEN YNGRE undfick et dödeligt skott i låret vid slaget som stod emot Christjerns troppar vid Bogesund; fördes til Strengnäs, der han afled den 9 Februarii 1520 och begrafdes i Riddarholms Kyrkan. Några dagar efter blodbadet i Stockholm och nio månader efter Riksföreståndarens död, lät Christjern upgräfva des döda kropp, och densamma stycka at ikring Riket upsättas på stegel.

(*q*) ANDERS PEHRSSON, en rik Bergsman på Rankhyttan i Dalarne, som varit känd af Konung Gustaf I. i hans ungdom, och då han vistades vid Academien i Upsala, var den förste hos hvilken Konung Gustaf tog tjenst vid sin ankomst til Dalarne, och af hvilken han då njöt bistånd och trohet. Han lät sedan förleda sig at deltaga uti det bekanta Dalupproret 1531, i anledning af klockornas utlefverande.

(*r*) Detta är blott en Dramatisk digt. CECILIA AF EKA, Gustafs moder, bortförd i fångenskap til Danemark, ändade der med tvenne des Döttrar sina dagar i tyrannens bojor. Hennes dödsår är obekant.

GUSTAF

GUSTAF ADOLPH

OCH

EBBA BRAHE,

LYRISK DRAME

I

TRE ACTER.

FÖRSTA GÅNGEN UPFÖRD
DEN 24 JANUARII 1788.

TIL

HANS MAJESTÄT

KONUNGEN.

Allernådigste Konung!

Til Eders Majestät återställes i tacksam underdånighet detta lån. Alt mit bemödande har varit, at kunna lemna det tilbaka, oskadadt af en ny, icke nödig, prydnad.

Med så ringa förtjenst, om jag ock vågar hoppas den, framträder i dag andra gången mit namn, i glansen af et ofvanfrån tildelt ljus.

Månge Regenter hafva hägnat och belönat värdige Snillen; få, förelyst dem med egne mönster: efterverlden skall nämna en enda Konung, som än belönat den förtjenst Han Sjelf gifvit, än mottagit belöningen af dem han skänkt efterdömet.

Om, under, en sådan Konungs Spira, i et Land der Vitterheten, nu delat, nu prydt Majestätets ära, dock ingen *Demosthenes*, ingen *Sophocles* upstodo; då säge man utan tvekan: *Detta land skall ej äga dem: Denna jord bär ej Snillen.*

Med djupaste vördnad framhärdar,

Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Majestäts

aldraunderdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte,

Johan Henric Kellgren.

PERSONERNE.

GUSTAF ADOLPH.

EBBA BRAHE, Dotter af Riks-Drotsen Grefve Magnus Brahe; ålskad af Gustaf Adolph.

CHRISTINA af Holstein, Carl IX:s Enke-Drottning, Gustaf Adolphs Mor.

Grefve JACOB PONTUSSON DELAGARDIE, Fältherre.

LARS ERICSSON SPARRE, Konungens Capitaine af Gardet.

MÅRTA BANER, Lars Sparres Fru, Ebba Brahes Förtrogna.

JOHAN, Fårjekarl på Öland.

CATHRINA, Johans Syster, Ebba Brahes fordna Amma.

ERIC, Cathrinas Son.

SIGRID, Johans Dotter, Erics Fåstmö.

SVEN, Johans Son, Småländsk Ryttare.

MARIA, Cathrinas Dotter, Svens Fåstmö.

Konungens Lifkneckt.

En af Enke-Drottningens Hofmån.

En Hårold.

GUSTAF ADOLPH
OCH
EBBA BRAHE.

FÖRSTA ACTEN.

Theatren föreställer en Vestibule af Calmars Slott, som är öppen i fonden, der man ser Öland på afstånd.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. HOF-FRUNTIMMER.

CHRISTINA.

Nej, jag det svär; så vekliga band
Skola ej fästa en Hjeltes hand.
Är jag ej mor? — och min son skulle våga
At trotsa min vilja, at få mit förakt!
Är jag ej Drottning? — Och gilla en låga
Som sårar min ära, som hotar min magt!
Nej, kännen bättre er Drottnings förmåga;
Nej, heligt jag svär; dessa vekliga band
Skola krossas i dag, än i dag af min hand.

CHOR.

Vi känne dig, Drottning; än har du förmåga
At rycka din son ur så vekliga band.

CHRISTINA.

Hvad skymf för er, för mig! Ni Ebba Brahe lyda?
Hon eder Drottning bli, som nyss er like var?
Des minsta blick er nåd, er onåd tyda,
Des minsta ord för er et vördadt Gudasvar?
Och jag, jag skulle se . . . o blygd för mina dar! . . .
En Kronas skrud min undersåte pryda:
En Spira i den hand, som nyss mig tjenat har?

CHRISTINA.	CHOREN.
Nej, jag det svår, jag alt skall våga,	
At slåcka en så veklig låga,	Ja, Drottning, gå at alting våga,
At bryta et så brottsligt band.	At bryta et så brottsligt band.

EN AF FRUNTIMREN.

Men kärlekens och hjeltens styrka!
Med skönhetens och bördens rätt! . . .

CHRISTINA.

Alt bör et hastadt motstånd yrka,
Snart blir oss segren mindre lätt.
Hvem, ni en likes lagar dyrka?
Jag på min Thron se Brahes ätt? . . .
Nej, stridom med förenad styrka
Mot en gemensam oförrätt.

CHOR.

Ja, stridom med förenad styrka
Mot en gemensam oförrätt.

CHRISTINA.

En dyrbar tid vår skyndsamhet begär,

Om ån i dag min son med seger återländer,
Vår blygd ej hindras kan, vårt anslag fåfängt är,
Och Spiran och min magt i Ebba Brahes händer.
Så hören mit beslut — Det band som ödets magt,
Som sjelfva dödens hot ej kan försvagadt göra,
Plär kärlek sjelf, uti förtviflan bragt,
Vid minsta skymt utaf förakt
Uti et ögnablick förstöra.
Vårt kön så bildadt är; och kärlek i vårt bröst
Åt högmod första rummet gifver —
Snart väckas skall en svartsjuk ifver
I Ebba Brahes själ; en sårad äras röst
Skall ropa hämden an. Så, villad i min snara,
Förblindad i sit raseri,
Hon endast söka skall sin heder at försvara,
Och häldre svika sjelf, än öfvergifven bli —
Ren Delagardie, krönt af ära,
Hvart ögnablick är väntad til vår strand;
Han icke dröja lär, at Ebba Brahes hand
Til sina segrars lön begära;
Och hämden gifva skall hvad icke kärlek ger.
Blott döljom väl hvad täflare han äger,
Tils ej hans val kan ryggas mer.

ANDRA SCENEN.

EN HOFMAN. DE FÖRRA.

HOFMANNEN.

Et Sändningbud ifrån vår Konungs läger
Begår, o Drottning! nalkas er.

(Ebba Brahe och Märta Baner synas i fonden.)

CHRISTINA.

Hon kommer. Följen mig.
Gå, rådens ingen fara;
Blott lyden mina råd.
Vår vaksamhet bör svara
Mot hennes öfverdåd.

CHOR AF FRUNTIMREN, *vid utgåendet.*

Vi frukta ingen fara;
Vi följa dina råd.
Vår vaksamhet skall svara
Mot hennes öfverdåd.

TREDJE SCENEN.

EBBA BRAHE. MÅRTA BANER.

EBBA BRAHE, *som med oro inkommer på Theatren.*

Nej, fåfängt du mig trösta söker,
Min älskare mig trolös är.
Hvart ögnablick det qval förörker,

Som om mit öde aning bår.
Nej, fåfångt du mig trösta söker,
Jag glömd och öfvergifven år.
Den blick jag öfver hafvet sänder,
Bland falska bilder vilse far:
Min suck med vädret återvänder,
Och återvänder utan svar.

MÅRTA BANER.

Tro ej din sorg, förqväf din smärta.
Stå ej mit råd, min bön emot.

EBBA BRAHE.

När döden nalkas til mit hjerta,
Skall jag ej bäfva för des hot?

TILSAMMANS.

MÅRTA BANER.	EBBA BRAHE.
Det år din sorg som faran öker,	Hvart ögnablick det qval föröker,
Som dig en fåfång aning bår.	Som om mit öde aning bår.

EBBA BRAHE.

Nej, fåfångt du mig trösta söker,
Nej Gustaf Adolph trolös år.

TILSAMMANS.

MÅRTA BANER.	EBBA BRAHE.
Råds, at så lågt en Hjelte dömma	Hvad af hans långa tystnad dömma,
Som dig beståndigt vårdig var.	Ån at den grymme mig bedrar?
Nej, Gustaf Adolph kan ej glömma	At Gustaf Adolph hunnit glömma
Den han sin trohet svurit har.	De löften han mig svurit har.

EBBA BRAHE.

Hur kan för någon tröst mit hjerta öppet vara?

Den bröllopsfest man redan tillredd ser,
Hvem ämnas den? Säg grymma! hör mig, svara.
Hvem tror du är den brud man Delagardie ger?

MÅRTA BANER.

Man tvingar dig? — Vålan! du bör då sjelf förklara,
At ej din hand dig tilhör mer.

EBBA BRAHE.

Men Gustaf Adolph vet min fara —
Om han ej bryta vill sit hjertas fordna band,
Hvi skyndar han ej hit sit anspråk at försvara?
Hvi får jag ej et ord til tröst utaf hans hand?

MÅRTA BANER.

Hör blott den tröst dit hjerta gifver:
En Hjelte älskar dig; och trohet är en dygd.

EBBA BRAHE.

Men mot Christinas hot, mot afunds håtska ifver
Hvad kan försvara mig?

MÅRTA BANER.

Dit mod, och Himlens skygd.

DUO.

EBBA BRAHE.	MÅRTA BANER.
Dolda vittne til min plåga,	Dolda vittne til des plåga,
Svagas värn, och uslas tröst!	Gif et såradt hjerta tröst!
Hör et såradt hjerta fråga:	Se hvad ömhet i des låga,
Är ej kärleken din röst?	Hör hvad oskuld i des röst!
Ach! så hägna sjelf den låga,	
Som du tändt i detta bröst!	

(Man ser en båt komma från Öland. En bondgosse och en bondflicka anlända til stranden.)

EBBA BRAHE.

Et segel nalkas oss. Mig Himlen velat höra.
Mit öde snart förkunnas skall.

MÅRTA BANER.

Jag går at spörja deras kall,
Och dem med skyndsamhet til dina fötter föra.
(Hon går ned til Stranden.)

FJERDE SCENEN.

EBBA BRAHE, *ensam.*

O Du, som fordom älskat mig!
Du som min hela dyrkan vunnit,
Det enda jag i verlden funnit
Hvarvid mit hjerta fästat sig,
Mit hjerta evigt fästat sig!
Om du din Ebba kan försaka . . .
Hvad tvekan! . . Nej förlåt, förlåt!
Men dessa stormar som mig skaka,
Men dessa svek som kring mig vaka,
Barbarers löje vid min gråt! . . .
Ach Gustaf Adolph! kom tilbaka,
Kom, skynda, fräls din brud, din maka
Ur våld och snaror och försåt.
Din äras pris, din högsta lycka,
Du svor det sjelf, det var min hand:
Skall detta pris man från dig rycka,

Den stund du segrar för dit Land?
Ej Kronans glans, ej Thronens heder
Är hvad min låga åtrå leder:
Nej, Ebba Brahe känner sig.
Nej, hennes hjerta dristigt säger:
Af alla skatter verlden äger
Vill hon allenast äga dig.

FEMTE SCENEN.

MÅRTA BANER. EBBA BRAHE. SIGRID OCH ERIC, *som båra en korg med blommor.*

MÅRTA BANER, *til Ebba Brahe.*

De gått at söka dig.

EBBA BRAHE, *med håftighet.*

Ach! skynden, mina vänner,
Hvad bud från Kungen fören J?

(Sigrid och Eric se på hvarannan med förundran.)

SIGRID.

Från Kungen! med förlof... hvem, Nådig Fröken.. Vi?–
Mån Fröken icke mer sin lilla Siri känner?

ERIC.

Mins Fröken Ebba ej den stackars Eric mer?

EBBA BRAHE, *med ömhet.*

Jo, mina barn, helt visst jag känner er.

ERIC OCH SIGRID.

DUO.

Vackra Fröken, tag emot
Denna skänk af våra händer.
Hvad er tacksamheten sänder,
Lägger oskuld för er fot.

ERIC.

Dessa blommor å en gåfva
Af den fattigas förråd;
Enda värde de sig lofva
År en blick utaf er nåd.

BÅDA.

Utan skryt uti sin prydnad,
Enkla som vårt hjertelag,
Må de vittna om vår lydnad,
Som de teckna ert behag!

SIGRID.

Lika mycket, sade pappa,
Hvad man sina vänner ger.
Våra vilkor äro knappa,
Men vi älska desto mer.
Gods och guld och rara skänker
Hennes fästman icke spar;
Välment hjerta, som jag tänker,
Framför guldet värde har.

ERIC.

Denna krona, ropte mamma,

Ser ni, barn, hvad den år søt!
Såj, at Frøkens goda amma
Den med glådjetårar knøt.
Denna myrth, hvad den blir fager
Til en brudkrans, sade Sven,
Når Gref Jacob med sin lager
Går at sammanflåta den!

BÅDA.

Om vårt offer er behagar,
Har vår ønskan nått sin højd.
Himlen skydde edra dagar!
Kårlek fylle dem med frøjd!

EBBA BRAHE *til Mårta Baner.*

Du hør det. Alt mit hopp førsvunnit.
Mit brøllopp allmånt spordt... Hvad tror du sjelf?
Bekånn...
Des tidning ren i går til Ølands strånder hunnit;
Och intet svar! och intet svar, min vån! . .

ERIC.

Hvi skall ej en hjelm før min panna sig skicka?
Hvi har jag ej år och styrka, som mod?
Hur nøjd før min Kung, før mit land och min flicka
Jag gick at i dag få våga mit blod?
Min san, skulle fienden vackert få låra,
Om Eric har hjerta at slå och gå på;
Och se då, min Siri, se då! . . .
Då skulle din kårlek bli løn før min åra,

Och

Och Eric som hjelte i brudstolen gå. —
Hvad Ryttar-Sven som båst lår fienden förfåra!
Hvi kan ej åfven jag min del i segren få?

EBBA BRAHE.

Ach! striden har begynt.

MÅRTA BANER.

Och segren år oss lofvad,
Och segrarn innan kort år hår.

EBBA BRAHE, *tar af sig et guld korss och ger det åt Sigrid.*

Med denna lilla skånk utaf min hand begåfvad,
Du ej din Fröken glömma lår.
Mit barn! hvad ville hon ej gifva
At åga få det lugn, som du inom dig bår?

SIGRID OCH ERIC.

Skulle ni ej lycklig blifva,
Som så god och vacker år!

(De gå bort.)

SIGRID, *som kommer tilbaka med håftighet.*

Men ach! så når jag glömt ... men tyck ej illa vara!
Et bref ...

EBBA OCH MÅRTA.

O Gud! et bref! .. til hvem?

SIGRID.

Se hår!

MÅRTA BANER.

Til mig,

Och från min man . . .

SIGRID.

Farväl!

EBBA BRAHE.

Det skall min dom förklara,
Bryt, skynda, läs . . .

MÅRTA BANER.

Min vän, ach stilla dig!

SJETTE SCENEN.

MÅRTA BANER. EBBA BRAHE.

MÅRTA BANER *läser brefvet. Ebba Brahe följer hennes ögon och läser öfver axeln.*

"Om segren åt vårt mod af Himlens nåd förunnas,
"I morgon i din famn han mig tilbaka för.
"Man ren et önskadt bud från Knäryd nalkas hör.
"Et dubbelt giftermål . . ."

(Hon stadnar hastigt.)

EBBA BRAHE.

Ach! här min död förkunnas.

(Hon rycker brefvet af Mårta Baner och läser.

"Et dubbelt giftermål skall knyta fredens band
"Med Konungarnes systrars hand". —
En blixt dagat up mina öden.
Föraktad, förkastad, förglömd,

Ö Gud! låt mig tröstas af döden!
Min blygd uti grafven bli gömd!

(Hon faller ned af vanmagt. Man ser Drottningen komma.)

MÅRTA BANER.

Ach! Drottningen är här.. Kom, skynda at mig följa...
Et fåfängt rykte lätt bedrar ...
Jag skrifver .. Än i dag skall et förnyadt svar ..
Fly! — eller för des blick sök at din oro dölja.

(Hon går ut.)

SJUNDE SCENEN.

CHRISTINA. EBBA BRAHE. HOF-FRUNTIMMER.

CHRISTINA *i fonden, til sina Fruntimmer.*

Man Delagardies skepp til hamnen nalkas ser.
Hvart enda ögnablick är vådligt at förspilla.
Min myndighet, ert råd, des ovisshet - - - än mer,
Den tidning som min son i mörka uttryck ger.
Alt skall des häpna själ i våra nät förvilla.

(Til Ebba Brahe.)

Kom Ebba, kom, med glädje hör
Et bud som frid och sällhet för.
Spart skall mit hjerta mer ej båfva,
At se min son bland dödars hot
I stridens eld beständigt svåfva,

Då snart til Hymens altarfot
Han går, at krigets åska qvåfva.

CHOR AF HOF-FRUNTIMMER.

Snart skall vårt hjerta mer ej båfva,
At se vår Kung i faror svåfva.
Han går til Hymens altarfot,
At krigets åska qvåfva.

EBBA BRAHE.

Kan hat och kårlek samma dag
I samma hjertan lågor nåra?

CHRISTINA.

En Konung ålskar blott sin åra;
Hans Rikes vål år hjertats lag.

EBBA BRAHE.

Hvad grym, hvad falsk regeringslåra!
Kan Gustaf Adolph gilla den?

CHRISTINA.

Hvad större ljus vill du begåra?
Se hår, kånn hår hans hand igen.
(Hon ger henne et bref.)

EBBA BRAHE, *låser darrande.*

"Jag endast bordt de pligter fråga
"Som kråfva nyttan för mit Land;
"Jag Christjern ger min systers hand.
"En mera ljuflig eld skall årfva krigets låga,
"Et dubbelt giftermål befåsta fridens band."
(Med utrop.)
Olyckliga! fördölj din plåga!

CHRISTINA.

Du ser, din heder var mig öm:
Lyd hvad i dag des röst dig föreskrifver.
Blif Delagardies brud. Gå, hämna dig; förglöm
En trolös, som dig öfvergifver.

EBBA BRAHE.

Nej, han ej bryta kan hvad han vid Himlen svor,
Hans löfte heligt är, och skyddadt af hans ära.

CHRISTINA.

Hvad högmod! -- Tilhör dig en Kung des pligter lära?
Förmätna! du dig värdig tror,
At rätt för Kungars barn til Thron och Spira bära.

EBBA BRAHE.

Med blygsam känsla af min rätt,
Jag ej om andras värde dömmer;
Men tro ej, Drottning, at jag glömmer
En skyldig aktning för min ätt.
Då Wasars blod från äldsta tider
Med Brahes blod förenadt var,
Mån deras ättlings ära lider
Utaf det val dem hedrat har?

CHRISTINA.	EBBA BRAHE.
Din djerfhet bordt min hämd förtjena;	Hur svårt at hoppets uttryck låna,
Din blindhet mig til ömkan rör.	När hjertat i förtviflan dör.

CHRISTINA.

Om dig et ädelt högmod drifver,
Om känslan af din värdighet;

Välan! min son dig öfvergifver,
Hvad råder då din skyldighet?

EBBA BRAHE.

Om han sit löfte trolös blifver,
Jag dock mit löfte hålla vet.

CHRISTINA.

Hvad höjd af dårskap dig förvillar,
At i din blygd din åra se!

EBBA BRAHE.

Förnuftet edra rådslag gillar,
Men hjertat kan ej bifall ge,

CHRISTINA.

En Hjelte, född at dig behaga,
Snart låka skall dit hjertas sår,

CHRISTINA,

Ej mindre vård, at priset taga
Der kärleken ån lyckan rår,
Han lagerkrönt ur striden går,
At dig til altaret ledsaga,

EBBA BRAHE.

Hvem, jag en Hjeltes hopp bedraga,
Som sig min ömhet förespår?
Hvem, han mit tvungna löfte taga,
Då jag hans fria dyrkan får?
Nej, Ebba Brahe ej förstår,
At Himlen med en ed bedraga.

CHRISTINA,

Lyd, följ den hand, som ån förmår
At dig ur olycksfallet draga,

EBBA BRAHE,

Er grymma hand mig döden ger,

CHRISTINA.

Et däradt hopp dit högmod sårar,

EBBA BRAHE.

Se min förtviflan, mina tårar!

CHRISTINA.

Jag blott din pligt, din våda ser.

(Hon går bort.)

OTTONDE SCENEN.

EBBA BRAHE. HOF-FRUNTIMMER.

EBBA BRAHE.

Hon lämnar mig. Hvad skall jag dömma?
Hvad har mig ödet förelagt?

EN AF FRUNTIMREN.

Förglöm den dig har kunnat glömma.

CHOR.

Ja glöm den dig har vågat glömma,
Bemöt föraktet med förakt.

EBBA BRAHE.

Jag skulle trodt, om man mig sagt,
Naturen förr sin ordning byta,
Än Gustaf Adolph äga magt
At sina löften bryta.

EN AF FRUNTIMREN.

Förgåt det hopp som dårat dig,
Se blott det säkra fall dig ämnas.

EBBA BRAHE.

Skall minsta hopp ej öfrigt lämnas!

DEN, FÖRRA.

Det enda hopp dig öfrigt lämnas,
Det är at hämnas.

CHOR.

Det är at hämnas.

EBBA BRAHE.

Hvad gruflig pligt, o Gud! at hämnas,
När hämden endast drabbar mig!

EN AF CHOREN.

Kom, Ebba Brahe, mins din heder,
Din börd, dit namn, dit tänkesätt.

EN ANNAN.

Mins från hvad blod du härkomst leder,

EN ANNAN.

Mins dina höga fäders rätt!

ALLA TRE TILSAMMANS.

Vet, at den blygd du dig bereder
Skall fläcka glansen af din ätt.

CHOR.

Ja, råds den blygd du dig bereder
Skall fläcka glansen af din ätt.

EBBA BRAHE, *med stolthet.*

Välan! Jag hämna skall min ära.
Ja, trolöse, du sjelf det vill;
Du sjelf mig gått at vägen lära:
Mit hjerta hör dig mer ej til.

CHOR.

Dröj ej et ögnablick at hämnas.
Din Drottning väntar på dit svar.

EBBA BRAHE.

Säg, at mit bifall henne lämnas,
Säg, at min åra segrat har.

CHOR. *(De fatta henne under armarne at föra henne med sig.)*

Så kom.

EBBA BRAHE.

Ach! dröj - - -

CHOR.

Dröj ej at hämnas.

Kom följ.

EBBA BRAHE.

Jag kan ej.

CHOR.

Följ, var snar.

EBBA BRAHE.

Hvad dödlig svaghet mig betar!

EBBA BRAHE.	CHOR.
O hämd! o känsla af min heder! Hvi skal jag bäfva vid din röst? Är dygdens våg den våg du leder, Hvi kännes ångren i mit bröst?	Förglöm din svaghet, mins din heder. Hör dina vreda fäders röst. En dygdig hämd dit hjerta leder, Tag der dit mod, känn der din tröst.

(De föra henne bort.)

NIONDE SCENEN.

Theatren förändras, och föreställer Hamnen vid Calmar. Man ser Hafvet i fonden, och Öland på långt afstånd. På sidan är Slottet och stora Torget. DELAGARDIES *Flotta anländer med fulla segel. En myckenhet folk af alla stånd skyndar sig at emottaga honom. Skeppen gå tvärt igenom Theatren, och lossa vid förbifarten sina Canoner, som besvaras ifrån Slottet. En del af Enke-Drottningens vakt upmarcherar på Torget, at paradera vid* DELAGARDIES *ankomst; den har fronten mot Slottet. Folket betygar sin glädje med upräckta händer och viftande hattar.*

DELAGARDIE. OFFICERARE *af hans medfölje,*

FÅNGAR, FOLKET.

CHOR AF FOLKET, *som skyndar til hamnen.*

Han kommer den Höfding, hvars segrande styrka
Den stolta Sarmaten med häpnad har rönt.
Gå, skyndom at se, at äga och dyrka
En Hjelte, den hundrade lagrar bekrönt.

(Delagardie landstiger, och emottages af folket. Han är klädd i karnesk och åtföljd af sina Officerare, 24 fanor och standar, samt Polska och Tartariska fångar af begge könen.)

CHOR AF FOLKET.

Här är han, den Höfding, som fört våra härar
På slagtningens fält med vishet och mod:

DELAGARDIE.

Ach Sverge! Den lön du en hjelte förårar,
Hvem gick ej at köpa den glad med sit blod!

OFFICERARE OCH SOLDATER, *af hans medfölje.*

Din åra skall höjas
Af kärlekens hand,
Och segram förnöjas
I älskarens band.

CHOR.

Hans åra skall höjas m. m.

DELAGARDIE.

Hur lått at sit fosterlands heder försvara,
Der skönheten priset åt tapperhet ger!
När åran befaller, man trotsar all fara;
När kärleken talar, man faran ej ser.

CHOR.

När åran befaller, m. m.

TIONDE SCENEN.

EN HOFMAN. DE FÖRRA.

HOFMANNEN.

Kom, Hjelte, tag emot af eder Drottnings händer
Det pris ert hjerta sig begår.

TILSAMMANS *med Choren.*

Hvad skönast fins i Svea länder
Belöna skall hvad tapprast år.

DELAGARDIE, *til fångarne.*

Jag vill at alt på denna dagen
Sig af min glädje gläda må.
Gån, fångar, af min hand er frihet återtagen.

(Man löser deras bojor.)

CHOR AF FÅNGARNE.

Hvad kan i ädelmod hans hjerta öfvergå?
Vi af hans hand vår frihet få.

HOFMANNEN, *til folket.*

Må, folk, er fröjd förklaras
Med lekar, sång och dans!
Må inga nöjen sparas
Som ge den högtid glans,
Då myrth och lager paras
I Hjeltens brölloppskrans!

CHOR AF FOLKET.

Vår glädje skall förklaras
Med lekar, sång och dans,
Och inga nöjen sparas
Som ge vår högtid glans.

(Delagardie, åtföljd af sina Trophéer, inträder i Slottet, och Högtiden börjas. Ballet af Soldater och Fångar.)

ANDRA ACTEN.

(Theatren föreställer Färjestaden på Öland. Man ser på ena sidan Färjekarlens hus, på den andra några trän, under hvilka en gräsbänk och några trästolar finnas. Bakom synes et berg, öfver hvilket landsvägen går, och i fonden stora Hafvet, eller rättare Calmare Sund, öfver hvilket Staden och Slottet synas på långt afstånd. Längs åt stranden, hvarvid en ekstock ligger fästad, ser man nät upsatte på kåppar at torka; jämväl andra redskap, som folket är sysselsatt at laga i ordning til et förestående notvarp, då Theatren öpnas.)

FÖRSTA SCENEN.

JOHAN. CATRINA. MARIA. BONDFOLK *af båda könen, som sysselsätta sig med noten.*

(Cathrina spinner. Maria binder på en krans af blommor och lingonris. En annan flicka bär fram en slipsten med Johan, hvarefter hon ställer sig bakom dem och tjärnar.)

MARIA.

Hvad tiden sagta skrider,
Hvad sysslan långsamt lider
I saknad af en vän!
Tre timmar ha försvunnit,
Ändå har jag ej hunnit

Få kransen färdig än.
Det blygs mig och förtryter,
Jag skyndar mig och knyter,
Och knyter om igen;
Men strax jag fäller handen,
Ty ögat är på stranden
Och tankarna på Sven.

JOHAN, *som med ömhet betraktar sitt tilkommande sonhustru.*

Hvad tyckes dig, min syster,
Blir Sven ej lycklig man?

CATHRINA.

Och säg man, om dig lyster,
Hvar någon flicka fann
En brudgum mera yster
Och kåck och kär än han?

TILSAMMANS.

JOHAN.	CATHRINA.
Så vacker brud, min san,	Nej aldrig bättre man
Man ej på Öland fann.	Min dotter önska kan.

MARIA.

Det blygs mig och förtryter,
Jag skyndar mig och knyter
Och knyter om igen;
Men strax jag fäller handen,
Ty ögat är på stranden
Och tankarna på Sven.

JOHAN OCH CATHRINA.

TILSAMMANS.

Hon fromhet, dygd och seder,
Han mod och styrka har;
Hvad sållhet och hvad heder
Oss Himmelen bereder
På våra gamla dar!

JOHAN, *med löje och förundran, då han ser Maria gråta.*

Men hvad nu, din lilla fjolla!
Gråter du? Hvad finner jag?

MARIA.

Ach, min Morbror!

JOHAN.

Lustigt lag;
Gråta på sin brölloppsdag!

CATHRINA, *med ömhet.*

Såg, mit barn, hvad kan dig vålla?
År din brudskrud ej i lag?

MARIA.

Ach, min Mor!

CATHRINA.

Et vackert lag,
Gråta på sin brölloppsdag!

JOHAN, *med glädtighet.*

Hå! jag vet väl stackars fjolla!
Hvad hon grubblar på för slag.

En liten menlös tärna,
Som går at ta sig man,
Har mycket i sin hjerna,
Som nog bekymra kan.
Det språnget ifrån flicka
Til hustru, är ej lätt:
Man vill sig gärna skicka
På alt försigtigt sätt,
Men vet ej minsta pricka
Af skyldighet och rätt. —
Bör blygsamheten qväfva
Den röst på hjertat rår?
Bör kärleken ej bäfva
För blygsamhetens sår?
Mån älskarn bör beveka,
När mannen pocka tör?
Mån kyskheten får neka
Hvad nöjet skänka bör. —
Hur svårt at vägen leta
Der man ej spåret har,
Och hjertat söker veta
Hvad ej i tankan var.

Men låt ej et fåfängt bekymmer dig röra?
Din brudgum rätt gärna lär ge sig besvär,
At snart för sin hustru påtageligt göra,
Hvad ej för hans fästmö begripeligt är.

MA-

MARIA, *med ömhet hela Scenen igenom.*

Ach! skall ej mit hjerta sin fruktan förklara?
Min Sven är i fara,
Min Sven är ej här!

JOHAN, *med skämt och hurtighet hela Scenen.*

Nej; hör på den tokan, som talar om fara!
Är segren ej såker når Kungen är der?

MARIA.

At endast den grymme sit lif velat spara
Den helgade dag, då vårt bröllopp var når!

CATHRINA.

Hur bad jag och sade: Min gosse! låt vara,
Blif hemma, din lycka, vår ro det begår;
Han svarte; Men hedern befaller mig fara,
Det fins ingen lycka, der hedern ej år.

JOHAN.

Ja, rått så, min gumma!
Ja mit barn, rått så!
Kan en kneckt försumma
At i drabbning gå,
När en ålskad trumma
Ropar: *Vån, gå på?*
Bör en Svensk förbida
Någon flickas hand,
Då han vägrat strida
För sit fosterland?
En Svensk ej förfäras . . .

MARIA.

Men hjelten kan dö.

JOHAN.

Hvad ädlare död kan af hjelten begäras?
Då skall man med lagrar hans aska beströ.
Hans minne skall äras . . .

MARIA.

Hans fästmö skall dö,

MAR. Hans fästmö } af sorg och saknad förtåras,
CATH. Då skall hon } af sorg och saknad förtåras,

Förtåras och dö.

JOHAN.

Men hör dessa krukor, som drömma om fara!
Är segren ej säker när Kungen är der?

MARIA.

Man kan för sit mod, men för lifvet ej svara:
Den tappraste faller, när ödet begär.

JOHAN.

Men kan ej Försynen hans dagar bevara?
Och är ej den tappre för Himmelen kär?

MARIA OCH CATHRINA.

Ja, måtte Försynen hans dagar bevara,
Om { älskandes lycka / moderlig ömhet } är Himmelen kär!

ALLA TRE, *tilsammans.*

At fly til des godhet, vår skyldighet är,
Vårt hopp, vår tröst, vår skyldighet är.

CHOR AF FISKARE.

Stormens vreda ilar
Hafva qvåft sin harm,
Böljan stilla hvilar;
Stråckom våra kilar
Kring des lugna barm.

Rika fält, hvars gröda
Måttar strandens barn,
Låt din ynnest flöda;
Låt en lönad möda
Fylla våra garn!

JOHAN.

Ren vågens svall sig mindre höja.
Min syster fågna dig; nu lår ej långe dröja
Förn Jerk och Siri åro hår.

CATHRINA.

Å, Gud ske lof, då får jag höra
Hur Fröken Ebba mår, och om hon lycklig år.

MARIA.

Hvad skulle vål des lycka störa?
Gref Jacob henne ren i sina armar bår.

CATHRINA, *suckande.*

Nå, nå, det må så ske. Jag ej den Herren kånner.
Hur alt med tiden åndras kan!
Nog skulle jag helt tryggt ha svurit, mina vånner,
At Fröken skulle fått en mera förnåm man.

På Calmare Slott, füller mins jag, hå, hå!
För femton år sen;
Knapt Prinsen lårt tala, och Fröken lårt gå,
Men ålskades ren,
Och kystes och smektes,
Och når det dem nektes
Til tårar bevektes:
Log en, log en an;
Gret hon, så gret han;
Just som hustru och man.

Nå tånk, mina barn, om det håndt sig så vål:
Det vor annat ån nu;
Då finge ni se gamla Karin, min sjål!
En förnåmer Fru.
Hur alt skulle lockas
I kyrkan, och skrockas,
Och nigas och bockas,
När gunstiga Madam
I sin bånk trådde fram . . .
Jo pytt! mit hopp kom på skam.

JOHAN, *som ser ut åt Sundet.*

Men tyst, se der en båt. Dig nu, min gumma, glåd!

CATHRINA.

Ach! år det våra barn?

JOHAN.

Ja, vål; de redan hamna
Til bryggan . . .

CATHRINA, *til Maria.*

Flicka fort, spring, skynda at omfamna
Din bror.

MARIA, *som vänder om, något blyg.*

Men ser min mor, der är en Herre med!

ANDRA SCENEN.

ERIC. SIGRID. EN AF KONUNGENS LIFKNECKTAR. DE FÖRRA.

LIFKNECKTEN, *som skyndar fram, under det Eric och Sigrid stanna qvar at fästa båten.*

Gomiddag, kära Far!

JOHAN.

Gussigner, kära Herre!

LIFKNECKTEN.

En sadlad häst: var snar!
Jag mycket bråttom har.

JOHAN.

Ja, det var fuller värre,
Gunå mig fattig karl!
Jag ingen häst på hället har qvar.

LIFKNECKTEN.

Fort hit med en häst, kära Far!
I flygande til Lägret jag far.

JOHAN.

Jag åger blott en fåle,
Men yr som all di skam.

LIFKNECKTEN.

Jag vånnar sjelf hin håle,
Så skall han nog gå fram.

JOHAN.

Et ögnablick allenast,
Och Brunte sadlad år.

LIFKNECKTEN.

Ja, skynda dig, var genast
Uppå minuten hår.

(Johan går at sadla håsten. Cathrina och Maria gå ned åt stranden.)

TREDJE SCENEN.

LIFKNECKTEN, *ensam.*

Hvad misstånkt sammanhang! — Hvad påfund kan man åmna?
Knapt anlånd... af en vakt i hålarne förföljd,
På Slottet, instångd, för Frökens åsyn döljd,
Jag nödgas at mit bref i andra hånder låmna.
En hastad återfart... de ord man hördes nåmna
Om bröllopp, tårar, tvång, förtviflan... alt har gjort,
At något svek jag frukta bordt.
Jag kånner Kungens låga,
Och Frökens blödighet,

Och Drottningens förmåga,
Och Hofvets listighet;
Men Himmel! kan man våga
En sådan våldsamhet? . . .
Jo, jo, på såkra grunder
Den saken fruktas må;
Man bör af slika funder
Ej något godt förstå:
Der hemlighet år under,
År snaran ofvanpå.

(Under Lifknecktens Scene, ser man Cathrina, Maria, Eric och Sigrid omfamna hvarandra vid stranden, och sedan förena sig med Fiskarena, som draga noten til lands, och samla fisken i korgar och byttor, at föra den til byn.)

CHOR AF FISKARENA.

Samloms hela Roten!
Flinkt och fort! låt gå.
Alle man i noten;
Spän emot med foten;
Friska tag! Se så!
Dig vårt offer båra,
Moderliga Haf!
År vår pligt, vår åra:
Lycklig för de kåra
År den skatt du gaf.

FJERDE SCENEN.

LIFKNECKTEN. JOHAN, *som med skyndsamhet kommer tilbaka.*

JOHAN.

Håsten år fårdig, och alt uti sit skick.
Ni torde tórstig vara;
Kom tag en styrkedrick.

LIFKNECKTEN.

Jag har ej tid åt spara
Et enda ógnablick;
Men fins ej någon genvåg at fara?

JOHAN.

Jo, når ni ridit har
Et stycke nerom hagen,
Der rågen ligger slagen;
Ni straxt åt hóger tar,
Sen ófver berget far,
Sen har ni skogen qvar;
Der lóper stora vågen,
Då blir ni ej fórlågen.
Farvål!

LIFKNECKTEN.

Så så, jag råkar vål.
Stor tack, farvål!

JOHAN.

Farvål! farvål!

(Mot slutet af denna Scene ser man folket komma fram från fonden af Theatren. Johan

står i djupa tankar, och märker ej at Eric och Maria helsa på honom flera gånger.)

FEMTE SCENEN.

JOHAN. CATHRINA. ERIC. MARIA. SIGRID. FISKARE-FOLKET.

SIGRID, *yr och glad.*

Se godag, min söta Pappa!

JOHAN, *i tankarne.*

Stackars Brunte! Gu ge nu,
At du ej må modet tappa!

SIGRID, *otålig.*

Se då hit, min söta Pappa!

JOHAN.

Fattig Brunte!

SIGRID, *rycker honom i armen.*

Men, sē nu,
Jag vill klappa
Söta Pappa.

JOHAN, *upväckt ur tankarna.*

Ach min Siri! är det du? —
Nå så sätt dig, lilla nebba,
Och berätta hvad du vet.

CATHRINA, *ömt och nyfiket.*

Säg hur mådde Fröken Ebba?
Säg oss, log hon eller gret?

JOHAN.

Var er gåfva i des tycke?

CATHRINA.

Var hon nöjd med blommorna?

SIGRID.

Å, min Faster, mycke, mycke.

JOHAN.

Ån med kronan?

SIGRID.

Mycke, mycke.

MARIA.

Ån med kransen?

SIGRID.

Mycke bra.

(Til bondflickorne, som alla samlat sig omkring henne.)

Ser ni hvilket vackert smycke
Som hon gaf mig!

FLICKORNA, *med et långt rop af förundran.*

A ——!

SIGRID.

Nå vet ni, Flickor, det var så grant,
Så grant på Slottet och dåjligt!
Knapt vet jag ännu om alt var sant,
Ty hvad jag såg var outsåjligt.
Hvad der var buller och stoj och klang!
Burulurum! sade Trumman, och skrålde;

Tututu, tututu! sa Trumpeten, och sang;
Puff, puff! sa Canonen, och smålde.
Men Fröken hon teg, och såg up til Gud,
Och gret och suckade bara.
Då tänkte jag så: Hur kan en brud
Ej glad och lyckeliger vara?
När klåckorna ringa i qväll: pång, pång!
Hvad hjertat i bröstet skall picka!
Då blir ej vägen til Kyrkan lång . . .

ERIC.

Hvad tror du om mig då, min flicka?

CATHRINA.

Nå mins, mina barn, hvad Karin har spått,
Och sagt om Fröken och Kungen:
Om någon annan des hand har fått,
Så är hon visserligen tvungen.

SIGRID.

Och som hon feck höra at slaget begynts,
Hon när var på vägen at svimma . . .

ERIC, *til Johan.*

Men har då ingen från lägret synts?
Det är ju helt tyst sen en timma.

JOHAN.

Ja, rättnu jag sjelf bekymrader blir.
Det tycks, som likväl nu vid laget
Vi borde sett komma Courir på Courir . . .

ALLA FLICKORNA, *med förskräckelse.*

Ach, tänk om vi tappat slaget!

JOHAN, *förtretad.*

Fy, fy! mina barn, den fruktan kan jag,
Som gammal soldat, icke gilla.
Blott Kungen, ej händt något ondt i dag!...

MARIA.

Blott Sven ej händt något illa!

ERIC.

Mig lyster at ro kring udden blott,
Der ser man ju Danska flottan;
Är den sin kos, då är allting godt . . .

CHOR, *med utrop.*

Öfvermåttan bra, öfvermåttan!

ERIC.

Nu gången J up på berget der,
Tils ut på fjälen jag hunnit;
Och när jag viftar med hatten, så här!
Då är det tecken at vi vunnit.

CHOR, *(De vifta med hattarne, såsum Eric gjort.)*

Bra, bra! du viftar med hatten, så der!
Ach, tänk hvilken fröjd om vi vunnit!

(Eric stiger i båten och ror bort. De öfrige gå alla up på berget.)

SJETTE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH OCH LARS SPARRE,

som med hastighet komma in på Theatren.

LARS SPARRE.

Men, eder helsas vård, min Kung!... Knapt striden
lyktat,
En nödig hvila bjuds, den glöms, den offras opp;
En blink, och ni är här — Knapt med så hastadt lopp
Er fiende i dag för edra vapen flyktat.

GUSTAF ADOLPH.

Han flydde döden blott — Jag oviss svåfvar än
Emellan lyckans höjd och tusen dödars fara.
Hvad vet jag?.. Ebbas sorg, des svaghet, Hofvets snara,
Min grymma moders hat... döm Sparre, döm, min vån,
Hur dyrt hvart ögnablick bör för mit hjerta vara.
Emellan skilda pligter dragen
Af kärlekens och årans band;
Af fruktan för mit vål betagen,
Af nit at strida för mit Land;
Jag främst den Gud min dyrkan gifvit,
Som först bordt segra i mit bröst:
Jag dygdens lagar trogen blifvit,
Och går at lyda nöjets röst.

(Han visar på Calmar.)

Se här, min vån, i detta Slott,
Der bor mit hjertas sanna lycka.

Hvad annars ågde hjeltens lott? —
En krans, at barnets hjessa smycka;
Och dygden? — sina törnen blott;
Och Kronan? — blott sin tyngd at trycka —
Nej, tom och fruktlös år den gåfva
Hvars kånsla ej til hjertat hann;
Den sållhet åran synes lofva,
Allena kårlek gifva kan.

L. SPARRE.

Men såg mig, kan er hand mot fridens vilkor fela?
Det våxlade förbund med Christjern förestod...
Hans egen dotter...

GUSTAF ADOLPH.

Går at dela
Min broders Thron; den thron som Delagardies mod
Beredt Carl Philips dygd - Men timmarne försvinna,
Och ingen nalkas oss. Gå Sparre, skynda dig,
Bestyr vår öfverfart; men råds at röja mig:
Jag okånd söka vill at Calmar strånder hinna.

SJUNDE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH, *ensam.*

O Du, hvars kårlek detta bröst
Har andats in med lifvets anda,
At ljufhet i des mödor blanda,

Behag i skyldigheters röst!
För din skull älskar jag de dagar
Som Himlens godhet skyddat har,
För din skull hedrar och behagar
Den lagerskrud min hjessa drar.
Du värdig är en Krona båra;
Jag segrat: jag är värd din hand.
Du tändt mit mod; så njut min åra,
Och dela dyrkan af mit Land.

OTTONDE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH. L. SPARRE. JOHAN.

L. SPARRE, *til Johan.*

Du sagt at ingen finnes,
Som båten föra kan?

JOHAN.

Det går mig nog til sinnes.
Gunå mig arma man!

GUSTAF ADOLPH.

Hvad nu? Hvad säger han?

L. SPARRE.

At ingen enda finnes,
Som åran föra kan.

JOHAN.

Gunå mig arma man!
Det går mig nog til sinnes.
Nej, nej, det går ej an.
Ni för er ej til minnes
Hvad fara möta kan.

(Jämte Sparren.)

Nej, nej, det går ej an.

(Ensam.)

Fast häldre vill jag springa
Dit bort til nästa by,
At båt och manskap tinga.

GUSTAF ADOLPH.

Alt ökar då min fara.
Alt gör min fruktan ny.

GUSTAF ADOLPH.

Hvad hör jag? — men välan!
Allenast båten finnes,
Så ro vi nog hvaran.
Jo, jo, det går väl an.
All fruktan öfvervinnes,
När döden trotsas kan.

LARS SPARRE.

Min Gubbe, dig ej bry!
Du bör din ålder spara.
Jag, ung och rask och kry,
Skall fram och åter vara
I blixten, et tu try.

(Han skyndar sig hastigt bort.)

NIONDE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH. JOHAN.

GUSTAF ADOLPH.

Ach väntan, grymma plåga
Bland fruktan och begär!

JOHAN, *förtroligt.*

Förlåt mig, törs jag fråga
Hvad tidningar ni bär?

Alt

Alt år så tyst och stilla;
Gud låt ej något illa
Ha händt vår goda Kung!

GUSTAF ADOLPH, *afsides.*

Ach, vet jag derom svara?

JOHAN.

Han dristig, kåck och ung,
Plår främst i elden vara.

GUSTAF ADOLPH.

Min vän, din fruktan spara . . .

JOHAN, *med ömhet.*

Jag skulle dö den dag . . . .

GUSTAF ADOLPH.

Du kan din fruktan spara;
Din Kung är utan fara,
Och frisk och sund, som jag.

JOHAN, *med glädje.*

Gud lön er, så ni fägnar
En gammal Kronans man,
Som vet hvad äran egnar,
Men ock hvad ödet kan.
Hur hela dan vi bäfvat,
Och tyckt hvart enda skott
Omkring hans hufvud svåfvat,
Intil hans hjerta gått!

(Sigrid kommer hastigt nedspringande från berget, jämte några andra af Ungdomen.)

TIONDE SCENEN.

SIGRID. GOSSAR OCH FLICKOR. DE FÖRRA.

SIGRID.

Goda tidningar, min Far!
Alla skeppen ha försvunnit;
Jerk med hatten viftat har,
Vi ha segren vunnit.

DE ÖFRIGE.

Vi ha vunnit, vi ha vunnit!
Jerk med hatten viftat har.

JOHAN.

Kungen lefver, vi ha vunnit!
Himmelen oss bönhört har.

GUSTAF ADOLPH, *med förkjusning.*

Gud! hvad vällust hjertat känner!
Större kan ej Himlen ge —
Om er Konung, mina vänner,
Eder glädje kunde se,
Om er röst af honom hördes,
Tro mig at hans hjerta rördes
Til en öm förnöjelse.

(Sigrid och des kamrater springa af glädje fram och tilbaka på Theatren i början af följande Scene. Sedan gå de up på berget igen.)

ELLOFTE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH. JOHAN.

JOHAN, *nyfiket och förtroligt.*

Kära Herre! medan tiden
Til er resa går förbi - - -

Om jag törs så frågvis 'bli? . .
Säg mig, var ni med i striden?
Träffa Smålands Rytteri?

GUSTAF ADOLPH.

Ja min Gubbe, deras heder
Är at segren blifvit vår;
Alt vek undan och föll neder,
Döden flög i deras spår.

JOHAN, *med utbrott.*

Nå, nå, nå, då vill jag svärja,
At min son med tapper värja
Gjort sin första lärospån.

(Hastigt ändrad och bestört.)

Men o Gud! hvad tanka väckes!
Ach! jag darrar och förskräckes;
Kanske har jag ingen son! —

GUSTAF ADOLPH.

Hvilken syn! min vän, du gråter....

JOHAN, *med en djup ömhet.*

Ach! han all min glädje var,
All den tröst, som stod mig åter
På min ålders sista dar.
Nådig Herre! ni förlåter . . .
Jag är menskja, jag är far —
Men om han som hurtig karl
Stupat vid sin Konungs sida . . .
Det är sant, det skulle svida;

Men min tröst skall bli at lida
För den Kung han tjenat har.

GUSTAF ADOLPH.

Och din son, säg hvar han tjente;
Namnet, numern, säg min vän.

JOHAN.

Jo, vid Calmar Regemente,
Numro Sexti, namnet Sven.

GUSTAF ADOLPH, *bestört.*

Sven! — Hvad oförmodad lycka!

JOHAN.

Ach! ni känner då hans namn?

GUSTAF ADOLPH.

Med hvad glädje skall du trycka
Denna sonen i din famn!
Det var han, som frälste Kungen . . .

JOHAN, *utom sig.*

Hvem? min son . . Hvad säger ni?
Och at Kungen . . .

GUSTAF ADOLPH.

När var tvungen
At i striden fånge bli.

JOHAN, *med största häftighet.*

Gud! o Gud, som dig förbarmar!
Nu, så unna mig den tröst
At få dö uti hans armar,
Då af glädje vid hans bröst!

ROP AF QVINFOLKEN, *på berget.*

Himmel, Himmel! se båten stjelper!

JOHAN, *med förskräckelse.*

Men hvad hör jag? Hvad larm och dån?

(Qvinfolken komma, den ena efter den andra, hastigt springande utför berget.)

TOLFTE SCENEN.

SIGRID. CATHRINA. MARIA. DE FÖRRA.

SIGRID.

Eric drunknar: hvem är som hjelper?

CATHRINA.

Ach hvem hjelper? Det, är min son.

MARIA.

Ännu ser man der, hvar han flyter,
Än mot böljorne brottas han.

QVINFOLKEN.

Skyndom fort, inan hjelpen tryter!

JOHAN.

Ve mig bräcklige, gamle man!

QVINFOLKEN.	JOHAN.
Ve oss magtlöse! hjelpen tryter.	Hvad är hoppet, der medel tryter,
Med vår gråt han ej räddas kan.	Mod och vilja, der magt försvann?

GUSTAF ADOLPH, *som kommer tilbaka ner från berget, dit han sprungit at se den drunknande.*

Fort en båt! han på vattnet flyter:
Än är tid at han räddas kan.

JOHAN OCH QVINFOLKEN, *ömsom och tilsammans, under det de alla springa ned til stranden.*

Hell dig! modige, unge man!
Himlen alt med en vink förbyter.
Hjeltens arm ännu rådda kan.

(Gustaf Adolph hoppar i båten. Ny förtviflan; den fås icke lös: Konungen drar ut sin vårja, hugger af toget, fattar årorne, och försvinner bakom berget.)

Se hans arm alla hinder bryter!
Nåd och lycka dig unge man!
När den svage i tårar flyter,
Kommer hjelten, som hjelpa kan.

JOHAN.

När den ädle til färjan lände
Just då manskapet skingradt var,
Mån ej Himmelen honom sände
Blott at frålsa vår Erics dar?

SIGRID.	CATHRINA.
Om min Eric jag skulle mista,	Om min son jag ej mera ser,
Vill hans Siri ej lefva mer.	Skall mit hjerta af sorger brista.

DE ÖFRIGE.

Låt oss hoppas uti det sista
På den hjelp som oss Himlen ger.

JOHAN.

Hjeltars Fader ej plär försaka
Nåd och bistånd åt hjeltars rön.

(Båten synes.)

ALLA TILSAMMANS, *med utrop.*

Ach! der kommer han ren tilbaka,
Stolt af segrande dygders lön.

(Båten landar. Gustaf Adolph skyndar op på stranden, med Eric halfdånad i sina armar.)

SIGRID.

Men hvad ser jag? O sorg, o smärta!
Eric död! Eric död, o Gud!

GUSTAF ADOLPH.

Nej, han lefver; hans varma hjerta
Klappar än för en älskad brud.

SIGRID, *som springer honom i famnen.*

Ach! jag flyger uti hans armar.
Eric lefver; jag lycklig är.

ERIC, *som kommit sig före.*

Hvad? -- Mån Himmelen sig förbarmar . . .
Ach min Siri! i dina armar
Jag af kärleken upväckt är.

JOHAN.

Höjd af lycka! Se där, se där!
Sven är hemma, min Sven är här.

DE ÖFRIGE.

Höjd af lycka! Se där, se där!
Sven är hemma, vår Sven är här.

GUST. ADOLPH, *afsides.*

Det är han! Jag uptäckt är.

TRETTONDE SCENEN.

SVEN. DE FÖRRA.

SVEN

Ach min Far!

JOHAN.

Min Son! Hvad åra
Skänker du mig, gamla man,
At på gråhårsåldren båra!

SVEN, *med håpnad.*

Men, se Kungen! . . .

JOHAN, *helt förskråckt.*

Kungen! han! . . .

ALLA OM HVARANNAN.

Kungen! Kungen!

SVEN.

Det år han.

JOHAN, *darrande och betagen.*

Mina knån af matthet digna.

SVEN.

För hans fötter fallom ner.

ALLA *på knå.*

Nå, så Gud han er vålsigna,
Sådan glådje ni oss ger!

GUSTAF ADOLPH, *hånryckt, utom sig af förnöjelse, upreser dem.*

Mina barn! ach vårdens skona
Detta kånslofulla bröst!

Glömmen at jag bår en Krona,
Kånnen blott en Faders röst.

(Til Sven, som han omfamnar.)

Och du, vån, som modigt gick
At mit lif ur faran rycka,
Se från denna dag din lycka
Vårdad af din Konungs blick.

FJORTONDE SCENEN.

L. SPARRE. RODDARE. DE FÖRRA.

L. Sparre.

Herre skynda, låt oss fara;
Båt och manskap år förhand:
Om en timma, vill jag svara,
År er fot på Calmar strand.

Gustaf Adolph, *til Bondfolket.*

Ålskares och frånders skara!
Sen natur och kårlek fått
Edra glada röster para,
Samlens, at på Calmar Slott
Vittnen af min sållhet vara.
Ebba Brahe . . . detta namn
År ju kårt för edra bygder?
Denna dag skall ge des dygder
Åt min Thron och åt min famn.

CHOR.

Sålla dag, då hennes dygder
Höjas til vår Konungs famn.

L. SPARRE.

Skyndom, min Konung, skyndom oss at fara;
Aftonen nalkas, och mörkret ligger på.

GUSTAF ADOLPH.

Friskt mina Gossar, ingen tid at spara!

STYRMANNEN.

Fort, toget loss, hala ut, och låt gå!
(De stiga i Båten.)

JOHAN.

Kära go vänner, ta er väl til vara!
Mins, at J fören er Herre och er Kung.

RODDARFOLKET.

Hurtigt och lustigt! det har ej någon fara.
Aldrig ännu var oss rodden mindre tung.

STRANDFOLKET.

Ta er väl til vara!

RODDARFOLKET.

Det har ej minsta fara.

STRANDFOLKET.

Himmelen bevara
Vår dyra, milda Kung!

JOHAN.

Hvad han är nådig!

CATHRINA.

Hvad han är god!

MARIA.

Hvad han har ömhet!

SVEN.

Hvad han har mod!

TILSAMMANS.

Hvem vill i fara
För honom spara
Sit lif och blod?

ERIC.

Hvad han är hurtig!

SIGRID.

Hvad han är ung!

BÅDA.

Hvad han är nådig, at vara Kung!

ALLA.

Gud bevara
Från allan fara
Vår goda Kung!

(Man ser Brudskaran komma ner ifrån berget. Spelmånnerna gå främst. Sedan Brudriddare och Brudfrämmor, och dernäst en Brudgumme och Brud. Brudgummen är en Ryttare af Smålands Regemente, som äfven varit med i slaget. Brudfrämmorne frambära kronor och krantsar åt de twå Brudarne.)

FEMTONDE SCENEN.

BRUDSKARAN. DE FÖRRA.

CHOR AF BRUDSKARAN.

Kåcka Gossar, stridens söner,
Kyrkans Altar våntar er;
Kärlek der den åra kröner,
Som er vundna seger ger.

JOHAN.

Folket samlas, klockan ljuder,
Skyndom, vågen år ej lång.
Herren i sit Tempel bjuder
Kärlekens och segrens sång.

EN BRUDRIDDARE.

Må vår ovåns hjerta vekna
Af en eld som feghet spår!

EN BRUDFRÅMMA.

Måge Danmarks döttrar blekna
Vid en ålsklings fångna sår!

EN ANNAN BRUDRIDDARE.

Aldrig ån i våra bygder
Knecktens låga vekligt bran,

EN ANNAN BRUDFRÅMMA.

Blott til lön för mod och dygder
Smålands-flickan vinnas kan.

SVEN, *til Maria.*

Når jag sådan dig förskyller,
Blir mit blodbestänkta kyller
Mig en vårdig bröllopsskrud.

MARIA, *til Sven.*

Når jag sådan nämns din brud,
Blir dit blodbestänkta kyller
Dig en vårdig bröllopsskrud.

CHOR AF BRUDSKARAN.

Kåcka Gossar, stridens söner,
Kyrkans Altar våntar er;
Kårlek der den åra króner,
Som er vundna seger ger.

(Medan Coupletterne sjungas, gå Brudfråmmorne under dans at fåsta krona och krans på Maria och Sigrid, och skånka blomsterqvastar åt Brudgummarne. Sedan gå de alla up åt Kyrkan.)

TREDJE ACTEN.

Theatren föreställer inre delen af Calmars Fästning.

FÖRSTA SCENEN.

EBBA BRAHE *allena, med den yttersta sorg.*

Jag segrat har - O Gud, hvad seger? - Himlars Gud!
Du vet om han var dyr för mig - Om all min lycka
Var nog at lösa den — J, blommor af min skrud,
Som ljugen hjertats fröjd; som lofvade at smycka
En glad, en öm och lycklig brud;
Ach! skulle ni en dag så tungt min hjessa trycka? —
Ve eder falska glans! Ve, at jag ej ännu
De grymma band kan sönderrycka....
Håll, brottsliga! hvad önskan vågar du?
Den ed du Himlen gaf, hvad böd han dig försaka?
Hvem svor du bort för evigt ur din famn,
För evigt ur din själ? — Förskräcks! hans blotta namn
Är brott för dig, vanära för din maka.

Stolta dygd! uti din dyrkan
Hoppades mit hjerta mod:
Svaga dygd! och hvar är styrkan
Mot et vildt, uproriskt blod?

Om du vredgas åt min smärta,
Om min gråt förtörnar dig,
Himmel! gif då detta hjerta
Magt at öfvervinna sig!

Hos mig sjelf jag fåfångt söker
Hvad hos dig allena står:
All min strid blott dubbelt öker
Djupet af et evigt sår.

ANDRA SCENEN.

EBBA BRAHE. MÅRTA BANER.

DUO.

EBBA BRAHE *til Mårta.*

Enda tröst för mina dagar,
Kom, mit öde år dig spordt.

MÅRTA BANER.

Hvad mit hjerta dig beklagar!
Svaga vån, hvad har du gjort?

EBBA BRAHE.

Hvad jag måste — och förkastar;
Hvad jag gillar — hvad jag lastar —
Hvad min hämd, min heder bordt.

MÅRTA BANER.

Men om hämden dig förledde,
Om et svek dit fall beredde;
Om din älskling, trogen än . . .

EBBA BRAHE.

Grymma! reta ej min plåga,
Hjelp mig blott at båra den.

MÅRTA BANER.

Men at samla din förmåga,
Usla, all din fara känn.

EBBA BRAHE.	MÅRTA BANER.
Ach! fördubbla ej min plåga,	Vänskap dela kan din plåga,
Hjelp mig blott at bära den.	Dygden blott kan läka den.

MÅRTA BANER.

Mins, den ed går ej tilbaka,
Som du nyss vid Himlen svor —
Om du, svag, ej kan försaka
At et brott i hjertat bor,
Ach, så dölj det för din maka;
Gör, at han sig älskad tror.

EBBA BRAHE.

Himmel! på mit hjerta vaka!
Låt ej verlden, ej min maka,
Ingen dödelig ransaka
Brottet, som der inne bor.

EBBA BRAHE.	MÅRTA BANER.
Och när all min styrka tryter,	Och när all din styrka tryter;
När mit stängda qval med harm	När dit stängda qval med harm
Genom ögats floder bryter;	Genom ögats floder bryter;
Låt den tår, som brottsligt flyter,	Låt den tår, som brottsligt flyter,
Gömmas i din tysta barm.	Gömmas i min tysta barm.

EBBA BRAHE.

Hvem nalkas? - grymma tvång! - skall då et ögnablick
Jag ej den tröst, den enda tröst få njuta,
At i din famn min klagan gjuta?

EN PAGE *til Ebba Brahe.*

Det bud, som nyss til lägret återgick,
Mig detta bref i tysthet öfverlämnat.

EBBA BRAHE *med häpnad.*

Til mig? —

(Hon ger tecken, och Pagen går bort.)

MÅRTA BANER.

Ach läs det ej — Dit ödes grymma skick
Ej mera ändras kan — Råds, om du veta fick...

EBBA BRAHE.

Hvad nya qval mig Himmelen har ämnat,
Alt, alt mig yppas skall.

(Hon läser, darrande.)

"Min Ebba!" — Ach barbar!
Så var det ljufva namn jag förr med rätta bar;
Nu aldrig, aldrig mer! — "Om, dit mit hjerta leder,
"Jag lyckligt följa fick; min vän, du känner mig,
"Du vet om i min famn jag redan tryckte dig.
"Men kärlek vika bör för Sverges och min heder,
"Och Ebba älskar ej en feg.
"Ännu en dag, ännu et enda tappert steg,
"Och segren åt mit Land en önskad frid bereder.
"I morgon denna tid, förn dagen skridit ner,
"Är Gustaf Adolph din — om ej, är han ej mer."

(Med förtviflan.)

Hvad afgrund, som ej gränsor känner!

Sjelf jag den öpnat har - jag ser den - jag är der -
Och lefver! —

MÅRTA BANER.

Ach! min ömhet dig besvär,
Förtvifla ej, min vän . . .

EBBA BRAHE.

Jag äger inga vänner —
En enda blott — det döden är.

O du! hvars dyrkade namn
Jag ej är värdig at nämna:
Kom än, än en gång i min famn,
Kom med döden, kom at dig hämna!
Hvad mer än lyckliga lott!
Hvad tröst mit stoft skulle njuta,
Om du sjelf, at straffa mit brott,
Du sjelf mit blod ville gjuta!

DUO.

MÅRTA BANER.

Ach råds, med et blindt raseri
Du Himlens vrede föröker!

EBBA BRAHE.

At mål för des hämnande bli,
Är den nåd, enda nåd som jag söker.

MÅRTA BANER.

Dit hjerta rättfärdigar dig;
Du såg ej din fiendes snara.

EBBA BRAHE.

Håll op, at min blindhet försvara!
Mit högmod störtade mig.

EBBA BRAHE.	MÅRTA BANER.
O Gud! mina hädande plågor	O Gud! se med ömhet des plågor,
Åkalla din väpnade arm.	Sträck ut din skyddande arm!
Låt ljungeldens störtande lågor	Förqväf de giftiga lågor,
Förkrossa min brottsliga barm.	Som sönderfräta des barm.

MÅRTA BANER.

Olyckliga! så följ dit din förtviflan leder.
Förkasta mina råd, förakta Himlens magt —
Ej nog utaf den blygd du för dig sjelf bereder:
En an skall dela den — Din makas namn, hans heder,
Hans lugn är i din vård. Glöm alt . . .

EBBA BRAHE.

Hvad har du sagt? —
Min maka... Skulle jag hans namn en skugga gifva? ..
Han delta i det straff . . .

(Med styrka.)

Du uplyst har mit val.
Jag blott olycklig var — Jag skulle nedrig blifva —
Vålan! jag lefva vill —

(Lägger handen på hjertat.)

Och dölja här mit qval.

(I det samma ser man Konungens slup landa. En myckenhet folk skyndar ned til stranden.)

CHOR AF FOLKET, *på afstånd.*

Vunnen är striden,
Vår Konung är här!
Segren och friden
I famnen han bär.
Lyckliga Sverge! din Konung är här.
Din Konung är här.

EBBA BRAHE.

Förskräckliga möte!
Ach fins ingen stig
Til grafvens sköte,
At dölja mig?

TREDJE SCENEN.

GUSTAF ADOLPH. L. SPARRE. DELA-GARDIE. FOLKET. DE FÖRRA.

CHOR AF FOLKET.

Hjelten var ung,
Ej farorne ringa:
Men med hans klinga
Föll döden tung.
Lyckliga Sverge! gläd dig och sjung:
Lefve vår Kung!
Lefve vår Kung!

GUSTAF ADOLPH.

Mit Folk, mit trogna Folk! jag eder sällhet röner,

Jag eder kårlek har — hvad jag mig lycklig ser!
Men glömmen ej den Gud, som stridens framgång krôner;
I Templens helga rum hans dyrkan kallar er.
(De gå.)

DELAGARDIE *til Gustaf Adolph.*

Han ock min svaga hand, til redskap af er åra,
Med segren gynnat har — Ej mer skall Sigismund
Til Gustaf Adolphs Thron fôrmåtna anspråk båra —
Men om den ringa tjenst jag bordt min Kung fôråra..

GUSTAF ADOLPH.

Omfamna mig, min vån! — Från denna sålla stund,
Begår, alt lofvas dig. Man genom dig skall låra,
Om jag belôna vet de tappra i mit Land!

DELAGARDIE.

Hvad lôn kan jag ånnu begåra?
Och åger jag ej alt med Ebba Brahes hand?

EBBA BRAHE *afsides.*

Hvad olycksdjup omkring oss svåfvar!

GUSTAF ADOLPH.

Des hand! Hvad har jag hôrt?

EBBA BRAHE.

Hvar år jag!

GUSTAF ADOLPH, *til Ebba Brahe.*

Du mig ser ..
Du återfinner mig, olyckliga! och båfvar!

EBBA BRAHE.

För sent - o Gud! för sent! - Ach! fråga mig ej mer.

DELAGARDIE, *bestört.*

Min lyckas höjd . . de band som våra hjertan para . . .
Vår bröllopsfest ... min Kung, hvad kan er okåndt vara?

GUSTAF ADOLPH *förtviflad.*

Grufliga ljus! förrådliga ord!
Förlorad, föraktad, bedragen,
Hvi hann jag at lefva den dagen,
Då, grymma! din falskhet beredde mit mord?

(Til Delagardie.)

Och du, som förmåtit
Din lydnad förgåtit,
Förskråcks för din lott!
Förskråcks! jag skall hämnas!
Det straff som dig åmnas,
Skall upnå dit brott.

DELAGARDIE, *med vårdighet.*

Min Kung, jag visste ej förskråckas,
När mot er fiende jag i en slagtning drog.
Nu, jag er vrede ser — min fruktan skulle våckas,
Om Gustaf Adolph lårt, at straffa utan fog.
Jag kånner intet brott — Okunnig om den låga,
Som hemligt i ert hjerta bodt,
Min kårlek, oförståld, en önskan kunnat våga,
Som, gillad af er mor, ert bifall åga trodt.
Sjelf gick hon at min brud til altaret ledsaga,
Sjelf knöt hon der vårt helga band.

(Til Ebba Brahe.)

Ach grymma! om din ed var tvungen at bedraga,
Om ej dit hjerta följt med gåfvan af din hand,
Om trolös mot din Kung... Olyckliga du gråter!
Jag ser mit straff — jag ser hvem af dig älskad var,
Hvem af dig älskad är — Men löftet går ej åter,
Den ed står evigt fast, som du mig svurit har.

TRIO.

GUSTAF ADOLPH.

O Gud! jag skulle älskad vara?

EBBA BRAHE.	DELAGARDIE.
Ack! grymme! om du älskad är!	Hvad blygd! Han ännu älskad är!

GUSTAF ADOLPH.

Jag går at än din hand försvara.

DELAGARDIE OCH EBBA BRAHE.

Hvad brottsligt hopp! hvad blindt begär!

GUSTAF ADOLPH.

Du tilhör mig — Vid tro och heder!
Vid Himlars Gud! du tilhör mig.

EBBA BRAHE.

En grym förtviflan dig förleder.

DELAGARDIE.

En brottslig kärlek villar dig.

TILSAMMANS.

DELAGARDIE, E. BRAHE.	GUSTAF ADOLPH.
Har du förglömt de helga eder,	
Som (Delagardie / Ebba Brahe) svurit mig?	Svor du ej mig de första eder?
	Ur deras band hvem löste dig?

GUSTAF ADOLPH.

Om våld och list din frihet tvinga,
Har Himlen sanningen befallt.
En ed år svag, et lôfte ringa,
Der hjertat, kårleken år alt.

DELAGARDIE.

Min Kung, betånk dock at min maka . . .

EBBA BRAHE.

Min Prins, fôrgåt ej at min man . . .

TILSAMMANS.

GUSTAF ADOLPH.	DELAGARDIE, E. BRAHE.
Han år det ej. Alt går tilbaka.	En helgad ed går ej tilbaka.
Alt åndars bör, alt åndras kan.	Oss döden endast skilja kan.

GUSTAF ADOLPH.

Se, lagen sjelf din boja bryter . . .

EBBA BRAHE.

Men hedern ån en boja lagt;
Men hedern, som ej tånksått byter,
År ôfver din och lagens magt.

GUSTAF ADOLPH.

Hvad, grymma, grymma! har du sagt?

EBBA BRAHE.

Hvad dig dit egit hjerta såger;
Du der den hôgsta domarn åger,
Och mins! han tål ej dit fôrakt.
Om af den eld, som fôr dig brunnit,
Du ej et ådelt uphof glômt,
Men ock din Krona vårdig funnit

Den du dit hjerta vårdig dömt:
Såg, bör hon nu sin pligt försaka,
Nu trampa årans lag, nu trotsa Himlens bud? —
Nej känn hos Delagardies maka
Den dygd du vördat har hos Gustaf Adolphs brud.

GUSTAF ADOLPH.

Stolt är din själ, min Ebba — stor din styrka —
Ach, alt för stor, o blygd! — för mig.
Jag, svage, se din dygd! blott undra, se och dyrka! . .
Nej nu, min Ebba, nu . . .

EBBA BRAHE.

Hvad vill du?

GUSTAF ADOLPH.

Glömma dig,
Och dö —
Farväl! jag går, at evigt rycka
Din bild, med hjertat, ur mit bröst.
Må Himlen vaka för din lycka;
Må dina dygder bli din tröst!
Men när mig grafvens skuggor trycka,
Glöm ej min sista afskeds-röst.

FJERDE SCENEN.

BONDFOLKET FRÅN ÖLAND. DE FÖRRA.

GUSTAF ADOLPH.

O Gud! ännn ej nog! — ännu mit mod försökas!
Och smärtan af min död med nya plågor ökas!

SEXTUOR, *blandad med Choren.*

FADREN OCH BEGGE BRUDPAREN.

Vår glada önskans vundna mål
Oss än en lycka velat spara:
At se vår Konung lycklig vara,
At se och dyrka des Gemål.

CHOR.

Lefve vår Kung, med sin Gemål!

GUSTAF ADOLPH.

Alt är förändradt, mina vänner;
Min Ebba jag förlorat har;
Jag ingen glädje mera känner,
Jag är olycklig —

FADREN OCH BRUDPAREN.

Ni! vår Far,
Vår goda Kung, olycklig blifva!
Då fins för oss ej sällhet qvar.

CHOR.

Åt hvem bör Himlen sällhet gifva,
Om han åt er förnekad var?

GUSTAF ADOLPH.

Mit bröst, förtvifladt af sin plåga,
Har endast döden öfrig än.
För Sverges Hår, i stridens låga,
Jag går at trotsigt söka den.

FÄDREN OCH BRUDGUMMARNE.

Nej, lef at vårda våra öden!

BRUDARNE.

Vår goda Kung, förskjut oss ej!

GUSTAF ADOLPH.

Mit hjerta söker endast döden.

ALLA FEM.

Ni skulle dö? — Ach nej, ach nej!
I Himlens namn, förskjut oss ej.

EN BRUDGUMME.

Hvem skall vår lefnad lycklig göra,
Om ni, vår Far, oss öfverger?

FADREN.

Vill ni med sorg i grafven föra
Et trogit folk, som dyrkar er?

CHOR.

Nej lef, at Sverge lyckligt göra,
Och låt { des sällhet / vår kärlek } trösta er.

GUSTAF ADOLPH, *hänryckt.*

O syn af vällust! syn af smärta!
Nu — känner jag mig Kung, nu stiger detta hjerta!

Du kårlek fór mit Rikes vål!
Du helga nit fór Thronens åra!
O himlakraft! o Hjeltars låra!
Lif af mit lif, sjål af min sjål!
Kom du, min svaghet at fórdrifva,
Hój du min dygd, stårk du mit mod,
At Sverges kårlek vårdig blifva,
Och vård de store Wasars blod!

Mit óga ópnadt år; jag lyder ódets vilja.

(Til Delagardie.)

Jag Ebba Brahe ålskat har:
Och Himlen vet - den stund som skall oss evigt skilja,
Om nånsin mera kår hon fór mit hjerta var.
Men offret måste ske — Ån mer, at sjelf fórsaka
Den rått jag til dess kårlek bar,
Min vån, tag af min hand, min egen hand, din maka!-
Om nyss, af Ebbas ålskare
En afvundsvård rival, du fått min vrede róna,
Skall Gustaf Adolph nu med taksamhet belóna
Sin vån, och Polens Segrare.
Den, som min Thron befåst, som vidgat Sverges åra,
Bland stridens Hófvidsmån år fórsta rummet vård —
Var Svea Rikes Marsk —

(Han ger honom sin vårja.)

Och mottag detta svård,
At til et evigt prof utaf min aktning båra.

DELAGARDIE, *på knä.*

Min Kung! min Kung! din nåd, dit ådelmod
Ej gäldas kan med alt mit blod.

(Stiger op.)

Fiender, bäfven! förskräckens, mot mig strida!
Nu, nu lyfts min arm til Hjeltars banesår.
Det svärd, Gustaf Adolph har fästat vid min sida,
Fästar ock Segren för evigt i mit spår.
Fiender, bäfven! förskräckens, mot mig strida!
Nu, nu lyfts min arm til död och banesår.

TRIO MED CHOREN.

GUSTAF ADOLPH, *til Delagardie och Ebba Brahe.*

Lefven sälle af er låga,
Nöjet följe dygdens stig!

DELAGARDIE OCH EBBA BRAHE.

Store Kung! i vår förmåga
År, at blott beundra dig.

CHOR AF BONDFOLKET.

Milde Kung! i vår förmåga
År, at blott välsigna dig.

ALLA *ömsom och tilsammans.*

G. ADOLPH, *til Delagardie.*	DELAGARDIE.
Glöm min vrede. *(Til Ebba Brahe.)* Glöm den plåga,	Glöm min djerfhet; glöm den plåga,
Som min kärlek kostat dig.	Som min lycka kostat dig.

EBBA BRAHE.	CHOR *af Bondfolket.*
Glöm min svaghet, glöm din låga,	Mins vår ömhet, glöm den plåga,
Och de svek som snärde mig!	Som din seger kostat dig.

GUSTAF ADOLPH *til Bondfolket.*

Du, hvars tårar frälst min åra,
Trogna folk din sorg förgåt.
Tolka nu de nöjens låra,
Som ledsaga Hymens fjåt.

CHOR AF BONDFOLKET.

Sjungom, glade, nöjets åra!
Nöjet följer Hymens fjåt.

(Ballet.)

FEMTE SCENEN.

EN HÅROLD, MED VAKT, PAGER OCH ESTAFFIERS. DE FÖRRA.

HÅROLDEN.

At glansen ånnu mer utaf den dag förhöja,
Som fiendernas flykt och Gustafs åra såg;
Och med en hårmad strid förnöja
De unga Hofmåns tappra hog,
Som ån på krigets ban ej fått sin tåflan röja:
Vår Drottning har befallt, at hår, på Göthiskt vis,
Et Riddarspel skall anståldt blifva,
Der hon, med egen hand, vill et förordnadt pris
Åt segervinnarns mandom gifva.

Gån, unge Hjeltar! rusten er,
At tåfla i de bardalekar,
Der striden sina faror nekar,
Men segren lika åra ger!

(Man ser Drottningen komma utur Slottet, följd af sit Hof, för at från en på Fästningsvallen upbygd Thron beskåda Tornerspelet, som strax börjas. De Göthiske och Romerske Riddarne tåfla i flere slags krigsöfningar, hvarefter Drottningen utdelar priser åt Segervinnarne, och en allmän Ballet slutar Spectaklet.)

DROTT-

DROTTNING CHRISTINA,

DRAME

I

FYRA ACTER,

MED

SÅNG OCH BALLETTER.

UPFÖRD AF KONGL. DRAMATISKA THEATREN.

Denna Drame upfördes för första gången af det Kongl. Hofvet på Gripsholms Slott 1785. Den har blifvit författad efter förelagd plan, och tryckt på Nådig befallning. Man anser för skyldighet at tilkännage detta; mer för at ej tilegna sig en oförtjent ära, än at icke bli ansvarig för de fel man ej ägt i sin magt at rätta, och kanske mindre i sin förmåga. Et ibland dessa, lätt för hvar och en at med blotta ögat anmärka, är den aldeles oformliga skilnad i vidd emellan de tvenne förra och senare Acterne. Minst har det undfallit den odödlige Författaren til *Siri Brahe*, och *Helmfelt*; Piecer, som ej mindre til plan än utförande, äro en Mästares alster. Hvad *Christina* angår, var den i början ej ämnad för en allmän Theater; men blott til et enskildt nöje inom et Hof, der et visst inskränkt antal af Spelande äfven tvungit til lika inskränkning af Personernes i Piecen, och at upoffra des möjliga högsta förtjenst af Dramatisk handling, åt förtjensten af några Roler, jemte Féternes och Ballettens.

PERSONERNE.

CHRISTINA, Svea Rikes Drottning.

Fröken EBBA SPARRE, hennes Vän och Förtrogna.

CARL GUSTAF, Drottningens Cousin, Pfaltz-Grefve til Rhen, Generalissimus för Svenska Arméen i Tyskland.

AXEL OXENSTJERNA, Grefve til Södermöre, Sveriges Riks-Canceller.

MAGNUS GABRIEL DELAGARDIE, Grefve til Leckö, Svea Rikes Råd, älskad af Drottningen, och förlofvad med Maria Euphrosina.

LEONHARD TORSTENSSON, Grefve til Orttala, Svea Rikes Råd och Fält-Marskalk.

MARIA EUPHROSINA, Prinsessa af Pfaltz, Carl Gustafs Syster.

SCHLIPPENBACH, Capitaine af Gardet.

SEGREN.

EN HERDINNA.

EN HERDE.

Flere Generaler från Arméen i Tyskland.

Herrar och Fruar af Christinas Hof.

Drottningens Pager.

Delagardies Pager.

Vakt.

Scenen är i Stockholm.

DROTTNING
CHRISTINA.

FÖRSTA ACTEN.

Theatren föreställer Delagardies Trågård, nu varande Kungs-Trågården, tilredd för en Högtid, som han ämnat Drottningen.

FÖRSTA SCENEN.

CARL GUSTAF. TORSTENSSON.

TORSTENSSON.

Prins! tillåt at en vän, at en af Statens vänner
Förklarar er den fröjd, som Fosterlandet känner,
At sluta få på nytt i öm och tacksam famn
En Hjelte, vård sit blod, vård Sverge, och sit namn.
Ja, Prins; det är af er, af edra tappra händer,
Som freden återförs til dessa glada stränder;
Det är åt eder dygd, er rådighet, ert mod,
Som Sverge skyldigt är sit öfverblefna blod.
Nog detta ädla blod Germaniens slätter fårgat,
Och Svea segrens frukt med tysta tårar bårgat:
Med lagren i sin skrud, men såret i sit bröst,
Hon up til Himlen höjt en daglig klagans röst;
Til Himmelen som, rörd utaf des ömma böner,

Och hedrad af det mod som styrt des tappra söner,
Den fred med eder hand, til hennes sällhet, knöt,
Som Gustaf Adolphs svärd, för hennes ära, bröt.

CARL GUSTAF.

Hur ärofullt för mig, om jag mig smickra torde,
At jag af Torstensson et bifall vinna borde;
Af dig, du tappraste bland Sverges Höfvidsmän;
Dig, Gustafs första Råd, och Gustafs första vän!
Men du har nämnt hans namn., och du berömma vågar
Det nit, det svaga mod, som hos en yngling lågar;
Men du har följt hans fjät., och vill, at utan blygd
Jag höra skall mit lof, vid hugkomst af hans dygd..
At up til hans förtjenst jag skulle ögat höja;
Och straxt i stoftet ej min låga hjessa böja —
Ach! dessa svaga prof utaf et vanligt mod,
De ringa farors rön som föga kräft mit blod,
De lätta segrars vinst som han min svaghet åmnat..
Hur långt ifrån hans höjd de mig til afstånd lämnat!
Och hvad de matta lof, som krönt min äras vår,
Med tystnad häpna bör vid glansen af hans spår! —
Du, som bland store Män det främsta rummet äger,
Stor uti fredens lugn, och stor i krigets läger;
Hvars namn til Elbens strand en helig fruktan bår,
Hvars minne hos dit folk med tårar dyrkadt är;
Som högst på Årans thron i Evighetens tempel
Är Hjeltars, Konungars, och menniskjors exempel!
Hvi lefver du ej mer? -- Hvi blef en brottslig verld

Mer verkan af din hämd än af din mildhet värd?
Det tilhör endast dig de storverks framgång stöda,
Som ingen an än du i tankan vågat föda:
At jämna Kungars magt; at skipa Folkens rätt;
Och ljus och frihet ge åt menskjors tänkesätt.
Ach! om min unga själ, af Gustaf Adolph danad,
Af Gustaf Adolphs röst til stora bragder manad,
Så snart ej blifvit dömd, at sakna vid hans död
Sin eftersyn, sin far, sin ledare, sit stöd . . .
Kan hända då en dag mig kunnat värdig göra
At uppå stridens fält hans tappra härar föra,
Då i den höga krets, dit lyckan bragt mig opp,
Ej styrkan vägrat sig åt mit förmätna hopp;
Kan hända då en gång jag kunnat återbära
En mera önskad fred för Sverges och min ära;
Kan hända... O min Kung! förlåt, at några dar
Jag hyst den djerfva håg, at blifva hvad du var.

TORSTENSSON.

Af en så ädel håg man frukten har förfarit:
Var endast hvad ni är, at bli hvad Gustaf varit.
Uti den djupa sorg, hans saknad eder ger,
Ni endast hans förtjenst, men ej er egen, ser.
Så mycken tacksamhet des större fordran röjer;
Så mycken blygsamhet ert värde dubbelt höjer:
Men dygden, för at se alt hvad hon våga bör,
Är skyldig sig den rätt, som hon åt andra gör.
En dåre, vid sit lof, med undran sig betraktar;

Den stolte kräfver det; den svage det föraktar;
Men hjelten pröfvar än, sen han det vunnit har,
Om det af sanningen förtjensten egnadt var.
Ja, Prins, ni glömmer er; men tro, at edra Vänner,
At Ryktet, at er Här, at Sverge eder känner;
At Sverge mot er dygd och mot sin tacksamhet
Ej någon mindre lön fullkomligt svara vet,
Ej någon mindre skänk er åra värdig finner
Och värd det ädla blod i edra ådror rinner,
Än sina Kungars thron, med deras dotters hand.

CARL GUSTAF.

Christina, min Gemål?... Hvad hopp! hvad sälla band!
Ach Torstensson!... så läs uti mit öpna hjerta,
Och se min hela själ, des ömhet och des smärta:
Jag älskar — Ja, min vän, ifrån den första dag
Då ögat skåda fick de rörande behag,
De dygder och de ljus, som Gustafs dotter pryda,
Svor kärlek i mit bröst, at hennes lagar lyda..
Svor äran i min själ at bli des ömhet värd.
Om sen jag någon gång har lyft et fruktadt svärd;
Om Sverges fiender för mina vapen vikit,
Och sällan segrens Gud min hand i striden svikit;
Är alt min kärleks verk: alt, frukten af hans magt,
Och af de dygders frön han i mit hjerta lagt.
Än, jag bekänna bör, de ej det värde hunnit,
At til en spiras arf jag något anspråk vunnit;
Men om, en lycklig dag, utaf min Drottnings blick

Jag et förvissadt hopp om min belöning fick...
Nej, intet mål är satt för hjeltarnes förmåga,
Dit ej min djerfva fot med framgång skulle våga;
Mit hjerta vittnar det: jag skulle värdig bli
Christina, och des thron.

TORSTENSSON.

Och hvarför tviflar ni —
Vår unga Drottning ren den sälla ålder hinner,
Då kärlek öppen väg til våra hjertan finner:
Des egen säkerhet, des huldhet för sit Land,
Des pligter mot sin börd: alt fordrar at des hand,
Des hjerta och des thron en värdig maka lämnas:
Och hvilken, om ej er, bör detta valet ämnas?
Er, som på dubbelt vis beskyldad med des ätt,
Af Wasa blodets band och Wasa dygders rätt,
Har stadgat hennes magt och utbredt hennes ära,
Ja, Prins; då er förtjenst, då Politikens lära,
Då Folkets röst . . .

CARL GUSTAF.

Min vän, hvad tjena de väl til,
Om icke hjertats Gud mit anspråk stödja vill?
Det var en tid, kanske mig hoppet smickrad gjorde,
Då til min rena eld jag hennes bifall spörde;
Utaf en blick, et ord som på des läppar log,
Min ömhet et bevis utaf sin framgång tog;
Men, långt från henne skild, hvad hopp bör jag väl våga
At tiden icke släckt en svag och nysstånd låga?

At böjelsen ej sen en mera lycklig skänkt
Det hjerta, som mit mod, mit svärd förtjena tänkt? —
En syster, i hvars sköt min vänskap anförtrodde
De ömma lågors vård, hvaraf mit lugn berodde;
Hvars öga, upmärksamt på målet för mit väl,
Har sänkt en uplyst blick uti Christinas själ...
Se här det grymma ljus, som hon mit hjerta gifvit;
Se, hvad des egen hand til min bestörtning skrifvit,
Och döm, om jag har hopp.

(Ger honom et bref.)

TORSTENSSON *läser.*

"Olyckelige Bror!
"Om du min vänskap vet, om du min oro tror...
"Carl Gustaf du är glömd; din syster är bedragen.
"Kom, skynda: innan kort lär Stockholm se den dagen,
"Då Delagardie . . ."

(Han ger brefvet tilbaka, och fortfar med harm och bestörtning.)

Nog. Jag redan uptäckt ser,
Hvad jag af harm och blygd har velat dölja er.
Ja, det är sant, min Prins: glömsk af sin egen heder,
Och af de hjeltars blod hvarfrån hon härkomst leder,
Christina villad, svag, med säkra tecken röjt
At kärleken des bröst för denna yngling böjt:
Men om ni Rådets nit, och Adelns högmod känner,
Och Statens hufvudmän, och edra egna vänner,
En Oxenstjernas drift, en Brahes vaksamhet,
Och våra Lagars kraft, och Ständers myndighet;

Så tro ej, Prins, tro ej, et upsåt framgång vinner,
Som af så mångas rätt förenadt motstånd finner.
Jag sjelf — jag glömmer ej et nära slägtskapsband,
Och at en öm, en kär, en dygdig makas hand
Är Delagardies skänk — men om han, nog förmåten,
Nog af sin börd, sit stånd, sin trohetspligt förgåten,
Til sjelfva Thronens höjd sin åtrå sträcka tör...
Jag svär vid denna Thron, hvars väl mig ypperst rör;
Vid detta svärd, som drogs des heder at försvara;
Vid Gustaf Adolphs stoft, och Fosterlandets fara:
Jag sjelf den första blef, som fordrade hans blod,
At hämma det förderf som Sverge förestod —
Men, Himlen vare lof, des vrede skall ej kräfva,
At på så våldsamt sätt et nesligt anslag häfva;
Och kärleken, bestört, oss sjelf et medel bär,
Som vida mindre grymt men lika säkert är.
Ni sjelf från längre tid, med hela Hofvet, funnit
At Delagardies bröst för eder syster brunnit;
Ni vet — des egen hand er derom visshet gett —
At hon hans ömma eld med hemligt nöje sett;
Och båda i sitt hopp en lycka säker trodde,
Som på et bifall blott af hennes far berodde:
Men han, hvars klokhet valt en annan pröfningslag,
Som för sin dotters börd, des dygder och behag
Trodt högre ödens lott af Himlen ämnad vara,
Från tid til annan dröjt at sit beslut förklara.
Nu, då han håpen ser en allmän faras hot,

Han med sit bifall sjelf går Delagardie mot;
Och Delagardie, glad, med vördnad, men med tystnad..

CARL GUSTAF.

Jag ser det, Torstensson: hans djerfva ärelystnad,
Som inga hinder tål, som inga gränsor vet;
Den tvekan han förspört; hans egen flygtighet:
Alt bådar mig hans svar; alt säger, at til råga
Af vår förnedring —

TORSTENSSON.

Hvad?.. Ni tror, han skulle våga
Et afslag ge? — Ni tror, at på så nesligt sätt
Han glömma kan sig sjelf, sin vördnad för er ätt,
Och känslan af den blygd som brottet sig bereder,
Och faran af den hämd som gifs en sårad heder...?

CARL GUSTAF.

Hvad nedrigt fins, som ej för purpurn vågas kan?
På steget til en Thron, hvem bör väl frukta...?

TORSTENSSON.

Han —
Än, på så slipprig ban, kan snart en afgrund brista,
Och detta djerfva steg bli af hans lif det sista.
Se der, hvad han med skäl ännu befara bör;
Men ock ännu — mig alt derom förvissad gör —
Skall kärleken hans fot förderfvet undandraga,
Och i et villadt bröst sit välde återtaga.
Hvad säger jag? Han sjelf, i samråd med er far
I dag på dessa rum en högtid anstält har,

At bifall til sit val af Drottningen begåra.

CARL GUSTAF.

Men om i dag des hand, om högsta magt och åra
En storsint yngling bjuds, mon han den vägra kan?
Mon han den vägra vill? då han et medel fann,
At til sin lydnads pligt et brottsligt högmod tyda?

TORSTENSSON.

Men hvarför endast råd af eder fruktan lyda?
En ålskarinnas syn bedrages icke lått;
En Drottning åga vill et hjertas hela rått;
Och tro vid minsta skymt utaf en delad låga,
Christina blygas skall at mer sin svaghet fråga:
Harm, högmod, heder, pligt ... Men tiden inne år;
Man kommer ... Det år hon.

ANDRA SCENEN.

CHRISTINA. DELAGARDIE. MARIA EUPHROSINA. FRÖKEN SPARRE. HOF-FOLKET, *klådda til Herdar och Herdinnor.* DE FÖRRA.

CHRISTINA, *afsides med bestörtning.*

O Gud! -- Carl Gustaf här!
Hvad oförmodad syn! Hur grymt år jag bedragen!
Hans ankomst .. Bör jag tro ..? Just nu .. på denna dagen! —
Men röjom ej vår harm.

CARL GUSTAF.

Min Drottning! om den flit
Som skyndat mina steg, om et fördristadt nit
Bör kunna smickra sig at ej förtörna eder;
Så tillåt, på den fest man egnar til er heder,
En frände för er fot sin vördnad lägga ner.

CHRISTINA.

Den ärofulla fred er ankomst återger,
Er vishet, edert mod at Sverges härar föra,
Vår skyldskap... alt, min Prins, bör er försäkrad göra,
At jag med glädje ser en hjelte och en vän.
Oss nöjet samlat har: et enda feltes än
I all den sälla ro, som denna dagen gifver:
Ni kom – Från denna stund vår fröjd fullkomlig blifver.

Drottningen ger tecken åt Delagardie, at börja fêten. En Quadrille af Fångar, från flere eröfrade Länder, kommer först at omgifva henne. De anföras af

SEGREN, *som lemnar Drottningen en Lagerkrans.*

Recitatif.

Af tio vundna länders lydnad
Prinsessa, för din fot jag dessa vittnen bragt.
Der skönhet gifver lag, der mildhet öfvar magt,
Är lydnan utan tvång, och bojan blott en prydnad.

Aria.

Lagren, den jag dig förärar
Drottning, värdig är dit mod:

Hundra nederlagde hårar
Hafva stänkt den med sit blod.

Afund hemsk i stoftet dignat,
Agget lågst i afgrund flytt;
Friden glad den hand välsignat,
Som gaf jorden lugn på nytt.

Vån och ovån nöjdt tilhopa
Sjunga til en Drottnings lof,
Stor och fruktad kring Europa,
Öm och dyrkad vid sit Hof.

(Håruppå anlånder en annan Quadrille, af Herdar och Herdinnor.)

EN HERDINNA, *som anför Quadrillen, lemnandes Drottningen en Bouquet.*

Recitatif.

O Drottning! då en håpen verld
Til offer åt din magt et dyrbart rökverk tånder,
Är denna ringa skånk af menlöshetens hånder
Dit hjerta mera kår, din godhet mera vård.

Aria.

Vet, de blommor vi förära,
Våxte nyss i dina spår;
Kårlek med en ömhetstår
Gick at deras ungdom nåra;
Nöjet bröt dem, Hoppet spår
At en Drottning dem vill båra.

Glade, se de utan harm
På din hjessa Lagrens åra;
All den sällhet de begåra,
Är at vissna på din barm.

Deras fågring och behag
Af din skönhet bortskymd blifver;
Deras fågring, spåd och svag,
Föds och flyktar på en dag:
Men den glans dig Åran gifver
Trotsar vanskligheternas lag.

(Drottningen ger Bouquetten åt Fröken Sparre och behåller sjelf Lagren.)

CHRISTINA *til Delagardie.*

Hvad detta ädla skämt mig smickrar och förnöjer,
Och hvad des uphofsman behag och snille röjer!
Men gå, förgätom ej, at under skuggan gömd,
Plär glädjen trifvas bäst, der vördnaden är glömd.

(Drottningen och Fröken Sparre, båda lika klädda, masquera sig, taga hvarandra under armen, och göra en kort tour under det Balletten fortsättes. Christina ger Lagerkransen åt Fröken Sparre, som lemnar Bouquetten åt Drottningen. Detta byte gör, at man misskänner dem. De komma tilbaka masquerade. Fröken Sparre fäster Lagren på Carl Gustaf och bjuder honom at dansa. Han tager henne för Drottningen. Delagardie står på framscenen demasquerad. Balletten slutas med en slags långdans, som Fröken Sparre med flit leder utom Theatren, för at lemna Drottningen tilfälle at tala med Delagardie.)

DELA-

DELAGARDIE.

O Drottning! tillåt mig, den håpnad uppenbara
Som vid en fråndes syn . . .

CHRISTINA.

Nej, frukta ingen fara.
Carl Gustafs återkomst ej hindrar mit förslag.
Christina ålskar dig; Christina år ej svag.
I morgon hennes hand på Delagardies hjessn
En Krona-fåsta skall. I morgon . . .

DELAGARDIE.

Ach Prinsessa!
Ert stånd . . . min ringhet . . .

CHRISTINA.

Gå! jag ingen fördom hör;
Och kårlek jåmnar alt hvad börden olik gör.

(Balletten kommer tilbaka. Fröken Sparre demasquerar sig då hon slutar dansen, och lemnar Carl Gustaf helt förvånad öfver sit misstag. Christina, som åfven demasquerat sig i detsamma, går emot Pfaltz-Grefven och såger med et fint och tvetydigt skåmt:

Hvad håpnad! -- Bör jag tro, ert öga sig bedragit,
Min Prins? -- Men trösta er: den irring er betagit,
Har lemnat i mit rum en skönhet och min vån:
Den hedrar eder smak, och jag förlåter den.

(Til sit Hof.)

Men ren i våra fjåt sig daggens droppar gjuta,
Och skuggan bjuder oss at våra lekar sluta.

Jag går — Men, til en pligt mot tacksamhetens lag,
At aldrig glömmas må så glad och lycklig dag,
At år från år des namn må i odödlig ära
Til min förtjusta själ en ljuflig hugkomst bära,
En Orden stiftas skall i afton af min hand,
Dit vänskap kallar er, at prydas med des band.

TREDJE SCENEN.

DELAGARDIE, *ensam.*

Hvad stridande begär uti mit hjerta råda!
Hvad ära! men hvad brott! — Hvad höghet! men hvad våda!
Bland hundra känslors bud, bland hundra pligters tal,
Hvad bör jag välja? - Jag? . . . Och äger jag et val? -
Christina har befallt: nej, jag ej tviflar mera;
Min enda pligt är den, at lyda — och regera.
Ja, Thronen väntar mig. För et så ädelt hopp
All svaghet vika bör, alt vekligt offras opp.

ANDRA ACTEN.

Theatren föreställer en Sal på Slottet.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. FRÖKEN SPARRE.

FRÖKEN SPARRE.

Nej, jag er ej förstår — Ung, dyrkad, stor i åra,
Stor uti magt, i alt hvad dödlige begära,
I alt hvad Himmelen åt dygderne förär,
Hvem kan väl lycklig bli, om ni ej lycklig är?
Men denna qväfda suck, och dessa tysta tårar...
Nej, något hemligt qval, min Drottning, eder sårar,
Och ni fördöljer det — och döljer det för mig!

CHRISTINA.

I denna klagan ... ach! hvad oskuld röjer sig!
Van, ifrån barna-år, at om mit hjerta råda,
At känna des begär, des alla tankar skåda,
Kan hända i min blick du redan läsa bordt
Det våld, som kärleken på mina sinnen gjort.
Men ögat kan ej se, hvad ej i hjertat varit:
Man gissar ej de qval, som man ej sjelf förfarit;
Och i det sälla lugn, som skyddar dina dar,
Dig kärlek blott ännu til namnet kunnig var.
Så lär då af mit tal at känna des förmåga,
At flykta för des ro, och bäfva för des plåga —
Uti de spåda år, då ledd af menlöshet

Man ej af bördens rått och lyckans fördom vet,
Då man sig jämlikt tror alt hvad ens tycke vinner,
Och man ej älska blygs hvad man behagligt finner;
Då var det, som min själ bland lekar tagit an
En böjelse, hvars namn, hvars följder jag ej fann.
Omsider, men försent! jag faran känna lärde,
Och djupet af et sår som jag med vällust närde;
Försent, då ren det gift, jag i mit hjerta bar,
En del utaf mit lif, utaf mit väsen var.
Et varnande förnuft förgäfves förestålde
Min lågas veklighet, och mina pligters välde,
Och skilnaden, af börd och lyckans oförrätt,
Emellan Wasars blod och Delagardies ätt.
Förgäfves ärans röst min kärlek brottslig dömde:
Jag Delagardie såg... och hela verlden glömde.
Hvad säger jag? — Mon sjelf ej äran gilla bör
Det val, som kärleken utaf förtjensten gör?
Förnuftet! visar det en rätt, som mera väger
Än den behag och vett och dygd och snille äger,
Än Delagardies rätt til Thronen och min hand?
Och har jag då en Thron, regerar jag et Land,
At vid en makas val den frihet sjelf beröfvas,
Som af den ringaste bland mina landsmän öfvas? —
Odrägeliga tyngd af en förhatlig magt,
Som känslor och natur til tvång och tystnad bragt!
Är pligten af mit stånd, at andras väl bevaka?
Och lönen för mit nit, at egit väl försaka?

Hvad är, om ej et stolt, et gäckadt slafveri,
Den magt, som nekar mig at kunna lycklig bli?
Nej, jag ej skyldig är min sällhet åt min ära,
Och mina dagars lugn åt Politikens lära;
Åt detta falska band, som Adeln nödigt fann
Til jämvigt mot sin Kung, och jämvigt mot hvaran.
Nej, tiden inne är, at detta tvång förstöra,
Och mot et storsint Råd mit välde stadgadt göra,
Och med et enda steg befordra til sin höjd
En Drottnings myndighet, en älskarinnas fröjd.
Det värf, som af en far med framgång börjadt blifvit,
Med oförsvagad hand jag til sin mognad drifvit;
Med nya länders vidd jag ökat Sverges magt,
Och nya segrars mängd til vundna segrar lagt.
Cæsarers stolta mod, af våra vapen krossadt;
Germanien, af min hand utur det ok förlossadt
Som Monarkiens rätt och Kyrkans frihet kränkt;
Den ära och det lugn jag nyss mit Rike skänkt . . .
Så många mödors frukt bör mig en borgen vara,
At Sverge för mit val sin lydnad skall förklara,
Då med en Svensk Gemål jag ädelt dela vill
En Thron, som genom arf och segrar hör mig till —
Men hvilken hatfull magt tycks sig et nöje göra,
Vid målet af mit hopp at des fullbordan störa!
En frändes återkomst! . . . Hvad omildt ödes skick
Har kallat honom hit på dessa ögonblick?
Gud! om han gissat har mit upsåt och min låga

Och Carl mit upsåt blott til sin fullbordan hastar.
Ja, på den Ordens-fest, som helgar denna dag,
Jag straxt förklara vill min kärlek ... och min lag.

ANDRA SCENEN.

CHRISTINA. CARL GUSTAF. Fröken SPARRE.

CARL GUSTAF.

Prinsessa! tillåt mig, för edra fötter båra
Germaniens hörsamhet och edra vapens åra:
För Sverges Riks-Armée den främsta Höfvidsman,
Jag säkrast om des tro och mandom vittna kan.
Om man af Härens mod en Höfdings värde dömmer;
Om man vid segrens vinst en Höfdings svaghet glömmer;
Om Himlen i min hand välsignat det baner
Som säkerhet och lugn åt Sverge återger ...
Ach Drottning! värdes då förutan vrede höra
Det hopp jag mig förtrodt, den bön jag vågar göra,
At af er ädla hand en lön må lemnas mig,
På den mit hela väl allena grundar sig.

CHRISTINA.

Hvad lön är i min magt, som uti värde våger
Mot den ert egit bröst i sina dygder äger? ...
Mot den at, segrande mot trenne Kronors magt,
På Roms förmätna Örn en evig boja lagt? ...

Mot den at, svigtande för hundra lagrars börda,
Europas tacksamhet och lof och undran skörda?

CARL GUSTAF.

Kanske på stridens fält jag någon åra nått . . .
Men lagren år ej nog för den et hjerta fått.
Det detta hjerta år, som nu med vördnad frågar
Om tiden för den lön, hvartil det stråfva vågar.

CHRISTINA.

Den böjelse, min Prins, jag eder yttra hör,
Som Drottning och er vån mig lika nöje gör.
Förmycket mån om mit och om mit Rikes båsta,
At ej i Sverges sköt för evigt söka fåsta
En slågt som, redan Svensk til blod och religion,
Försvarat har mit Land och stadgat har min Thron;
Jag sjelf med glådje går, at en förening yrka
Som eder sållhet gör, den stund han gör min styrka.
Ja, Prins, om eder blick, åt pragt och höghet kår,
En maka söka vill som Kungars purpur bår;
Så vet at, med det namn er segren redan låmnat,
Och med den höga plats jag er i Staten åmnat,
Ni föga finna skall en Kung, ehuru stor,
Som ej af edert val sin dotter årad tror.
Men, om för lyckans prål . . . som ej vår sållhet öker!
Ni hjertats sanna vål i lugnets trygghet söker;
Så vålj uti mit Hof: och ni skall finna der
Mer ån en skönhets hand, som eder vårdig år.

CARL GUSTAF.

Förlåt, om detta blod, som ej sit ursprung glömmer,
Et enda föremål min låga vårdigt dömmer,
Och om jag hoppas...

CHRISTINA.

Alt en Hjelte hoppas kan,
Hvars tapperhet och dygd Europas loford vann:
Och skulle ån ert val omkring de Throner svåfva,
Som nyss med våpnad arm ni tvungit har at båfva;
Skall sjelfva Roms Monark, den stolte Ferdinand,
Med glådje skånka er sin egen systers hand.
Men om et långligt hat all böjelse betagit
At slågtas med et hus, mot det ni vapen dragit;
Har Ånglands Kungablod, den vackra Henriette
Alt, hvad belöna kan en Hjeltes tånkesått;
Alt, hvad olycka, mod och dygder med sig föra,
At til fördubblad höjd en skönhet ålskvård göra.

CARL GUSTAF.

Mit hjerta vågrar mig, at se i dessa band
Hvad smickra bör en Prins förutan thron och land.
Maria nödigt har, sit anspråk högre båra
Ån til en Svensk soldat, hvars mod år all hans åra;
Och den allena rått til Stuarts dotter har,
Som fyllest mågtig år at håmnas hennes far—
Men vet, hvad åras höjd mig hoppet håldst bebådar,
Jag från Christina skild, den blott med afsky skådar;
Min möda och mit blod, jag offrat alt för er,
Och endast ni...

CHRISTINA.

Min Prins! jag eder tanka ser.
Det var då i mit Hof Carl Gustaf skulle finna
En skönhet, ypperst värd at på hans hjerta vinna.
Välan, förklara er: mit bifall hör er til.
Är det med Sparrars blod ni er förena vill?
Är det med Brahes slägt?

CARL GUSTAF.

Prinsessa! denna fråga
Mig fyllest säga bör, at för min dolda låga
Den lyckeliga stund ännu ej anländt har,
Då fritt jag yppa kan, åt hvem hon helgad var —
Förlåt, om endast nu jag til er omsorg leder
Et föremål, som rör en älskad systers heder:
Ert bifall, som man sagt, är alt hvad denna stund
Man ännu saknar sig, at fästa det förbund
Som Delagardies hand... Han kommer. Må hans böner,
Förenta med min röst ...

CHRISTINA.

Jag eder afsigt röner.
Alt, hvad er systers väl och edert egit rör,
Välan, min Prins! i dag det alt fullkomnas bör.
Er tilhör, med en djup och vördsam tystnad, lyda
Er Drottnings bud.

(Hon går hastigt bort.)

TREDJE SCENEN.

CARL GUSTAF. DELAGARDIE.

CARL GUSTAF.

Jag ser, hvad dessa ord betyda:
Jag ser då dagen ren förordnad til vårt fall,
Och dagen, då hon sjelf sin åra störta skall.
Ovårdige Rival! åt dig man då bereder
Den Thron jag med mit blod . . .

(Hastigt til Delagardie, som gör tecken at vilja gå.)

Dröj, Grefve! — Ni er heder
År skyldig et försvar — Det hot Christina fört;
Er tystnad vid en dom, som eder vålfärd rört;
Den köld ni visa tycks, at en förening vinna,
Hvaraf ni nog, kanske! bordt eder smickrad finna;
Den håpnadsfulla blick, hvarmed ni återsett
En vån, som råd och stöd åt eder kärlek gett . . .
Alt min förundran gör — ni ensam kan förklara
Hvad mig en gåta år.

DELAGARDIE.

Min Prins! hvad kan jag svara,
Som högre tala bör ån eder billighet?
Ni vet, om af en öm och lång beståndighet
Jag sökt mig någon rått til eder systers hjerta;
Om, svag i mit begår, jag skådat utan smårta
De hinder, som er far mot vår förening lagt —
Ach! hvarför var ej blott min lycka i hans magt? —

Men Prins, ni kånner sjelf om, skyldig at förbida
En Drottnings bud . . .

CARL GUSTAF.

Men ni! som, nårmst vid hennes sida,
Med låtthet finna bordt en våg til hennes själ;
Såg . . af en blick, et ord, har ni ej röjt de skål,
De undransvårda skål, som hemligt henne drifva
At ej en gunstlings val sit gena bifall gifva?

DELAGARDIE.

Om åt den sålla flock, som omger hennes Thron,
En större frihet gafs at nalkas des person,
Bör af så utmårkt nåd min vördnad dubbelt ökas;
Och ej, med brottslig blick, i hennes hjerta sökas
Hvad sjelf hon dölja vill.

CARL GUSTAF, *med spotskhet.*

Hur sållan fick man se
Så stor försigtighet åt kårlek rådslag ge! —
(med håftighet.)
Förmåtne! hoppas ej, at du min syn bedrager;
Jag vet hvad yrslas höjd din blinda själ betager:
Men råds! — Man har ej alt utaf en Drottnings nåd;
Och lyckan fordrar mer, ån endast öfverdåd.

FJERDE SCENEN.

DELAGARDIE, *ensam.*

Han hotar mig — Vålan! De sista band förstöras,
Hvaraf mit svaga bröst i tvekan kunnat föras.
Pligt! kärlek! tacksamhet! jag känner er ej mer:
Jag känner hämden blott, och nöjet som han ger.
Hvad fröjd, at sin rival från Thronen få befalla;
At se et trotsigt Råd för sina fötter falla;
Och dämpa med en blick af vrede och förakt
Den fega hopens knorr, den stolta Adelns magt!

(Oxenstjerna och Torstensson börja synas från fonden).

(Med häpnad.)

Hvad? — Desse store män, som för min åsyn röjas,
Jag skall då för min Thron se deras hjessor böjas!
En Oxenstjerna sjelf . . . .

(Riks-Cancelleren nalkas honom med en sträng och föraktlig upsyn.)

Hvad häpnad på mig rår!
O Himmel! vid hans blick all styrka mig förgår.

(Han går hastigt bort, bestört och förvirrad.)

FEMTE SCENEN.

OXENSTJERNA. TORSTENSSON.

OXENSTJERNA.

Han flyr — Det är en rätt, som tilhör dygdens vänner,
At brottet ren sit straff i deras åsyn känner.

Hvem? Han, vår Konung bli? Nej, tankan blott deraf
Bör väcka harm och blygd hos än den lägsta slaf.
Nej; om et hjerta, vant ar vörda dygd och ära,
Ej lärs at på en gång så mycken svaghet bära;
Jag rättvist hoppas bör, at från et nesligt fall
Christina än i dag med lätthet räddas skall.

TORSTENSSON.

Alt lyder hjeltens mod och patriotens ifver;
Men ej en qvinnas själ — och i det nit er drifver,
Råds, om med minsta ord ni mot des höghet bröt,
Hon hasta skall af hämd, hvad kärleken beslöt.

OXENSTJERNA.

Jag vet det: sanningen, at Prinsars syn behaga,
Har nödigt at sin färg af sjelfva smickret taga;
Men ödmjuk, bäfvande, och oviss om sin magt,
Tro mig, hon älskas blott den stund hon får förakt.
Det är i egen glans, i egen medfödd styrka,
Som hon sin helga rätt inför en Thron bör yrka;
Det är i sådan drägt i dag hon dristigt går,
At sprida ljus och skräck i veklighetens spår.
Hvad? skulle ej des röst Christinas hjerta röra,
At af en neslig eld sin ära offer göra;
Då från des första år jag ren med glädje röjt,
At fostran och natur des håg til dygder böjt?
Yr, häftig, flygtig, svag, hon icke frikänd blifver
De fel, som hennes kön åt hennes ålder gifver;
Men hennes själ är stor, och hennes hjerta godt,

Och, uplyst om sin pligt, hon hata skall sit brott.
Men skulle heder, pligt, och dygd, och alt förglömmas;
Så vet, at i mit sköt ännu de vapen gömmas,
Mot hvilkas säkra magt hon icke strida kan.
Hon kommer -- Torstensson! gå, skyndom, at hvaran
I denna ädla strid et modigt bistånd göra.

SJETTE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTJERNA. TORSTENSSON.

OXENSTJERNA.

Min Drottning! -- vid et ljud, som ryktet til mit öra
Med häpnad burit har, och som er ära rör,
Mig vördnaden i dag til edra fötter för.
De säkra trohetsband, som ouplösligt fästa
Min hand vid eder Thron, mit väl vid Sverges bästa,
Pålägga mig den pligt, och lemna mig den rätt,
At tolka i min röst Nationens tänkesätt.
Det är ej först i dag ni derom kunnig blifver:
Den ömhetsfulla vård ni sjelf ert Rike gifver,
Den kärlek det til er i genskatt återbär;
Alt röjer, at des hopp, des högsta önskan är
At snart er ädla hand en maka öfverlämnas . . .
En maka, som af börd och dygder eder ämnas;
Och at en Thron, förvärfd af eder stamfars mod,
Må evigt gå i arf til Hjeltar af hans blod.

CHRI-

CHRISTINA.

Jag känner eder dygd: den all min aktning väcker;
Men edert nit, kanske, sig alt för vida sträcker;
Kanske är det et steg utom en Statsmans pligt,
At råda uti mål af mindre allmän vigt.
Tro mig: då frågan är, at Rikets välgång främja,
At vårda inhemskt lugn och mina grannars sämja,
At bygga Thronens magt på vissa lagars grund,
Och Landets säkerhet på nyttiga förbund;
Då — tvifla ej derom — då är det, som mit öra
Med nöje lånar sig, at edra rådslag höra;
Då är det, som min hand af omant skyldighet
Skall söka sig et stöd hos er försigtighet:
Men vet, det tilhör mig, mig ensam ibland alla,
At om min böjelse, at om mit val befalla,
At skänka utan tvång mit hjerta, min person...

OXENSTJERNA.

Och edert Folk? er magt? er åra och er Thron?...
Mins; ni är Drottning! — mins, at edert val bör lyda
Hvad Statens vål . . .

CHRISTINA.

Jag mins.. man ofta vågat pryda
Med detta stora namn, som hopens vördnad har,
Hvad blott et hemligt agg hos vissa slägter var —
Men Thronen ej sin magt af Adelns nycker lånar;
Och hvilken heldst en dag mit hjertas val förtjenar,
Om mägtigaste Prins, om minsta medborgsman;

Det Gustafs barnabarn dock aldrig vägras kan
En rättighet, som börd och lagar dem förvärfva,
At sina Fäders thron med Sverges lydnad ärfva.

OXENSTJERNA.

Och ni det tänka kan? — O neslighet och blygd!
Ni, skänka oss en Kung, som för sin Fosterbygd,
För oss, för eder sjelf, ej minsta offer vågat? —
Se dessa Hjeltars flock, som oförskräckte tågat,
Med segren i sit spår, och döden i sin hand,
At sträcka edert lof til Donaus häpna strand;
Spörj dessa silfverhår, som deras hjessor hölja,
Der, under lagrens skrud, sig stridens märken dölja;
Och döm, om deras dygd bordt vänta sig, en dag,
At rodna för en svag, förmäten ynglings lag,
Hvars yppersta förtjenst sig i den fägring röjer,
Som hos et flygtigt kön en veklig smak förnöjer!
Hvad säger jag? — Ni sjelf.. är ni väl ämnad, ni!
At i så svaga band föraktligt fängslad bli?
Ni, Drottning för et Folk, hvars manliga bedrifter
Upfylla jordens rymd och häfdateknarns skrifter!
Ni, dotter af en Kung, hvars segerrika arm
Har sänkt Cæsarers thron och qväst Sarmatens harm!
Ni, Gustaf Adolphs blod! . . .

CHRISTINA.

Om jag det är ... besinna,
At edert stolta tal mig kunde särad finna;
At lydig, vördnadsfull, i stilla tystnad sänkt,

Man nöjd förbida bör hvad jag befalla tänkt.

OXENSTJERNA.

Den vördar er, som vet at er til dygden råda;
Och tystnan är et brott i Fosterlandets våda.

CHRISTINA.

Hvad? . . . Oxenstjerna! . .

OXENSTJERNA.

Nej; förgåfves tecknar sig
I denna vreda blick det straff, som hotar mig.
Nej, skulle än er hämd uppå en dag föröda
Den skörd jag mig beredt af fyrti-åra möda;
Jag dock med dristig hand på branten af ert fall
Den afgrund visa bör, hvari ni störta skall —
Du, som en Kronas tyngd förutan svaghet burit!
Du, som dit fordna folk en evig kärlek svurit!
Odödeliga hamn af Hjelte, Kung... och Vän!
Se faran för din thron: se, och förskingra den.
Dit bistånd kallar jag: styr du min helga ifver,
Då vänskap åt dit stoft i dag sit offer gifver!
Kom du, med himmelsk kraft, at väpna sjelf min röst
Emot en svag, förledd, olycklig dotters bröst...
Olycklig hon? — O Gud! då all min önskan varit
At henne lycklig se — då ält, hvad jag förfarit
Utaf den långa vård jag om des fostran tog,
Med detta sälla hopp min tjusta själ bedrog! —
Tro mig; jag var er far: jag är det än Prinsessa ...
En far bedrager ej — och denna böjda hjessa,

Som grånat under år och omsorg för ert Land;
Och denna matta röst, och denna svaga hand
Som er så mången gång har tryckt intil mit hjerta,
Och dessa tårar . . .

CHRISTINA.

Gud! — hvad åsyn full af smärta!

OXENSTJERNA.

Säg, vittna de ej nog, at alt hvad jag begär
Er egen åra blott, er egen sällhet år —
Men skulle er ännu min afsigt misstänkt vara,
Skall våra häfders dom besanna eder fara:
Ni der af egen ätt Regenter finna skall,
Som genom lika fel beredt sig död och fall:
Än ser ni Erics blod det svaghets brott försona,
Hvarmed hans låga val befläckat Sverges Krona;
Än Sigismund, i trots af börd och lagars band,
Igenom folkets hat förlora Thron och Land.
Jag känner detta folk — vant, at af sig vårderas,
Det tål ej at des land af svagheten regeras:
Förskräckligt i sin hämd mot kungar utan dygd . . .
Men trogit, lydnadsfullt, i goda Kungars skygd —
Ja, kan väl något Folk med mera ömhet tjena
Den lyckliga Regent, som vet at det förtjena?
Mins, hvad odödligt lof det eder stamfar gaf;
Se tacksamhetens vård på eder faders graf;
Hör deras stora namn med helig dyrkan nämnas;
Och känn den Guda-lott, som edra dygder ämnas —

Kan ni försaka den? — Har Gustaf Adolph mer
Ej någon dotter? — Ach! et ord — besinna er!
Hör edra vänners bön! låt deras tårar röra
En älskad Drottnings bröst! . . .

(De falla båda på knä för hennes fötter.)

CHRISTINA.

Väl an! hvad skall jag göra? . .
Säg? . .

OXENSTJERNA.

Segra på er sjelf; bli hvad ni varit har:
Stor, lycklig; värdig er, ert Folk, och eder far —
Och fruktar ni ännu en illa dämpad låga,
Förqväf des verkan då; betag er all förmåga
At kunna brottslig bli: och låt et evigt band
Förena Euphrosin's med Delagardies hand —

(Med förakt.)

Kan detta pris ej nog emot hans högmod svara;
Skall dock hans kärlek . . .

CHRISTINA.

Hvad? Han skulle trolös vara? . .
Han! Delagardie! . . .

OXENSTJERNA.

Döm af denna fruktan blott,
Hur långt ni från er pligt och eder ära gått:
Döm . . . .

CHRISTINA.

Det tilfyllest gör . . . Jag edert råd bör gilla.

Gå, samla då mit Hof — O Gud! — at ej förspilla
De dyra ögonblick, som ångren lemnat mig,
Jag vill at mit beslut skall straxt fullkomna sig;
At denna afton ren åt Delagardie lämnas
En lön ... kan hända nog, at min förnedring hämnas;
At sjelf til altaret han ledes af er hand,
Och der ....

OXENSTJERNA.

Jag lefver! — Glåds mit sålla Fosterland!
Glåds, Drottning! huru stor, hur vårdig en hjeltinna
År segren, at sig sjelf, sin svaghet öfvervinna
Nej, aldrig var er dygd mit hjerta mera kår;
Nej ....

CHRISTINA.

Mins, hvart ögonblick oss alla dyrbart år,
Gå, skynda!

SJUNDE SCENEN.

CHRISTINA, *ensam.*

Euphrosine! ... Hon ålskad? — Blygd och smårta!
Hvad ny förhatlig dag har upgått i mit hjerta!
Ach! om ej kärleken min syn förblindad gjort,
Jag ren från långre tid bedragarn kånna bordt...
Bedragarn? — Det var du, du sjelf, som dig bedragit,

Olyckliga! — du sjelf, som af dit högmod tagit
Den tro som smickrat dig, at det din ömhet var,
Ej hoppet om din thron, som honom fångslat har —
O Himmel! var jag född til en så neslig låga?
Jag, för en otacksam min hela välfärd våga,
Min magt, min säkerhet, och — hvad mig kärast är —
Et namn, som än i dag jag obefläckadt bär!
Jag, dygd och skyldighet och heder öfvergifva,
At sjelf för en rival omsider offer blifva! . . .
Men villas ej min själ, at ta för sanning an
Hvad af des fruktan blott en gissning vara kan?
Hvem? jag! mot Euphrosine hans hjerta ej försvara?
Och såg, hvad har hon gjort, at af mig fruktad vara?
Hvem är väl af oss två, som honom Kronan ger? . . .
Ach! om hon älskad är, hvad gör en Krona mer?
När såg man hjertat råd utaf förtjensten taga?
Är man ej värdig nog, den stund man vet behaga?
Och jag, har jag väl sjelf på annat värde sett,
Då jag en otacksam mit företråde gett? —
O grymma tvifvelsmål! o kärlek! stolthet! ära!
Hvad fordren J? Af hvem bör jag er dom begära! —

(Efter en kort tystnad.)

Af Delagardie sjelf — Ja, om han älskar mig,
Det säkrast af hans mod i dag skall röja sig.
Om ej — om högmod blott den fegas hjerta leder;
Skall glömska och förakt ge segren åt min heder.

OTTONDE SCENEN.

CHRISTINA. DELAGARDIE. CARL GUSTAF. FRÖKEN SPARRE. HOFFOLKET.

FRÖKEN SPARRE.

Alt föranstaltadt är, Prinsessa — och ert Hof
Sig redan samlat har, at sjunga dagens lof.

(Drottningen hviskar vid henne.)

Jag lyda skall.

CHRISTINA.

Min Prins! jag ändtligt vika gifver
För styrkan af den pligt mig vänskap föreskrifver.
Er önskan upfyld blir; och detta ögonblick
Skall teckna mit beslut, och våra ödens skick.

CARL GUSTAF.

Mig Oxenstjerna ren med skyndsamhet förvissat
Om hvad mit hjerta nog utaf hans glädje gissat.
Hvad skall jag säga er? — Alt hvad mig lofvadt var
Utaf min Drottnings dygd, des godhet upfyllt har.

(Drottningen intager sin thron.)

(Amaranth-Ordens instiktelse. Man frambär til Drottningen, på sammetshyenden, Ordensprydnaderne, som för Karlarne äro Bandrosor af Amaranthfärg, vid hvilka Ordenstecknen äro fästade; och för Fruntimren Skärp af samma färg. Drottningen fäster först tecknet på sig sjelf, och sedan på Fröken Sparre. Dernäst framföres til dubbning Carl Gustaf, Delagardie, Torstensson och Spanska Envoyén Pimentel. Til slut Marie Euphrosina och tvenne Hof-Damer.)

ET FRUNTIMMER *sjunger, då Cavalierne föras fram.*

J, som på stridens bana
Den högsta ära nått!
Gån, svärjen Nöjets fana,
Uti Minervas Slott.

ET ANNAT FRUNTIMMER.

Gån, svärjen Nöjets fana
Uti Minervas Slott.
Då segren är en vana,
Är hvilan ej et brott.

EN CAVALIER *sjunger, då Fruntimren presenteras.*

J Sköna! denna dagen
Är ärofull för er;
Då Venus åt Behagen
Sin lätta gördel ger.

EN ANNAN CAVALIER.

Då Venus åt Behagen
Sin lätta gördel ger;
Tror Kärleken, bedragen,
At han Citheren ser.

(Ballet.)

CHOR.

Du Folk! som, styrdt af milda lagar,
Din sällhet, dina glada dagar,
Alt af din Drottnings ömhet har!
Glöm ej, i tacksamt minne bära
Från år til år den dagens åra,
Som hennes hjerta kärast var.

(Drottningen upstiger från sin thron, och Festen slutas.)

TREDJE ACTEN.

Theatren föreställer Förstugan til Slotts-Capellet, hvars portar man ser på ena sidan, och dit en trappa leder från fonden.

FÖRSTA SCENEN.

CARL GUSTAF. OXENSTJERNA.

CARL GUSTAF.

O vördnadsvärde tolk af sanning, pligt och ära,
Som djerfs at deras röst inför Monarker bära;
Hvars nit för Kung och Folk dig namn förtjenat har
Af Thronens väktare och Fosterlandets far!
Om, vid det nya rön som edra dygder gifvit,
Ej äran vida mer än vänskapen er drifvit;
Om, då ert ädelmod min framtids väl beredt,
Ni ej på Sverge blott och eder Drottning sett;
Kan hända skulle då mit hjerta ej befara,
At skyldigt mot en vän sin tacksamhet förklara;
Men, då ni Folket tjent, är Folkets rättighet
At tolka ert beröm.

OXENSTJERNA.

Jag följt min skyldighet,
Och väntar ej deraf at något loford vinna.
Christina villad var — At uplyst återfinna
Den väg, hon städse följt af heder, pligt och lag,
Var nog at visa dem i deras sanna dag.
Om hvad jag gjort, min Prins, är nog för hennes ära,

Är det ej nog för er — er återstår, at lära
De medel kärleken, af varsamheten lärd,
För eder utsett har at bli des hjerta vård.

CARL GUSTAF.

Ach! tillåt, at mit hopp en ny förtröstan röjer,
Sen edert kloka nit för evigt undanröjer
Den enda tåflare min lycka stridig gjort. —
Christina väntar mig. Jag redan hasta bordt,
At Delagardies brud til hennes fötter leda:

(Han går.)

ANDRA SCENEN.

OXENSTJERNA. TORSTENSSON, *som med hastighet och bestörtning kommer in på Theatren.*

TORSTENSSON.

O Himmel! — grymma moln, som oss på nytt bereda
De stormar, som din hand förgäfves skingra trodt!
Christina . . . låga svek, som i des hjerta bodt! —
Hvad? då vår enfald nyss i hennes tårar funnit
Beviset af en dygd, som på sin svaghet vunnit;
Hvem skulle tänkt, min vän, at dessa samvetsqval
Som röjdes i des blick, des åtbörd och des tal,
Alt en förställning var; et medel blott, at hölja
De snaror . . .

OXENSTJERNA.

Men . .

TORSTENSSON.

O Gud! hvi kan jag ej fördölja
En tidning, som dit bröst skall ge et dödligt sår? —
Vet, det är hon, hon sjelf, som up i templet går
At kronan och sin hand åt Delagardie skänka.

OXENSTJERNA.

Hon?.. digter! — Hvem så lågt kan om sin Drottning tänka?
Det är försmådelsen.. — du vet om hennes röst-
Af illskan våpnas plär emot Regenters bröst —
Det är försmådelsen, som ensam vågat båra
En så förklenlig dom.

TORSTENSSON.

Ach! för Christinas åra
Hur lyckligt, om ännu jag mig bedragen fann!
Men döm om något rum för tvekan lemnas kan.
Den djerfve alt bekänt — Nyss, säker om sin lycka,
Men tvungen at den bild utur sit hjerta rycka,
Hvars segrande behag hans trolöshet fördömt,
Han i en systers sköt sin fröjd och saknad tömt.
Hon vida mindre rörd utaf sin broders heder,
Än håpen för det fall hans högmod sig bereder,
Och lydig mot den tro, hon lika skyldig var
Sin maka och sit Land — alt för mig yppat har.
Du ser det, ingen magt har kunnat öfvervinna
Det öde, som beredt vårt fall.

OXENSTJERNA.

O qvinna! qvinna!
Hämd och förtviflan! — Gå! förderfvet är dig när.
Din svaga Thron... Men ach! hon Gustafs dotter är!

TORSTENSSON.

Är hon ej din också? — Du mins de sista orden
Utaf din Konungs hand: "Hvad kärast uppå jorden
"Mit hjerta lemna skall, jag ger i dit förvar;
"En maka och et barn: blif deras vän och far" —
Du vet om dessa ord sig i dit hjerta tryckte,
Och om du åtlydt dem — Och då et blodigt rykte
Med tårar återbar vår fallna Hjeltes namn;
Då var det du, min vän, din faderliga famn,
Som detta spåda barn i Folkets åsyn burit,
Och deras trohetsed vid hennes vagga svurit.

OXENSTJERNA.

Hur illa lönat hon sit hulda Fosterland!

TORSTENSSON.

Men löser hennes fel en undersåtes band?
Förvillad, hon des mer af dygden stöd behöfver;
Och brotslig... lemnom Gud allena dom deröfver! —
Oss tilhör, vakande för Statens säkerhet,
At främst i tålamod och tro och hörsamhet
Et blindt, förtörnadt Folk med vårt exempel lära,
At vörda Thronens rätt uti Regentens ära.

OXENSTJERNA, *sedan han en stund stått fördjupad i sin sorg, vaknar han hastigt up, som af en dröm, vid ljudet af marchen som bådar Drottningens ankomst.*

Vålan, jag tala bör — Hvad gäller enskild pligt,
Mot Religionens bud och hela Statens vigt?
Förmåtne älskare! bedragna älskarinna!
Ni snart uti min hand det vapen skolen finna,
Som er förkrossa skall.

(Til Torstensson.)

Dröj; men, i Himlens namn!
Om för min återkomst, i helgedomens famn
Den djerfve trånga vill; låt all din omsorg vara,
At för min skyndsamhet de ögonblick bespara,
På hvilkas nyttjande vårt hela väl beror.

(Han går.)

TREDJE SCENEN.

TORSTENSSON, *ensam.*

Gud! hvad hans dygd är ren! och hvad hans själ är stor!
Men hvad jag frukta bör, at i en villad ifver
Han mer åt Hjeltens mod än Statsmans klokhet gifver!
Hvart syftade hans hot? Hvad är hans ändamål? ...
Men nej; hans kända tro ej minsta tvekan tål —

FJERDE SCENEN.

DELAGARDIE. TORSTENSSON.

TORSTENSSON.

Ni nalkas då den stund... hvad jag er lycklig finner! -
Då ni en önskad lön för pröfvad trohet vinner;
Då Ägtenskapets Gud, i Kärleks-Gudens spår ...
Men såg, hvi denna suck från edert hjerta går?
Hvad bådar detta moln, som edert öga skymmer?
Hvad oförmodadt skål til häpnad och bekymmer,
Då äran färdig står at kröna ert begår?

DELAGARDIE.

Ach! äran ofta dyrt på hjertat hämnas plår.
Men nog! Hon talat har — Ju större offret blifver,
Des ädlare vår rätt til lönen som hon gifver.

(Christina anländer med sit Hof. Hon förer Maria Euphrosina vid handen. Båda äro lika klädda.)

FEMTE SCENEN.

CHRISTINA. MARIA EUPHROSINA. FRÖKEN SPARRE. HOFFOLK. DE FÖRRA.

CHRISTINA, *til Delagardie.*

Hvad denna sälla dag mit hjerta nöje ger,
Då jag med Kungars blod en vän förenad ser;
Då kärlek skyndar glad den knut at sammantrycka,
Som evigt fästa skall min omsorg vid er lycka!
(Ser sig omkring.)
Men, Oxenstjerna ... Hvad! han ren ej anländt har!

Det

Det var dock af hans hand, om jag mig ej bedrar,
Som til de helga rum ni bordt ledsagad blifva.

TORSTENSSON.

Kanske bör årens tyngd hans dröjsmål ursäkt gifva.
Han snart lår visa sig, min Drottning.

(Hon går in i Kyrkan, åtföljd af sit Hof. Delagardie gör et steg för at följa henne; men hålles tilbaka af Oxenstjerna, som i detsamma kommer åter.)

SJETTE SCENEN.

OXENSTJERNA. TORSTENSSON.
DELAGARDIE.

OXENSTJERNA.

Stadna hår,
Förmåtne! — ert beslut mig ej förborgadt år.
Ni går til altaret . . .

DELAGARDIE.

Och der . . . ?

OXENSTJERNA.

At handen skånka
Åt eder Drottning.

DELAGARDIE.

Jag? . . .

OXENSTJERNA.

Ni sjelf!

DELAGARDIE.

Ni bör då tänka,
At denna stolta ton ej långre står mig an.
Tror ni jag fruktar er, då jag er straffa kan?

OXENSTJERNA.

Jag tror . . at hotelsen är styrkan hos den svaga;
At straffet närmast går til den som lärt bedraga —
Men tiden dyrbar är. Christina väntar er.
Ni känner denna skrift?

(Han visar honom et bref.)

DELAGARDIE, *med kallsinnighet.*

Men . . . jag den likna ser
Vår fordna Konungs hand.

OXENSTJERNA.

Läs, djerfve! läs och bäfva!

DELAGARDIE, *förskräckt.*

Gud! — Gud, hvad afgrundsdjup du för min fot sett svåfva!

(Efter en kort Pantomime, som visar de åtskilliga sinnesrörelser, blygd, fasa och glädje, som strida i hans själ, tecknar han med en häftig och talande åtbörd, det våldsamma beslut han inom sig fattat; tager Oxenstjerna vid handen, och går hastigt in i Kyrkan.)

FJERDE ACTEN.

Theatren förestâller Riks-Sâlen på Slottet.

FÖRSTA SCENEN.

CHRISTINA. FRÖKEN SPARRE.

CHRISTINA.

Hvad djup af nedrighet, dit aldrig tankan nått!
Hvad lågt förräderi! hvad samling utaf brott!
O Himmel! var ej nog til min förnedrings råga,
Om med et fräckt förakt han svarat til min låga?
Var offret icke nog, at smickra min rival,
Om straxt hans djerfva hand sig vägrat til mit val? —
Men med en låtsad eld min lättrohet bedraga!
Med hundra eder nyss mit tvifvelsmål förjaga!
Och, med en nedrighet som ej exempel har,
Sen höghet, Thron, sen alt åt honom offradt var,
Sen jag med egen hand det altar gått at smycka,
Der han besvärja bordt sin kärlek och min lycka . . .
Då, svärja der min död! — då inför Himlens thron,
I trots af menskljghet och blygd och religion,
I åsyn af mit Hof offentligen bebåda
Den svaghet som min harm ej undgick at förråda!
Se der de plågors höjd, som mig förtviflad gjort;
Som jag, olyckliga! ej öfverlefva bordt!

FRÖKEN SPARRE.

Min Drottning, hvilka ord—ach! stilla eder smärta;

Förglöm en otacksam, som ej förtjent ert hjerta;
Förglöm et svaghetsfel . . .

CHRISTINA, *med yttersta häftighet.*

Nej! jag ej mer är svag;
Nej, denna bröllopsfest skall blifva mordets dag.

FRÖKEN SPARRE.

O Himmel!

CHRISTINA, *ropande.*

Schlippenbach!

(Han kommer med hastighet in på Theatren.)

ANDRA SCENEN.

SCHLIPPENBACH. DE FÖRRA.

SCHLIPPENBACH.

Min Drottning!

CHRISTINA.

Vid din heder,
Min Krona, och den lön jag åt dit mod bereder,
Svär! at du hämnas mig.

SCHLIPPENBACH.

Jag det vid Himlen svår,
Och förn den brottslige mig ännu yppad är:
Men frände eller bror, men närmst af mina vänner,
Då han ert hat förtjent jag honom mer ej känner,
Och han skall dö — Förlåt; men jag bordt säga er,
At Oxenstjerna . . .

CHRISTINA, *med bestörtning.*

Hvad?

SCHLIPPENBACH.

Om företräde ber.

CHRISTINA.

O Gud! Han nalkas må.

(Schlippenbach och Fröken Sparre gå bort vid Riks-Cancellerens ankomst.)

TREDJE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTJERNA.

CHRISTINA.

Förhatlige Minister!
Ej mer et enda drag uti din djerfhet brister.
Sen ur din svarta själ du alla rånkor tömt,
Sen vördnad pligt och tro du mot din Drottning glömt,
Sen du en ålskare ur mina armar rifvit . . .
(Ty utom dig, barbar! han ej förrådisk blifvit;)
Sen med en varsamhet, som af dig våntas bordt,
Du för et samladt Hof min svaghet synlig gjort;
Alt detta var ej nog at mot din önskan svara,
Om du ej hådelsen med brottet skulle para,
Om du ej ån i dag uti min åsyn gick
At gåcka få min sorg, och trotsa få min blick —
Vål an! du segrat har. Glåds; lyckan ej bedragit
Den falska vård din hand om mina dagar tagit.

Din afsigt vunnen är: min ofärd nått sin höjd:
Betrakta mig, barbar! och såg om du är nöjd?

OXENSTJERNA.

Förskräckeliga våld utaf begårens yra!
Passioner! hvilken Gud kan edra utbrott styra?

CHRISTINA.

Men skörda snart en frukt som lått förloras kan.
Råds, segrens tid är kort, är dyr för dig, tyran!
De tårar, som du gått at ur mit öga pråssa,
Råds, skola falla snart som glöd uppå din hjessa.
Än har min svaga själ ej alla dygder mist:
Jag äger en — den dygd, som straffar brott och list.
Råds . . .

OXENSTJERNA.

Nei, min Drottning; nej, förbittra ej er smärta
Med flera grymma skäl til ånger för ert hjerta.
Jag vörda vet er sorg; och pröfvar icke här
Hvem mest utaf oss två til falskhet brottslig är.
Jag blott beklagar er; och med förundran finner,
At för et villosteg så mången dygd försvinner.
Viss, då förnuft och tid fått skingra edra qval,
At sjelf ej utan blygd ni minnas skall ert val,
Jag lemna bordt åt dem at mina steg försvara:
Men, fruktande med skäl för hotet af den fara,
Dit en förvillad hämd på nytt er störta tör,
Jag för er egen tjenst min tystnad bryta bör —
Hör då en hemlighet, som skall er fasa väcka,

Som med en evig blygd er kårlek skall betäcka;
En hemlighet som, djupt förvarad i mit bröst,
För Delagardie blott bordt yppas af min röst:
Den skall ock yppas er —, Olyckliga Prinsessa!
Hvad oerhörda brott som svåfvat kring din hjessa! —
Vet, det föreningsband, hvartil du skyndat har,
Naturens styggelse och Himlens afsky var:
Vet, då et blindt begår dit svaga hjerta tånde,
Du för dit egit blod en brottslig låga kånde;
Kort: i din ålskare, bedragna!... kånn din bror.

CHRISTINA, *med tvekan och förundran.*

Min bror? ...

OXENSTJERNA.

Kanske ni mer en faders vittne tror.
(Ger henne et bref.)
Lås!

CHRISTINA *låser.*

"Oxenstjerna: dölj uti en evig tystnad
"Hvad dig skall anförtros — Förn agg och årelystnad
"Mig Ebba Brahes hand så grymt beröfvat har,
"Hon genom kårleken min maka blifven var;
"Och denna spåda son, som redan ljuset skådat,
"Min vån, jag år hans far."
(Slagen som af en ljungeld.)
Har man min dödsdom bådat? —
Hvad mörker för min syn! — Hvad köld uti mit bröst!
Jag grafven öpnad ser — Vålan!

(Störtar sig med förtviflan, men efter et ögonblick hastigt upvåckt, förvirrad.)

Gud! hvilken röst? —
Min ålskling ropar mig . . . Hvad kårt, hvad lyckligt möte!

(Springer op, och med en vild glådje kastar sig i Oxenstjernas armar.)

Din vån, din brud år hår. Hon hastar i dit sköte —
(Med en hjertfråtande ömhet.)
De velat skilja oss, de grymma! —

(Håftigt.)

Men jag svår:
Jag svår det vid den Gud, som hår tilstådes år,
Nej, ingen dödlig magt den rena eld skall qvåfva . . .
(Springer tilbaka med förskråckelse.)
Hvad har du sagt? . . En bror! . . .

(Med yttersta raseri.)

Olyckelige, båfva!
Missfoster, nalkas ej! — din syn befläckar mig.
Brott och förbannelse och döden följa dig.
Det år naturens band . . . O fly mig, fly med fasa!
Det år en systers sköt . . .

(Ursinnig.)

Se plågoandar rasa! . . .
Må Himlen störta oss! må afgrunds mörka famn
Fördölja våra brott, och glömskan våra namn!

(Hon faller ned af vanmagt.)

OXENSTJERNA.

Gud, som et hjerta ser, hvars ånger dig behagar,
Förmildra hennes qval, och skydda hennes dagar!

CHRISTINA, *som kommer sig åter före, och öpnar med förskräckelse sina ögon för ljuset.*

Bedrägeliga hopp, som fåfängt smickrat mig!
Förhateliga dag! jag återfinner dig. —
Af jordens afsky följd, af Himmelen förskjuten,
Är sjelfva dödens famn för mina suckar sluten.

OXENSTJERNA.

Min Drottning! stilla er: förqväf ert raseri;
Glöm et försonadt brott; och lef, at lycklig bli.

CHRISTINA, *med en djup och stilla sorg.*

Ach! är väl lyckan mer för detta hjerta ämnad?

OXENSTJERNA, *med värdighet och styrka.*

Hvad? är ej spiran mer i edra händer lämnad?
Har ni ej mer et namn at ge odödlighet?
Har ni ej mer et Folk at ge lycksalighet? —
Ni, hela verldens lof och Sverges kärlek vinna,
Och ej i andras väl er egen sällhet finna? . . .
Hvad brottsligt tvifvelsmål!

CHRISTINA, *såsom upvaknad ur en dröm.*

Din röst mig uplyst har —
O min välgörare! min ledare! min far!
Hvad pligter och hvad tröst du för mit hjerta visar!
Ur villan återförd, jag Himlens godhet prisar,

Som, då han ytterst mig på afgrundsbranten ledt,
I sjelfva farans höjd min räddning föresett —
O du, mit Fosterland, hvars röst ej mera hördes,
Då af et blindt begår jag svag och brottslig fördes,
Men icke brottslig nog, at ännu varse bli
Den nöd, jag färdig var at störta dig uti!
Dig kärleken i dag til skatt de suckar gifver
Som, evigt flyktande, han ur mit hjerta rifver;
Dig hör min hela själ från denna dagen til;
O Sverge! blott för dig Christina lefva vill.

(Til Oxenstjerna.)

Och du, som i förakt, i trots af egen fara,
Din Drottning mot sig sjelf ej fruktade försvara;
Kom, njut den högsta lön dit hjerta önskar sig
Kom, se mig värdig bli mit Folk, min Far — och Dig.

(Hela Hofvet församlas, och Drottningen stiger up på sin thron.)

FJERDE SCENEN.

CHRISTINA. OXENSTJERNA. TORSTENSSON. CARL GUSTAF. DELAGARDIE. MARIA EUPHROSINA. FRÖKEN SPARRE. DET ÖFRIGA HOFFOLKET.

CHRISTINA.

J, som er Drottnings bud med tro och lydnad fören:
Råd, Krigsmån! Riddersmån! församlen er; och hören!-
Om denna gamla Thron, som mina fäder bar,
I deras dotters vård sin glans bevarat har;
Om Spiran, som jag årft at skydda dessa Länder,
Ännu ej vacklat har uti en qvinnas händer;
Om, på et lyckligt krig, som oss med åra höljt,
En mera lycklig fred och grundad välmagt följt;
Jag näst Försynens nåd, som Wasars Rike hägnar,
Er, Statens Hufvudmån! er hedern deraf egnar —
Men fåfängt har man alt af mod och tapperhet,
Om man med vishet ej sin seger vårda vet.
Afunden sofver ej: förtviflad åt vår åra,
Hon skyndar at sit gift i grannars hjertan bära;
Och Hämden, hvilande i fiendernas hand,
Af lugnet föda tar til häftigare brand —
At Rikets säkerhet mot utländskt våld försvara,
Vår första omsorg blir at inhemsk ro bevara,
Och hindra framför alt den split man yppas ser,

Der Thronens ledighet en oviss arfsrått ger —
Jag hört mit Folk, af nit för Wasastammens åra,
Af ågtenskapets hand des stadgande begåra:
Jag nekat mig dertil: och — vare sig hvad skål
Af svaghet eller dygd, som verkat på min själ —
Jag fattat mit beslut: och det oryggligt blifver.
Men hvad ej kårlek ger, en uplyst vånskap gifver;
Och du! som, slågtande från Wasars rena blod,
I deras dygder kånd, och kånd i deras mod,
Af segrens ådla hand förnyadt anspråk lånat
Til priset af en Thron, som börden dig förtjenat:
Carl Gustaf! — i mit namn, och i det Folkets namn
Som villigt öpnar dig en glad och tacksam famn,
Jag nåmner dig i dag til arfving af mit Rike.

FOLKET.

Han vårdig år deraf.

CARL GUSTAF.

Er nåd år utan like,
Min Drottning — men förlåt, det ån en större fins;
En nåd som, mera kår för detta hjerta . . . .

CHRISTINA.

Prins,
Ni kånner mig — ni vet om, snar at tånksått byta,
Jag nånsin lofvat har hvad jag mig åmnat bryta.
Nog af: då denna hand försakar sig åt er,
Försakar hon all rått at kunna skånkas mer.

(Hon nedstiger från thronen, fattar Delagardie och Maria Euphrosina vid handen, och förenar dem.)

Och J, som, lycklige at lyda hjertats lagar,
Med nöjets helga band förenat edra dagar;
Er sällhet nått sin höjd — men, då J njuten den,
Ach! glömmen icke bort

(Med half röst til Delagardie.)

En Syster,

(Til Maria.)

Och en Vån!

(Ballet.)

ÆNEAS
I
CARTHAGO,

LYRISK TRAGEDIE

I

FEM ACTER,

MED

PROLOG.

I anseende til tiden är detta Theaterstycke det första, och var redan ärnadt til Invignings-piece af Stora Theatren. En af de spelande personer, som deruti hade en hufvudrole och mot förmodan saknades, hindrade detta. Andra, och deribland sådana händelser som hade inflytande på hela Samhället, bidrogo sedan, at detta lysande och kostsamma Skådespel, til hvilket, äfven som til alla de föregående, GUSTAF III. sjelf hade gifvit planen, icke under des Regering blef upfördt. Härtil kom en viss, ehuru blott til en tid rådande, fördom emot den skickeliga hand, som til närvarande piece satt musiken. Denna är onekligt et mästerstycke af framledne Hof-Capellmästaren *Kraus*, som dermed, enligt kännares intyg, ådagalagt en på verkliga insigter grundad talang för Theater-Compositionen, förenta med en kännedom af Svenska Språket och Häfderne, aldeles oförväntad hos en utländning. *Kraus*, til börden Tysk, hade, innan sin ankomst til Sverige år 1778, studerat vid tvenne Academier i Tyskland och därstädes gjort sig bevandrad i flera, särdeles de vackra Vetenskaperne och lärda Språken. Hans theorie uti Musiken var således ej et blott minnesverk, utan bygd på solide mathematiske och physiske kunskaper. Dock röja icke hans compositioner det mödosamma arbete som sträfvar at visa lärdom: tvärtom utmärka de sig genom den behagliga-

ste, den mest otvungna melodie, men ock genom de aldrastarkaste och mörkaste drag, då ämnet nödvändigt så fordrar. Härom vittna, utom *Æneas*, flere Theaterstycken, och ibland dem Intermederne til Amphitrion, samt Bisättnings- och Begrafnings-musiken öfver GUSTAF III, som är det sista af hans arbeten, och torde af en opartisk efterverld sättas ibland de få verk af classiskt värde som Tonkonsten kan upvisa. Han ägde desutom mycken verldskännedom, et städadt väsende, fritt från vanlige musicaliske nycker, en stadgad och jämn caracter. — Man har trodt sig skyldig detta offer af sanning och rättvisa åt minnet af en Man, hvars förtjenster och omgänges behag länge skola saknas af dem som förstodo värdera de förra och ägde förmonen af de sednare. — Han dog i December 1792.

PERSONERNE I PROLOGEN.

EOL.

JUNO.

NEPTUN.

VENUS.

ÆNEAS.

ACHATES.

CHOR AF VÅDREN.

CHOR AF TROJANER.

PERSONERNE I TRAGEDIEN.

ÆNEAS.

DIDO.

JARBAS.

ACHATES.

CLELIE, } Didos Förtrogna.
BARCÉ, }

SICHÉS SKUGGA.

ÖFVERSTE PRÅSTEN i Carthago.

JUPITER med hela Olympen.

IRIS.

ÅRAN.

CHOR AF TROJANER.

CHOR AF CARTHAGINENSER.

CHOR AF PRÅSTER OCH PRÅSTINNOR i Junos Tempel.

CHOR AF JÅGARE.

CHOR AF NUMIDER.

PROLOG.

Theatren föreställer en stor klippa midt i hafvet. Högst sitter EOL *och håller fångslade vid sina fötter* BORE *och des Hår.*

FÖRSTA SCENEN.

EOL. VÅDREN.

CHOR *af de fångslade Vådren.*

Få vi ej än vår frihet förbida?
Grufliga tvång! förskräckliga lag!

EOL.

Tigen och lyden! vågen ej strida
Mot er Konungs behag.

CHOR.

Ach! låt oss snart vår frihet förbida,
Krossa i dag våra fångsel och band.
Låt oss i dag förödelse sprida
Öfver vatten och land!

EOL.

Nej, förgåfves at strida
Mot er Konungs behag.

CHOR.

Grymma tvång, som vi lida!
Ach förskräckliga lag!

EOL.

Tigen och lyden er Konungs behag.

(Man hör i det samma en hög och majeståtelig musik, och Eol fortfar :)

Hvad ljufva toners sammanljud
Som nordanvädrens våld och vrede öfvervinna!
Hvad pragt i dessa skyars skrud! —
Bedrar jag mig? — Nej, dessa förebud
Förkunna Himlarnes Gudinna.

ANDRA SCENEN.

JUNO, *som nedstiger i en sky.* DE FÖRRA.

JUNO.

Du Eol, i hvars magt af Jofur gifvit år
At väcka vädrens ras och deras yra tämja:
Jag vid din spira dig besvår
At mot et brottsligt folk i dag min vrede främja.
Se dår!
Hvar de Trojaners hår den lugna vågen plöja,
Och för en stilla vind förmåtna segel höja!
Fast deras stolta stad blef störtad af min hand,
Æneas dock min hämd bedragit
Och ur det fordna Ilions brand
Med Gudar, skatter, slägt på böljan flykten tagit
At söka väg til Latiens strand —
De djerfva! — Hvad? Och de ej heller båfva

För Eols obevekta magt? —
Gå då, til hämd af bådas vårt förakt,
At deras djerfva anslag qväfva.

Låt dina stormars vreda skara
Ur sina kulors stångsel fara,
At dem förstöra utan nåd;
Och endast vrakens spillror spara,
At minnet af den hämd bevara
Som krossat deras öfverdåd.

EOL.

Gudinna! dina bud jag vörda bör, och vill:
Befalla är din rätt, och lyda hör mig til.
Om öfver storm och lugn mig Jofur väldet gifver,
Om jag vid Gudars bord et rum mig tildelt ser,
Alt sådant blott utaf din godhet sker:
Min heder är af dig: din sak min egen blifver.

Gån, vilda Orcaner,
Gån ut, at förfölja
De stolta Trojaner
Kring vågornes rymd!
Låt bölja mot bölja
Med gruflighet rasa!
Låt dagen af fasa
Och mörker bli skymd.

(Juno stiger tilbaka up i Olympen.)

TREDJE SCENEN.

EOL, VÅDREN.

CHOR.

Gå skyndom, Orcaner,
At håftigt förfölja m. m.

(Under denna Chor ser man Eol lösa Vådren ur deras bojor. De rusa ner från berget. Eol ger klippan en stöt med sin spira, då hon krossas och visar i sit djup de fångslade Stormarne. Bore löser dem. De fara ut med raseri. Klippan sjunker och hafvet synes i all sin vidd. Man ser i fonden Trojanska Flottan. Stormen tiltager och man hör på långt håll Matrosernes och Vådrens blandade Chorer.)

CHOR AF TROJANERNE.

Se stormen oss bebåda
En grym och såker dôd!
O Gudar! vårdens skåda
Til Ilions söners nôd!
Mon vål ur Trojas lågor
Er nåd oss råddning gaf,
At uti hafvets vågor
Bereda oss vår graf?

CHOR AF VÅDREN.

Må höjd ooh afgrund skalla
Vid våra rösters gny!
Må hafvets vågor svalla
Och dagens strålar fly!
Må djupets svalg förtåra

En djerf och gudlös slägt,
Som trotsat Junos åra
Och Eols vrede våckt!

FJERDE SCENEN.

NEPTUN, *som reser sig up ur hafvet.* VÅDREN.

NEPTUN.

Hvad dån! hvad klagorop
Igenom böljans djup til mit Palats sig sånka!
Och hvilken år den djerfva hop,
Som utan fruktan går, mit Rikes lugn at krånka?

J, som trotsigt er förhåfven
Mot mit vålde, mina bud!
Eols hårar! flyn och båfven —
Båfven för en högre Gud!
Jag, blott jag af Jofurs hånder
I min vård den treudd fått
Som beherrskar hafvets lånder —
Gån! förkunnen det er Drott.

(Stormarne fly.)

Men J, som lätta vingar rören
Med sagta flygt kring böljans famn,
Zephirer, hören!

Gån snart och Ilions Flotta fören
Uti en trygg och stilla hamn.

(Neptun sänker sig tilbaka ned i hafvet. Zephirerne komma under en glad och ljuflig musik at blidka hafvet. De dansa på Theatren, under det at Tritoner och Nercider stiga til hälften öfver vattubrynen, och sagta drifva Trojanska Skeppen mot stranden. De formera en allmän ballet, under det at Æneas, i spetsen för Trojanerne, stiger ned från klippan, hvarpå de stött med sina skepp. Då han nalkas, försvinna de.)

FEMTE SCENEN.

ÆNEAS. ACHATES. TROJANERNE.

ÆNEAS.

Oss Himlen räddat har, bevekt af våra böner.
Vi skåda dagens ljus på nytt—
J Män och bröder, Ilions söner,
Som jämte mig ur Trojas aska flytt,
At oss et fosterland på nya stränder söka;
Må ej vid lyckans hot ert hopp förloradt bli!
Nej, gån til trots mot hennes raseri,
At edert mod af edra faror öka —
Nu, Bröder! vänden ej et ögonblick igen,
At söka våra följesmän;
Då medlertid i denna skogens sköte
Jag ensam med Achates går,

At genom någon främlings möte
Få veta hvilket folk på dessa stränder rår.

(Trojanerne gå bort.)

SJETTE SCENEN.

ÆNEAS. ACHATES.

ÆNEAS.

Citherens mägtiga Gudinna!
Om jag utaf en moders bröst
Förtjent at någon ömhet vinna,
Så hör, o Venus! hör min röst,
Låt mina plågor här försvinna,
Låt mig i dag din åsyn finna.
Citherens mägtiga Gudinna!
Kom gif en son din hjelp; din tröst.

SJUNDE SCENEN.

VENUS *i en sky.* DE FÖRRA.

VENUS.

Din bön är hörd, min Son! hör opp
Ifrån den grymma sorg, som du dig öfverlämnar;
Och vet at dig dit ödes lopp
En oförtöfvad lycka ämnar.

Du skall i dag Carthagos murar se,
Den ort som Dido tilflykt gifvit
Mot en omensklig bror, sen des gemål Siché
Utaf hans händer mördad blifvit —
Hur kär för hennes syn skall ej din ankomst vara!
Gå, men ej glöm at Junos hat befara.

ÆNEAS I CARTHAGO.

FÖRSTA ACTEN.

Främst på Theatren visar sig den åt Juno helgade Skogen vid Carthago. Den stora Portiquen af Gudinnans Tempel intager medlersta delen af Theatren, til 8 trappor uphöjd. Portiquen hvilar på 8 Corinthiske pelare af hvit marmor, mellan hvilka man blir varse det inre af Templet. I fonden af Helgedomen står en tom Piedestal, åmnad at emottaga Gudinnans Bild. Denna piedestal, så väl som sjelfva rummet där Altaret skall ställas, är uphöjd til några trappsteg höger om ingången til Templet. Under en prågtig himmel ser man Didos Thron uprest.

FÖRSTA SCENEN.

DIDO. CLELIE. BARCÉ.

CLELIE.

Bland alla nöjens krets på sjelfva segrens dag,
Hvad kan så grymt ert hjertas lugn förstöra;
Då ungdom, majestät och fägring och behag —
Då alt förenar sig at eder lycklig göra?

BARCÉ.

Från landsflykt och förtryck til Kungligt välde bragt

Ni hundra Prinsar ser åt eder offer gifva:
De vänta på ert val, och Thronen at des magt
Af Kärleks-Gudens hand skall evigt stadgad blifva.

BÅDA.

Hvad sällhet edert öde bär!
Och hvem kan lycklig bli, om ni ej lycklig är?

DIDO.

Hvad kärlek ömt förtjusa plär
Förn man des välde känna lär! —
Hur glad jag närt hans första låga! —
Men ach med hvilken gruflig plåga
Han mit bedragna bröst förtär!

CLELIE.

Om han sin fordna ro i edra tårar fann,
Han er från denna stund tycks endast nöjen ämna:
Monarker hvarje dag ses täfla med hvaran,
At vid er fot få sina kronor lämna.

DIDO.

Kanske bland deras tal jag någon värdig såg
At af min Thron delaktig göra,
Om ej i detta bröst en bild förvarad låg,
Den tiden ej förmått och ej förmår förstöra —
Ännu du minnas lär den dag . . .
Ach grymma dag, då först jag hjertats oro kände! —
När prydd af dygder och behag
En ung Trojanisk Prins til Tyri kuster lände,

Och i min faders Hof... Ach! denna Prins... min vån! -
Æneas . . .

CLELIE.

Hvad? ni ålskar honom ån?

DIDO.

Nej, jag ej ålskar; jag fórtåres;
I tusen plågors afgrund sånkt,
Och af det sår som hos mig nåres
Den Gudamagt jag kånna låres
Som åt min ålskling lifvet skånkt.

Ach! Troja år ej mer — Fórgåfves hoppets strålar
Uti min själ en flygtig glådje våkt —
O Himmel! i hvad gruflig drågt
Min framtid sig fór ógat målar.

J som trogen omsorg dragit
Om min ungdoms fórsta dagar!
J som del med ómhet tagit
I min sorg och i mit vål!
Jag fór er min smårta klagar.
All den tróst jag ån kan njuta
År at i er famn få gjuta
Mina tårar och min själ.

Men det år tid, at dessa suckar qvåfva;
Jag mig som Drottning visa bór --

Ach hvad besvår kring Thronen svåfva!
Hvad båtar denna magt som verldens afund gör,
Då under purpurns skrud man hjertats klagan hör?
I dag skall Juno sig et Tempel
Uti Carthago invigdt se:
Mig tilhör främst, at åt mit folk exempel
Af nit för Gudars dyrkan ge.

ANDRA SCENEN.

CARTHAGINENSISKA FOLKET. DE FÖRRE.

(Folket kommer under dans at pryda Templet med blomster. Midt under denna Fest ser man Æneas med några Trojaner anlända.)

CHOR AF FOLKET.

Lef milda Drottning glad och nöjd,
Til verldens vål och Thronens heder!
Den sållhet du dit Folk bereder
Förtjene dig all sållhets höjd!

CLELIE.

Ej mer kring denna stilla bygd
Sig Örlogs-Gudens fasa breder.
Gån, Ro och Lekar, samlen eder
At dvåljas i olivens skygd.

CHOR.

Hvad krigets grymma raseri
Vårt hjerta och vår syn förskråcker!

Hvad

Hvad friden vår förtjusning väcker!
Må hennes välde evigt bli!
Lef, milda Drottning m. m.

BARCE *til Dido.*

Et folk, af stormens våld på våra stränder kastadt,
Med sorg och båfvan från vår hamn,
O Drottning, til din åsyn hastadt,
At bedja sig et skygd uti Carthagos famn.

DIDO.

Gå, låt dem nalkas - Ach! hur skulle jag väl glömma,
At fordom likaså jag här en flykting var?
Man dubbelt skyldig är at ömma
Den nöd man sjelf förfarit har.

TREDJE SCENEN.

DIDO. ÆNEAS. ACHATES. TROJANER.
DE FÖRRE.

DIDO, *som då hon igenkänner Æneas reser sig hastigt up med bestörtning.*

Ser jag Æneas? Hvad — O Gudar! mon en lycka
Så stor mig unnas kan?

ÆNEAS.

Prinsessa, edert bröst
Ej slutit är för menskligheten röst;
Låt et olyckligt folk, som ödet vill förtrycka,

I skuggan af er Thron få njuta hågn och tröst.
Om ädelmod och dygd af Gudarne belönas,
Skall er regering ståds med fröjd och sällhet krönas.

Ehvar som Himlen hälst behagar
At jag min lefnad fästa må,
Skall i mit hjerta alla dagar
Ni tacksamhetens offer få.
Så länge dagen strålar sprider,
Så länge natten skuggor strör,
Ert vårda lof ej minskning lider,
Ert ädla minne aldrig dör.

CHOR AF TROJANERNE.

Ehvar som Himlen hälst behagar m. m.

DIDO.

Gläds, Trojas vårda son! ur faran frälst ni funnit
En fristad i mit Land och uti mig en vän . . .
Min Prins, tör hända ni ej än
Pygmalions syster glömma hunnit.

Då lycklig än af edra dygder
Jag er i Tyrus varse blef,
Då sjelf i mina fäders bygder
Jag än i lugn min tid fördref;
Hvem hade trodt at för oss båda
Det öde skulle ämnadt bli.

At hår en gång hvarannan skåda,
Jag landförvist, och flyktig ni!

Men skingra nu det qval, som edert hjerta sårar;
Carthago er på nytt et Troja ger i dag:
Och om min hand... en gång ... kan stilla edra tårar...
Ach! sjelf vid plågor van, år ömhet mig en lag —
Kom nu! och del uti den högtid tag,
Då jag på dessa rum det första Templet egnar
Åt Juno, som min lycka hågnar —
Er dyrkan den försoning år
Som hennes vreda magt af edert bröst begår.

(Festen fortsåttes. Marche til Templet. Nåst Drottningens vakt går Carthagos ungdom under dans, åtföljd af Junos Pråster och Pråstinnor, som båra offerkårlen, altaret, och sist Gudinnans bild, som skola invigas och stållas i det nya Templet. Nåst statuen följer Drottningen och des Hof. Æneas med sine Trojaner stadnar qvar främst på Theatren. Carthaginensiska Ungdomen går främst i marchen 2 gånger omkring Theatren under dans. Drottningen och Pråsterne gå in i Templet. De andre stadna utanför. Man placerar stoden på sin piedestal, och altaret der frammanföre.)

CHOR *under marchen.*

Carthaginenser, låt vår sång
Lyckliga hjertans uttryck vara!
Carthaginenser, låt vår sång
Drottningars Drottnings lof förklara!
Må himmel och jord och haf på en gång
Til våra glådjerop svara!

CHOR AF PRÅSTER OCH PRÅSTINNOR *som dansa kring Altaret.*

Alsmågtiga Gudinna!
Var med vår rena dyrkan nöjd!
Låt våra rökverk hinna
Til dig uti Olympens höjd!

ÖFVERSTE PRÅSTEN.

O Juno, Gudars mor! låt tvedrågt från oss fly,
Och friden oss til sållhet föra!
Må trummans stråfva dån, må krigs-basunens gny
Ej våra glada samljud störa!
Må du vår Drottnings lif förlångdt och lyckligt göra!
Des dygd förtjent din högsta lön.

CHOR AF FOLKET.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör vår bön,

DIDO.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör min bön,
Då jag med ödmjukt hjerta yrkar
Din huldhet för et folk, som dig med trohet dyrkar!

CHOR.

O Juno, Gudars mor! o Juno! hör vår bön!

(Carthaginensiska ungdomen går in i Templet och pryder altaret med blommor. Drottningen, hennes Hof och Folket gå alla med ceremoni ur Templet. Clelie skiljer sig något från Drottningens svit.)

CLELIE *til Æneas.*

Vår Drottning til Dianas lof
I dag en jagt förrätta ämnar:

Hon åfven er, min. Prins, sit tilstånd lämnar,
At följa henne med des Hof.

(Hon går bort).

FJERDE SCENEN.

ÆNEAS. ACHATES. TROJANERNE.

ÆNEAS *på knä vid första trapp-steget til Templet.*

O Juno! du hvars blick från Himlens thron sig sträcker
Til tankans dolda djup, i hjertats mörka natt!
Om lasten i min själ beständig afsky väcker;
Om jag i dygdens följd min hela åra satt;
Om jag din ynnest sökt med ouphörlig ifver:
Så anse med behag det rökverk jag dig gifver.

(I det samma som Æneas emottager af Trojanernes händer et kärl med rökelse för at båra det in i Templet, nedstiger et moln, som aldeles bortskymmer des ingång. Peristilen uppfylles med glesa skyar, emellan hvilka man blir varse Templets byggnad. Æneas reser sig up med bestörtning, och fortfar:)

Förgåfves var min bön! — Gudinnan med förakt
Sit Tempel för vår åsyn sluter —
Trojaner, skyndom då at för Dianas magt
Det offer lägga ned, som Junos hand förskjuter.

(De gå bort.)

ANDRA ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatren föreställer en Skog, helgad åt Diana. Midt i fonden synes et Berg, från hvilket flere strömmar störta sig. Dianas Statue står vid ena sidan af Theatren.

DIDO *i Jagtkläder.*

Än för Æneas ej min kärlek yppat sig.
Tör hända hans förakt en dag - - -! må jag ej bäfva?
Ach denna tanka dödar mig!
Hvi kan den ej också min eld för evigt qväfva —?
Men då den pligt hör ädla själar til
At för en hjeltes öden ömma,
Jag under detta sken i dag försöka vill,
At kunna hjertats svaghet gömma.

Inom mit bröst jag fåfängt sluter
En eld den jag ej dämpa rår;
Des låga dubbel styrka njuter
Utaf det tvång hon röna får.

(Man hör på afstånd en Jagt-musik.)

Ren bergens återskall til jägarhornens dån
Mit folks annalkande bebåda:
Ach! — redan ser jag Fröjas son —
Hvad höghet, hvad behag uti hans väsen råda!

ANDRA SCENEN.

DIDO. ÆNEAS. DIDOS HOFFOLK *i Jagtklåder.*

ÆNEAS.

Hvad tåflan lår i dag vår muntra Jågartropp
Til krig mot skogens vildjur drifva,
Då deras mod sig smickrar af det hopp
At med en nådig blick, af er belönad blifva!

DIDO.

Bland dessa tidsfördrif, i fridens lugna dar,
Ni ån er tapperhet til segrar kunnen höja:
Och jagt en öfning år den åran stiktat har
At hjeltars hvilotid förnöja.

ÆNEAS.

Må denna dag
För skogarnes Drottning vår dyrkan förklara!

CHOR.

Må denna dag m. m.

DIDO OCH ÆNEAS.

Lekande Nöjen, muntra Behag,
Spriden ut, spriden ut eder flygtiga skara!

CHOR.

Lekande Nöjen, muntra Behag m. m.

Jågares Gud!
Låt valthornens ljud
Til våra glådjerop svara,
At prisa Dianas vördade bud!

(Man börjar anställa flere slags jagtöfningar. Det första är Kapprånning. *Priset är et Skärp, hvarmed Dido belönar den af sina Nympher, som deraf gjort sig värdigast.* 2 Fäktning. *Priset är et gyllende Spjut, hvilket Dido öfverlemnar åt Æneas at skänka Segervinnaren.* 3 Bågskjutning. *Priset är et Guldkoger, som Dido fäster på den mest förtjenta. Detta blir Æneas, för hvilken alla göra en vördnads-betygelse.)*

DIDO.

Börjom vårt lopp
Kring dalar, berg och branter!
Spridom vår tropp
Kring alla skogens kanter!
At söka negdens vildjur opp!

CHOR.

Börjom vårt lopp!
Spridom vår tropp!
Spånnom bågarne opp!

(Dido börjar jagten och åtföljes af hela Jägareskaran. Jagtmusiken fjermar sig alt mer och mer.)

TREDJE SCENEN.

Theatren förändras efter något uppehåll, och föreställer en enslig Grotta, igenom hvilken man blir varse den tjocka och mörka skogen; man hör på långt afstånd dånet af jagten. Åndteligen upvåxer en storm åtföljd af en regnskur.

ÆNEAS. DIDO.

ÆNEAS.

Ni hår, min Drottning, fór er ser
En grotta som sit hvalf til eder fristad åmnat —
Ach! om vid Tyri Hof mig ődet fordom låmnat
Så lyckligt ögnablick at fritt förklara er
Den eld . . . ni skulle då fór edra fötter funnit
En Prins, tőrhånda vård er hand —
Men med min Krona och mit Land
Har ock mit hjertas hopp försvunnit.

DIDO.

Hvad hör jag? - Hvilket språk! - Står det min höghet än
At til hans tal mit öra låna?

ÆNEAS.

Ach! hvad jag frukta bör, at edert hat förtjena!
Men eder ådla sjål sig ej försvara kan
At ömma för de qval . . .

DIDO.

Min Prins, ni lår ej tveka
Om vårdet af den nåd ni redan röna fått.

Af lika motgång lärd, hur skulle utan brott
Jag eder nöd mit bistånd neka?

ÆNEAS.

Ach! hvilken olik höjd i våra plågors mått! —
Då från ert fosterland er Himlens vrede drifvit,
Ni ej af alt i mistning gått;
Er hjertats lugn ej öfvergifvit.

DIDO.

Hvad? — Har en kär gemål ej mer i grafven magt,
At älskad och begråten vara?

ÆNEAS.

Skall jag då än en gång uti förtviflan bragt
Min död utaf hans hand befara?

DIDO.

O Gudar! hvad jag hör!

ÆNEAS.

jag ren för mycket sagt,
At ej min hela själ för eder uppenbara.

Vet då, at från den första dag,
Jag vid Pygmalions Hof er funnit,
Och förn Siché af Hymens lag
Med eder hand er kärlek vunnit;
Mit hjerta tjust af ert behag
Af en beständig låga brunnit.
Ej all min sorg vid Trojas graf,
Den vård jag åt des söner delat,

Och tre års flykt kring verldens haf
Det sår uti mit hjerta helat,
Som mig er första åsyn gaf.
Om ni min rena eld förskjuter,
Skall ert förakt mig döden ge:
Dock lycklig vid min död, om jag den trösten njuter
At i min sista blick er se.

DIDO *afsides.*

Jag kan ej dölja mer den låga mig förtår.
(Högt.)
Ach Prins! om detta tal ert hjertas offer år,
Er motgång ända fått — min Thron står redan färdig
At taga er emot; och ni den heder når,
Som år er dygd och eder hårkomst vårdig.
Mit Folk med er förent en dubbel styrka får
At motstå de Numiders hårar,
Hvars Konung mig sin hand med hot och trots förårar.

Med er förenad in i döden,
Jag glömma vill alt hvad mig kårast var;
Och kårlek lätta skall de öden,
Hvars bördor han förknippat har.
Siché! i sjelfva dödens låger
Du ej min ömhet klandra vill;
Då Fröjas son et hjerta åger
Som dig i lifvet hörde til.

(Sichés skugga i et blodigt dok stiger up ur jorden.)

SKUGGAN *til Dido.*

Olyckliga! skall så din dygd dig öfvergifva?
Jag dig min dyrkan gaf; kan du mig trolös blifva?

(Til Æneas.)

Och du, hvars öde dig besvår,
At Ilions spridda barn ur nöd och landsflykt föra;
Æneas! egnar dig en brottslig kärlek höra?
Råds Junos hat; och vet, det endast dygden är,
Som Himlen til försoning bringar.

(Til Dido.)

Jag flyr — mig dagens åsyn tvingar:
Du innan kort skall följa mig.
Det är i grafvens natt jag går at vänta dig.

(Skuggan försvinner.)

DIDO OCH ÆNEAS.

Hvad gruflig syn! jag båfvar, jag förskräckes.
Ach af vår ömma eld mon Himlens vrede väckes?

(I detsamma upfylles Grottan af Kärlekar och Nöjen som dansande omgifva Dido och Æneas, at skingra deras förskräckelse.)

FJERDE SCENEN.

KÅRLEKS-GUDAR OCH NÖJEN. DE FÖRRA.

CHOR AF KÅRLEKAR OCH NÖJEN.

Dödlige, frukten ej! Lustar och Nöjen
Leda er såkre til sällhetens mål.

Kårleken skyddar er. Et af hans löjen
Slåcker ut blixtens brand,
Rycker ur Furiens hand
Et fåfångt stål.
Ålskare, frukten ej! Lustar och Nöjen
Leda er såkre til sållhetens mål.

DIDO.

Var det en syn som oss förvillat?

ÆNEAS.

År det en dröm, som oss ånnu bedrar.

DIDO.

Nej, Himlen våra lågor gillat
Då han vår oro skingrat har.

CHOR.

Dödlige, frukten ej m. m.

ÆNEAS.

I dessa kånslors strid, som hjertat ovisst gör,
Til högre Gudars råd vår tvekan vådja bör.

CHOR.

Kårleks-Gudar, blida Nöjen,
All er magt och tjusning röjen!
Spriden lugn i deras själ
Gån, bereden deras vål!

DIDO.

Af outslåckligt hat ej Gudars hjertan brinna.
Oss kårlek i sin vårdnad tar;

Vi gå at under hans förtsvar,
Til höjden af vår sällhet hinna.

ÆNEAS.

Ja skyndom med förenad röst,
At fordra Gudars råd at röra deras bröst.

CHOR.

Kärleks-Gudar, blida Nöjen m. m.

TREDJE ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatren föreställer det stora Torget i Carthago, omgifvit af prägtiga palats. Två Gator stöta dit, skilda genom et stort Slott. Vid ändan af den gatan, som är til höger om åskådarn, sèr man ingången til yttre Borggården af Didos Palats.

ÆNEAS *ensam.*

Förgäfves kärlek mig beredde
Et mål för mina plågors lopp;
Ach! svaga dagning af et hopp
Som til en svekfull fröjd förledde,
Hvi tändes du? — Hvi hör du opp?
Skall Junos vrede evigt brinna?
Försonas ej en Gudamagt?
Skall Ilion ingen fristad finna
Kring hela jordens vida trakt?

ANDRA SCENEN.

ÆNEAS. CLELIE.

CLELIE.

I qval och fruktan sänkt, mig Dido til er sänder,
At höra ert beslut, at fordra edert råd.

På denna stund et Sändebåd
Til hennes Hof ifrån Numidien länder.
Des svar af er beror — Mon mig mit hopp bedrar?
Skall Trojas son sin rätt försaka
Emot en trotsande barbar
Som genom våld begära djerfs en maka?

ÆNEAS.

Clelie, jag er förstår — hvi kan jag ej i dag
Förena ärans pligt med hjertats ömma lag?

CLELIE.

Min Prins, jag vågar ej om edra pligter dömma:
Min röst är altför svag, mot ärans Guda-röst.
Men skulle ej, ach! skulle ej ert bröst
En älskarinnas plågor ömma,
Som lämnas vid er flykt förutan stöd och tröst!

Du som i nödens ögnablick
Des ädla bistånd fått förfara;
Som hit ur storm och dödars fara,
Til ära och til sällhet gick,
Och du så brottslig skulle vara!
Och du så grufligt kunna svara
Mot all den nåd du röna fick! —
Var det den tacksamhet du svurit,
Då hon med bifall ansett har
Det offer du för henne burit
Utaf dit hjerta, dina dar? —

För

För all den lycka, all den heder
Som hon en dyrkad älskling böd,
Du flyr, och hennes lön bereder
I tårar, slafveri och död!

ÆNEAS.

Bereda hennes död! — Hvem jag så nedrig blifva!
Nej, et så grymt beslut ej Himlen kräfva kan.
Jag, som en fosterbygd i hennes Rike fann,
Jag Didos faror se och henne öfvergifva
Til brud åt en rival, til slaf åt en tyran! —
Bör då en Konungs pligt mot alla dygder strida?
Skall genom mina brott mit Folk sin fördel nå? —
Nej, jag var menniskja förn jag var Konung — Gå,
Låt Dido alt af mig och detta svärd förbida.

TREDJE SCENEN.

Theatren förändras och föreställer Audience-Salen i Didos Palats. På ena sidan ser man Drottningens Thron, den hon går at intaga, omgifven af sina Hofdamer. Africanska Sändningebådet med en stor svit, anförd af Carthagos Hofmän, träder in från fonden. Æneas kommer in från ena sidan af Theatren, och stad-

nar midt emot Thronen, så at Ambassadeuren befinner sig midt emellan honom och Drottningen.

DIDO. ÆNEAS. JARBAS *som Ambassadeur.*

JARBAS.

Prinsessa, för er Thron jag Jarbas offer bär.
Han ån i dag er hand igenom mig begår:
Och om man ej til brott en undersåte tyder,
At han med vördnad skatta tör.
Den skönhet, som en Drottning pryder;
Jag i en Konungs stad, hvars höga bud jag lyder,
Vid eder åsyn ren, hans hjerta lofva bör —
Er vishet altför stor at Folkets blod förspilla
Uti et fruktlöst krig, er grymma broders hot,
Er svaghet, Jarbas magt; alt bör hans anbud gilla,
Alt kallar er at gå hans val emot.
Gå, Drottning, tag af Jarbas händer
Den Krona, som er pryda bör:
Hans val til eder åra lånder,
Ert bifall all hans sällhet gör.
Må ryktet snart för Africanern båda
Den lyckliga föreningsdag,
Då mod och visdom skola råda
På samma Thron med skönhet och behag.

CHOR AF JARBAS SVIT.

Drottning, tag af Jarbas händer
Den Krona, som er pryda bör:

Hans val til eder åra lånder;
Ert bifall all hans sållhet gör.

DIDO.

Då jag mit fosterland som flykting fordom lämnat,
At undandraga mig en broders tyranni,
Jag aldrig tånka bordt mig ödet skulle åmnat
At hår af Jofurs son til maka utvald bli.
Kanske jag skyldig var, at mera tacksamt svara
Emot den åras höjd han mig bevisa vill;
Men så år mit beslut, jag nödgas det förklara,
At aldrig denna hand kan höra Jarbas til.

På dessa rum, som bårgat mina dar,
Naturens vilda lynne tåmja,
Carthagos magt och sållhet fråmja
Och odla mina grannars såmja
År hvad mit hopp sig hårtils lofvat har.

Må den en dag på högre bragder tånka
Som efter mig skall årfva detta Land:
Carthago år mig nog; men aldrig skall min hand
Til rof åt utlåndsk magt mit Rikes frihet skånka.

JARBAS.

Ert Rike! — Detta namn kanske ej låmpligt år.
Såg, Drottning, med hvad rått ni dessa lånder njuter? -
Vet, at den Kung, hvars offer ni förskjuter,
På denna fråga nu af Dido svar begår.

DIDO.

Et så förmätit tal bör mig til undran röra.
Af ert förtrodda kall ni vågar missbruk göra:
Men denne Jarbas sjelf, så trotsig af sin magt,
Som andra Kungars rätt til yerldens Throner våger,
Säg, med hvad större skäl han sin besittning äger? --
Dem höra Riken til, som deras grundval lagt.

JARBAS.

Hvad? — Är det så man trotsa vågar
En Guda-son, en Kung af Jofurs egit blod?
Ren krigets blixt uti hans händer lågar:
Er stolthet trötta kan en gång hans tålamod.

DIDO.

Jag edert hot förstår; och utan undran finner,
Til hvilken höjd en Konungs vrede hinner,
Hvars hand, vid inga motstånd van,
Et oförmodadt afslag vinner.

JARBAS.

Och Jarbas skall då se en flykting, en Trojan
Af edert val sig föredragen blifva?

DIDO.

Förmätne! huru långt vill du din djerfhet drifva?
Mon Jarbas högmod hoppas lär
Mit kön at lagar föreskrifva? —
(Hon stiger up.)
Gå säg din Kung, at Dido Drottning är;
At lika böjd til frid, som färdig til at strida,

Jag honom sjelf om valet ber;
At jag i dag min hand Æneas ger,
At mina hårar ren på Jarbas hårar bida.

(Hon går ut lemnande sin hand åt Æneas, och åtföljd af sit Hof.)

FJERDE SCENEN.

JARBAS MED DES SVIT.

Föraktas! — jag föraktas! — hvilka plågor,
O Gudar, i mit bröst! — och detta bröst likvål
Ej redan hafva qvåft en neslig kårleks-lågor!
Nej håmden, håmden blott skall låka Jarbas sjål —
Jag går — förn dagens bloss i hafvets sköte bårgas,
Skall denna stad i grund förhårjas.

O Gudars Gud! o du, min far!
Kan utan blygd dit öga skåda
Til hvad förakt jag fallit har?
O Gudars Gud! o du min far!
Kan hos dit blod så brottslig svaghet råda?
Hvar år den dygd, som bordt förråda
At jag af dig mit ursprung drar?
O Gudars Gud! o du min far!
Kan utan håmd dit öga skåda
Til hvad förakt jag fallit har?

(Han går.)

FEMTE SCENEN.

Theatren föreställer en Skog af rosor, invigd åt Hymen och Kärleken. Under en blomsterhäck midt på Theatren står et Altare af hvit marmor. Myrtenträd, som flåta sig med rosor, formera en dubbel allée. Dido, åtföljd af unga Carthaginensiska Flickor, alla hvitklädda och prydda med blommor, ledsagas af Æneas under en glad och harmonisk musik. Hymens Prästinnor, äfven i hvita kläder och krönta med blomster, omgifva altaret med facklor i händerne.

DIDO. ÆNEAS. CLELIE. PRÄSTER OCH PRÄSTINNOR. CARTHAGINENSER. TROJANER.

DUO MED CHORER.

DIDO OCH ÆNEAS.

Ach! hvad de lågor ljufligt brinna
Som kärlek i vårt hjerta tändt!

Ej nånsin mera öm och trogen (älskarinna / (älskling känt

En mera värdig (älskling känt. / (älkarinna.

Nej aldrig mera (öm och trogen / (skön och värdig älskarinna

En mera (värdig / (trogen älskling känt.

Ach hvad de lågor ljufligt brinna
Som kärlek i vårt hjerta tändt!

CHOR.

Må ert förbund hos Gudar bifall vinna!
Må eder ömhet ej försvinna
Förn edra dagar återvändt!

DIDO OCH ÆNEAS.

Må vårt förbund hos Gudar bifall vinna!
Må våra hjertan evigt brinna!

CHOR.

Må eder sällhet ej försvinna
Förn edra dagar återvändt!

(Carthaginensiska Flickorne dansa kring Dido och Æneas.)

CHOR.

Höjom up vår röst
At prisa och berömma
Tvenne makars bröst
Så ädla och så ömma!
Må tiden sina vingar glömma!
Och kärlek, fångslad i hans spår,
Kring deras höst de blomster tömma
Som nu bepryda deras vår!

CLELIE.

Kom Kärlek, du som hjeltars mod belönar,
I ärans segervagn til denna högtid far;
Det friden är som segrens dag förskönar,

Då nöjets hand förskönar fridens dar.

ÆNEAS.

Man nalkas — hören op — De helga Prästers skara
Til Hymens altar gå at Gudens bud förklara.

ÖFVERSTE PRÅSTEN.

Sen Kärleks fackla til en tid
Ert hjerta med begår och fruktan fått förtåra;
Skall Hymens fackla nu i edra hjertan nåra
En vunnen sällhets ljufva frid.
Gån då, med ed at edra löften styrka!
Infór de Gudars syn, som tro och sanning yrka.

CHOR AF PRÅSTER OCH PRÅSTINNOR.

Ja gån, med helig ed at edra löften styrka!

(De föra Dido och Æneas under dans fram til Altaret.)

DIDO OCH ÆNEAS.

O Du, som från Olympens Slott
Dit hägn åt dygden ger, och ondskans barn förskräcker!
Du som til hämd mot eders brott
En våpnad arm ur molnet sträcker!
Hör Gudars Far!

(I det samma lägga Dido och Æneas händerna på altaret, men hindras at fullkomna sin ed, genom et underjordiskt dån, och derpå följande jordbäfning, som krossar altaret. Under grufligaste blixtar och åskedunder, öpnar sig jorden och upslukar altaret.)

DIDO. ÆNEAS. PRÅSTERNE.

Hvad dån! hvad grymma lågors hot!

En afgrund öpnas för vår fot.

(Hela församlingen skingras och flyr ur Templet.)

CHOR *under flykten.*

Altaret störtas, Templet båfvar,
Blixtarne knalla, stormarne gny:
För våra ögon döden svåfvar.
Sökom vår räddning. Skyndom at fly!

(Dido faller ner och dånar.)

SJETTE SCENEN.

DIDO. ÆNEAS. ÅRAN, *som nedstiger på en lysande sky.*

ÅRAN.

Æneas, har du glömt dit löfte och din heder?
Och dina Gudars fall och Greklands oförrätt,
Och Roms och verldens Thron, som lofvad var din ätt? –
Fly det försåt, som Juno dig bereder:
Fly, sök Laviniens strand och följ dit åran leder.

(Hon försvinner.)

ÆNEAS.

Hvad himmelskt ljus! hvad ren och ljuflig dag
Sig på en gång i själen sprider? —
Gudinna, mot din lag jag ren med svaghet strider —
Du segrar; och jag går at lyda dit behag.

SJUNDE SCENEN.

DIDO *allena.*

Hvar år jag? Gudar! - Ach! Æneas! - Hvilken fasa,
Hvad mörker kring mig rår! - Æneas! - men din röst
Ej svarar mig! — O Gudar! från mit bröst
I rycken honom bort — skall så er grymhet rasa
Emot et ömt olyckligt par,
Hvars rena eld förtjent af eder skyddad blifva? —
Æneas! — ach tyran! barbar!
Kan du mig öfvergifva?

Om du så brottslig kunde bli,
Om du så grymt min ömhet dårar;
Råds, grymme, råds mit raseri!
Råds en bedragen makas tårar!
Råds hennes hjertas hämdeskri!

(Hon går.)

FJERDE ACTEN.

Theatren föreställer Hamnen i Carthago. Man ser Trojanska Skeppen som göras redo at gå til segels.

FÖRSTA SCENEN.

ACHATES. ÆNEAS *som anländer fördjupad i sorg.* TROJANER.

(Trojanerne tilreda på stranden et offer åt Neptun.)

ACHATES.

Böljan utan vrede svallar,
Vinden oss til segels kallar:
Gån at uppå hafvets strand
Offer åt des Gud bereda!
Måtte Neptuns milda hand
Våra skepp från stormar freda;
Och vårt lopp omsider leda
Til et önskadt fosterland!

(En del Trojanska qvinnor frambära offerkärlen, under det Trojanerne upresa på hafsstranden et altare af grofva stenar. Andre gå under dans at kasta blommor i hafvet til offer åt Neptun. Achates går at gjuta vin och vigvatten på altaret. Imedlertid står Æneas främst på Theatren, försänkt i sorg, och tyckes ej taga någon del i det som förehafves på stranden. Skeppen blifva färdige at gå ut. Qvinnorne gå om bord och Soldaterne börja at lossa seglen.)

ÆNEAS.

Jag då för evigt skall försaka
Alt hvad min sällhet gjort, alt hvad min dyrkan vann!
Hon samma dag skall ämnas til min maka
Och jag til hennes baneman! —
Skall af en neslig flykt mit grymma upsåt döljas? —
Ach Dido! -- Lämna dig! - Och Gudar, i hvad skick! --
Såg jag ej ren din häpna blick
Utaf et dödligt mörker höljas?
Nej Dido, än en gång jag går at söka dig,
At än en gång för dina fötter falla,
Och yppa dig mit qval och sjelfva Himlen kalla
Til ansvar för et brott, hvartil han släpar mig —
Men Gudar! hennes plågor skåda,
Och röna hennes sorg, och höra hennes röst
Och äga styrka nog at på des tårar råda!
Och kunna rycka mig från hennes ömma bröst! —
Nej, blott en hastig flykt kan mig ännu försvara
Ifrån det svaghets-brott — at ej omensklig vara.

Gudar som mig förelagt
At så stränga pligter dyrka!
Gifven dygden mera styrka,
Eller kärlek mindre magt.
Skall jag Dido trolös blifva? —
Skall jag Ilion öfvergifva? —
Hårda pligter! grymma val

Mellan brott och hjertats qval!
Kärlek lugn och sällhet bjuder:
Ärans röst dock högre ljuder;
Ja, hon segrar i min själ.
Ja, jag bör des lagar gilla,
Och mit egit väl förspilla
För des rätt och Trojas väl.

CHOR AF TROJANER.

Gå unga Hjelte! dina bud
Ledsage våra nya öden!
Af nit för dig och ärans Gud
Vi trotse farorne och döden.
Med dig vi kallas af vårt mod
At längst til jordens gränsor tåga,
Med dig vi trotse krigets låga
Och blixt och storm och brist och plåga:
För dig vi våge lif och blod.

ACHATES *til Æneas.*

Ni folkets längtan ser; ni hör des glada skara
Förnya er sin tro — Kom följ mig då.

ÆNEAS.

Välan!
Mit löfte gifvit är; det mer ej rubbas kan —
Jag går — Men Dido!

(I det samma han går at stiga om bord, kommer Dido med hastighet och håller honom tilbaka.)

ANDRA SCENEN.

DIDO. DE FÖRRE.

DIDO.

Prins! hvad kan ert upsåt vara?
Ni flyr mig?

ÆNEAS.

Ach! hvad skall jag svara? —
Prinsessa! jag ej mer er ömhet vårdig år.

DIDO.

Men såg; min fruktan er besvår,
Hvad bör jag tro? — Er flykt . . .

ÆNEAS.

Jag til förtviflan låmnas —
Jag blott ert hat förtjent, och denna död begår.
Prinsessa hör — och håmnas.
I Templets helgedom en vredgad Gudamagt
Bland eldar, rök och gny från Himlen stigit neder,
Och med en mågtig röst mig valet förelagt
Imellan trolöshet och en förlorad heder,
Imellan grymhet och förakt.
Hvad skilda kånslors strid sig i mit hjerta våckte! —
Den håmd jag fordom svor åt Ilions fallna slågte;
Det hopp, som smickrade mit mod,
At grunda verldens Thron och Latiens Krona båra;
De många segrars följd; de sekler utaf åra
Som ödets hand beredt åt hjeltar af mit blod;

Den blygd at mina dar i veklighet fórtära,
Föraktad af mit Folk, förgåten af des vål, —
Hvad stora pligters tyngd på min förtryckta själ!

Förtård utaf mit hjertas lågor,
Och kufvad under årans lag,

DIDO.

Hvad gjorde du?

ÆNEAS.

Hvad borde jag?

BÅDA.

Ach se med ömkan mina plågor!

ÆNEAS.

Alt stridde mot mit hjertas hopp,
Alt af min sällhet offer yrkat;
Min heder och mit folk, de Gudar som jag dyrkat,
Min son - - -

DIDO.

Omensklige! hör opp —
Jag redan alt förstår — Du då dit löfte gifvit,
At öfva ut et brott - - -

ÆNEAS.

Som Himlen föreskrifvit —
Men hvilket mörker stiger ner
Til eder själ? — Et moln ert öga höljer,
Prinsessa, ni ej hör mig mer:
Ni vänder ögat bort och edra tårar döljer!

DIDO.

Nej, ingen Gudamagt dig i sit skőte bar:
Nej, af en hjeltes blod du ej din hårkomst njutit:
En klippas hårda barm dit våsen alstrat har,
En tiger fostrat dina dar
Och i din själ sin vildhet gjutit:
Du blott af menskligt äger qvar
Den grymma list, at őfvervinna
En svag och vårnlős älskarinna,
Den du fõraktar och bedrar.
Du djerfs til dit fõrsvar på sjelfva Himlen kalla;
Du hõra trodt des hot i åskans tomma ljud.
Men säg mig, hvilken är den Gud
Som vågar trolőshet och eders brott befalla?
Låt dessa falska fõrebud
Åt lasten ånger ge och fruktan åt den svaga;
Gå du at endast råd utaf dit hjerta taga,
Hõr der den Gudarőst, som ej bedräglig är.
Du tror at Himlars Drott i fridens sälla läger
Sig om en dődligs eld så hõgt bekymra lär:
Vet, om vår ringhet del uti hans omsorg äger;
Han framfõr alt den djerfve straffa bõr,
Som menskligbet och ed och lőften trampa tõr.

ÆNEAS.

Hvad dessa blickar mig fõrtära! —
Hvad gruflig syn! hvad grymma pligters tvång! -
Jag kan ej mer den fasa bära - - -

DIDO.

Farvål!

ÆNEAS.

Ach Dido!

DIDO.

Glåds! det år den sista gång
Som dig min åsyn skall förfåra:
Gå, trotsa faror, storm och haf
At fly en trogen ålskarinna!
Gå, sök med våld och hårnad vinna
En Thron som kårlek villigt gaf;
Men råds, du finna skall en graf,
Då du et Rike trodde finna —
Och vet, at alt dit tyranni
Skall ej mit hjertas lågor slåcka:
Din bild, som bordt min afsky våcka,
Skall mig i grafvens mörker råcka,
Och af min skugga dyrkad bli.
Kan hånda åt mit stoft du några tårar gifver,
När snart du lågan varse blifver
Som från mit bål skall höja sig.

Hon skall mit slut bebåda,
Och lysa up din stig.

(Hon vill gå, men hindras af Æneas.)

ÆNEAS.

Ach blinda! se er våda!

DIDO.

Ach grymme! lemna mig!

ÆNEAS.

Nej, lyd förnuftets lagar,
Låt dygden styra er.

DIDO.

Nej, dig min död behagar;
Du ju mig öfverger.

ÆNEAS.

Ach vårda edra dagar!

DIDO.

Hvad båta mig de dagar
Som dig ej egnas mer?

(Hon går bort. Han vill följa henne, men Achates håller honom tilbaka.)

TREDJE SCENEN.

ÆNEAS. ACHATES. TROJANERNE.

ACHATES.

Trojanerne, min Prins, uppå sin Konung kalla:
Kom skyndom, lemnom denna hamn,
Och lydom Himlens bud - -

ÆNEAS *med yttersta förtviflan.*

Kan Himlen mig befalla
barbar?

ACHATES.

Ach Prins! i Gudars namn,

Förqvåf en neslig kärleks yra.
Har dygden mer ej magt at edert hjerta styra?

CHOR AF TROJANERNE, *på afstånd.*

Lyftom ankar, seglom af;
Tappre Konung dröj ej mera:
Mins de löften du oss gaf
På det fallna Trojas graf,
At i döden oss regera.
Lyftom ankar, seglom af!
Skyndom, skyndom, seglom af!

ÆNEAS.

Mit folk! mit kära folk! - Dit rop min ömhet väcker! -
Förnöj dig — Alt åt dig i dag skall offras opp.

(De gå alla om bord, och man hör i det samma på långt afstånd et krigsbulter. Clelie kommer springande med yttersta hastighet.)

FJERDE SCENEN.

CLELIE. DE FÖRRE.

CLELIE.

Ach Prins! et grufligt bud Carthagos folk förskräcker:
Man Jarbas nalkas sedt med en otalig tropp.
Från närmsta höjder ren sig deras härskri sträcker,
Och jorden darra käns vid deras vagnars lopp.
Om ej Æneas sjelf de djerfvas antal motar,
Oss snart en grym förstöring hotar.
Gå, skynda med er tappra här,

At för Carthagos räddning strida?
Vi blott af er vår hjelp förbida.
Ach! skynda: faran är oss när.

ÆNEAS.

O Gudar! det är jag, som störtat dem i fara,
Och tacksamhetens lagar kränkt —
Trojaner, detta folk åt oss en fristad skänkt;
Det tilhör oss at dem försvara.

DUO.

ÆNEAS.	CLELIE.
Gå, samlom då vår tappra här	Ach skynda med er tappra här
At för Carthagos räddning strida!	At för Carthagos räddning strida!
De blott af oss sin hjelp förbida.	Vi blott af er vår hjelp förbida.
Vår pligt, vår heder des begär.	Gå, skynda, faran är oss när!

CHOR AF TROJANERNE.

Ja, det vår pligt, vår heder är,
För våra vänners räddning strida.
De blott af oss sin hjelp förbida;
Gå, skyndom, mötom Jarbas här!

(Trojanerne rusa med hastighet ned från skeppen. Æneas för dem an, med värjan i handen.)

FEMTE ACTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Theatren visar Förstaden af Carthago. I fonden upstiga höga torn och murar, på gamla viset försedde med altaner, bakom hvilka man blifver värse Stadens Tempel och åtskillige Palats. Sidorne omgifvas med hus och byggnader i Tyrisk smak, som utgöra Förstäderne. Alla torn och altaner äro fullsatte med folk och troppar. — Hela denna Scene är et slags pantomime-ballet. Et parti Carthaginenser förföljas af et parti Africaner. De förra draga sig tilbaka under stadens vallar. Straxt ser man från murarne en skur af pilar öfversvämma Numiderne, och tvinga dem at fly undan.. En Carthaginensisk stridsman stiger fram ur hären och utmanar en Numid til envig. Denne mottager utmaningen. Tre andre kämpar af hvardera troppen göra det samma. De strida 4 mot 4. Numiderne tyckas ge vika och draga sig in åt hären, då derifrån i det samma en pil blifver skjuten, som sårar den ene af Tyriske kämparne. Carthaginenserne retade af et dylikt svek, rusa med häftighet på fienden, och striden förnyas. Jarbas anländer i spetsen för en ny tropp med sabeln i handen och

tvingar Carthaginenserne at med hast begifva sig in i Staden.

JARBAS. CARTHAGINENSER. NUMIDER.

CHÓR *af båda Hårarne.*

Vår styrka segra bör:
Förgörom och förstörom!
Förstörom och förgörom
Alt hvad oss möta tör!

JARBAS.

Må blodet dessa murar färja!
Må sten på sten ej lemnas qvar
Af hvad som förr Carthago var!
Må eld och brand förhärja
Hvad svårdet skonat har!

CHOR AF NUMIDERNE.

Må sten på sten ej lemnas qvar
Af hvad som förr Carthago var!
Må hämde-åskans fart
Sin blixt ur molnet lossa!
Må Himlens låga krossa
Hvad krigets låga spart.

(Under föregående Aria och Chor löpa Africanerne af och an på Theatren med facklor i handen at itända Förstäderne. Man ser Carthaginensiska qvinnor, som förföljda af sina segervinnare, kasta sig för deras fötter. Andre åter, beväpnade med bågar, söka til at försvara sig. Man frambär mot slutet af Choren blockar och stegar at bestorma staden.)

ANDRA SCENEN.

ÆNEAS. ACHATES. DE FÖRRE.

(I samma ögnablick, som stormen tilredes, anländer Æneas i spetsen för sine Trojaner, och faller Numiderne i flanquen. Carthaginenserne göra i det samma et utfall; drabbningen blifver skarp och Jarbas rusar fram ur troppen at utmana Æneas. De strida begge främst på Theatren, under det båda Hårarne formera en grouppe i fonden.)

DUO.

JARBAS OCH ÆNEAS *under striden.*

Mågtige Gudar! styren min arm,
Störten en trotsig fiende neder!
Skydden er åttling, skydden er heder!
Mågtige Gudar! styren min arm!
Sänken mit spjut i hans brottsliga barm!

(Jarbas faller och Æneas dödar honom.)

CHOR AF NUMIDERNE.

Förskräckeliga slag!
Vår Kung i striden stupat.
Olyckeliga dag!
Som oss i qval fördjupat!
Förskräckeliga slag!
Olyckeliga dag!

(En del Africaner blifva slagne och taga til flykten. De öfrige vid åsyn af sin Konungs död, kasta sina vapen och falla til jorden.)

ÆNEAS.

Trojaner! af min hand tyrannen straffad är;

Hans död tilfyllest gör, at all vår hämd försona:
Gån då at ädelmodigt skona
En fiende som nåd begär.

CHOR AF TROJANERNE.

Vi ädelmodigt vilje skona
En fiende, som nåd begär.

(Man binder fångarne; och Jarbas likt bortföres, sedan man först til Æneas lemnat hans vårja, sköld och hjelm.)

CHOR AF CARTHAGINENSERNE.

Tappre Hjelte, du hvars hand
Frälst vår Drottning och vårt Land!
Himlen skall din dygd belöna,
Hundra lagrar på en gång
Samlas at din hjessa kröna.
Sjungom, sjungom segrens sång.

ÆNEAS.

J Folk, som lydnad gen åt en Prinsessas lagar,
Som grunden til sin Thron i edra hjertan lagt;
Må fridens Gud förökta eder magt,
Beskydda edert väl, förnöja edra dagar!
Gån, ädle Tyrer, skynden er,
Och läggen detta pris för Didos fötter ner.

(Han öfverlemnar dem Jarbas vapen.)

Då lyckan kallat mig, at hennes Thron försvara,
Jag ej en högre lön af segren kunnat nå,
Än om så ringa skänk för värdig skattas må
At evig pant utaf min vördnad vara.

(Carthaginenserne bortföra fångarne.)

TREDJE SCENEN.

ACHATES. ÆNEAS. TROJANERNE.

ÆNEAS.

O Gudar! styrken mig — Jag skall då evigt bryta
Det band, som färdigt var at våra hjertan knyta!

J, som styren menskjors lopp
Och vår blinda lydnad kräfven;
I, som i mit hjerta qväfven
Sista gnistan af mit hopp!
Gudar! uti edra händer
Lemnar jag min makas dar:
Gudar! up til ert försvar
Jag de ömma suckar sänder
Som min svaghet skyldig var —
Gån at hennes smärta lindra!
Gån at den förtviflan hindra
Som des dagar hotat har! —
Store Gudar! blott för eder
Jag så grufligt offer gör!
Store Gudar! mon min heder
Med des död förvärfvas bör?

(Han går om bord med Trojanerne.)

Theatren förändras och föreställer Borggården til Didos Palats. I fonden ses Drottningens trågårdar, och långre bort hafvet. Åt ena sidan ser man et bål uprest, på hvilket står en trefot i gamla smaken och en brinnande fackla.

BARCÉ.

Des vilja verkståld är, och bålets fackla brinner,
O Gudar! til hvad grymt behof! —
Om Jarbas uti striden vinner,
Hon lämna skall sit lif til dessa lågors rof.
Men om af Gudars nåd Carthago räddning finner.
Hon här et offer ämnar ge
Til en försonings fest åt skuggan af Siché.

FEMTE SCENEN.

DIDO. BARCÉ.

DIDO *med håret utslagit och stadd i den djupaste sorg.*

O Juno! Du som öfvergifvit
Min svaghet utan stöd, min Thron förutan skygd!
Glädsl-offret är förtärdt- Din hämd fullkomnad blifvit;
Jag dör — jag dör af kärlek, sorg och blygd —
Men Gudar! kan ert hjerta lida,
At Trojas tappra Prins för svärdet falla må? —

Nej aldrig, aldrig kan så vida
Er grymhet gå.

CHOR *bakom Theatren.*

Sjungom, sjungom på en gång
Hjeltens lof och segrens sång!

DIDO.

Ach! hvem år som segren vunnit?

CHOR.

All vår fara har försvunnit.
Sjungom, sjungom segrens sång!

SJETTE SCENEN.

NARBAL. DIDO. BARCÉ. CARTHAGINENSER. NUMIDISKE FÅNGAR.

NARBAL.

Drottning glåds! — din Thron, din åra
Dubbel glans och stadga nått.
Glåds! — Æneas segren fått.
Blifve största hjeltars lott
At dina bojor båra.

CHOR.

Blifve största Hjeltars lott
At dina bojor båra.

(Narbal presenterar för Drottningen Africanske Fångarne och nedlågger Jarbas vapen för hennes fötter.)

DIDO.

Hvad fröjd! hvad oförmodad lycka!
Jag bör då än, o Gudar! mig förtro
Til eder nåd! — Det är då ej er ro
At den olyckligæ förtrycka! —
Gån, hören då til slut mit ömma hjertas röst!
Ni qväft den grymma storm som hotade mit Rike;
Ach! qväfven ock den storm, som rasar i mit bröst -
Men du! - du dröjer än - ! o Gudars son och like!
Du dröjer än! — Barcé, gå, skynda! . . .

(Medan festen fullföljes, går Dido orolig fram och åter på Theatren; åndteligen stiger hon up på bålet; och då hon långt ifrån blir varse Trojanska Flottan under segel, utbrister hon i et sorgerop, som afbryter balletten och sätter folket i förskräckelse.)

Himmel ach!
Han flyr - han lemnar mig - det band är evigt brutit
Som oss förena bordt - Hvad, grymme! - och til tack
För all den hjelp, den ömhet, som du njutit,
Du flyr, och mördar mig! - O Gudar! - men ert namn
Må den olyckelige glömma!
Åkalle lasten er! - Nej, afgrund, du skall ömma
Min nöd och mit förtryck! - Gå du, at i din famn
Min kärlek och min sorg och min förtviflan gömma.

Förrådare! barbar!
Du flyr och lemnar döden
Uti mit hjerta qvar!

Det är för dina öden
Förrädare! barbar!
Det är för dina öden
Som Himlen omsorg har! —
Men våpna dig, var modig!
Dit straff dig förestår:
Min skugga blek och blodig
Skall följa dina spår:
Des klagorop skall höras
Från himmel, jord och haf,
Och blott dit minne föras
Til åsyn af min graf.

(Hon störtar dolken i sit bröst: faller, reser sig åter up, fattar facklan och itänder bålet.)

CHOR AF FOLKET.

Ach sorg och fasa!
Se lågan rasa!
Hon är ej mer!

(De göra en rörelse at frälsa henne, men drifvas af lågorne tilbaka.)

SJUNDE SCENEN.

IRIS, *som nedstiger på en sky, hvilken bortskymmer bålet.* DE FÖRRA.

IRIS.

Förskräckta Folk! er nöd ej mer beklagen:
Odödlighetens lön hör eder Drottning til.
Carthagos magt från denna dagen
Hon i Olympen skydda vill.

CHOR AF FOLKET.

Vår Drottning hör Olympen til!
Med Gudamagt från denna dagen
Hon detta Rike skydda vill.

OTTONDE SCENEN.

Theatren förvandlas och föreställer Olympen. Jupiter omgifven af de öfrige Gudarne, går at emottaga Dido, som ännu bortsvimmad i Iris famn, föres fram til hans fötter.

JUPITER. GUDARNE.

JUPITER.

Kom Dido, kom, at din belöning finna,
I himmelskt majestät, i evig åras skrud!

Må hjelten höjas til en Gud,
En skönhet til Gudinna!

(Apollo, Diana, Morgonrådnan och Timmarne, samt de öfrige Gudar, som styra rymden och verldskloten, stiga ned at emottaga Dido bland sit antal. De iklåda henne en mantel, beströdd med stjernor, och i det samma blir man varse i luften en constellation, som bår hennes namn.)

(Ballet af Stjernorne.)

CHOR.

Ljusets Magter! af er lag
Styras verldarne och tiden.
Gån, fördublen ert behag!
Gån, och högsta klarhet spriden
På naturens högtidsdag!

JB

